

YENİ ÇAĞ

- **H. Aksen:** Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde sosyalist ulusun oluşması
- **R. Vettengel, D. Stanişev:** SBKP'nin plânları halkın iradesini yansıtıyor
- **E. Vimmer:** Aydınların sosyal çehresi
- **N. Kiyanuri:** Genel demokratik aşamada sınıf güçlerinin yerelimi
- **xx:** Lenin öğretisinin ışığında çağdaş emperyalizm
- **xx:** Uluslararası örgütler hakkında kısa bilgiler

Özel sayfalar

- **xx:** AKEL, TKP ve YKP'nin ortak bildirisi
- **xx:** TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP'nin XXV. Kongresinde yaptığı konuşma
- **xx:** XXV. Kongre üstüne TKP MK Politik Bürosu'nun kararı
- **xx:** AKP'nin Bonn Kongresine katılan TKP delegasyonu adına Köln mitinginde yapılan konuşma
- **A. S.:** Alman Komünist Partisi'nin Bonn Kongresi
- **A. Saydan:** TSİP'in 1. Kongresinden bazı izlenimler

3 (141)
Mart
1976

Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde sosyalist ulusun oluşması

Herman Aksen

*Alman Sosyalist Birlik Partisi Politbüro üyesi ve
MK Sekreteri*

Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin 26. kuruluş yıldönümüne rastlayan 7 Kasım 1975 günü, Moskova'da, SSCB ile ADC arasında yürürlük süresi 2.000 yılını da aşan yeni bir Dostluk, İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Antlaşması imzalandı.

ASBP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri E. Honeker ve SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yoldaşlar tarafından imzalanan bu antlaşma, ADC ile SSCB arasındaki kardeşlik bağlaşmasının sarsılmaz bir temel üzerinde, yani sosyalizm ve komünizm yüce dâvasında, Marksizm-Leninizm ve proleterya enternasyonalizmi fikirlerinde ortaklık ve ASBP ile SBKP arasında politik birlik temeli, her iki memleketin halk ekonomilerinin gitgide daha sıkı örülmesi, dış politikada sosyalizmi ve bütün dünyada barışı koruma ve sağlamlaştırma temeli, iki devletin yurttaşları arasında her bakımdan derinleşen ilişkiler temeli üzerinde kurulmakta olduğunu gösteriyor. Anlaşan taraflar şu kanıdan hareket ediyorlar: «Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ile Alman Demokratik Cumhuriyeti arasında birlik ve dostluğun her bakımdan güçlendirilmesi, her iki devlet ve tüm sosyalist devletler topluluğu halklarının temel menfaatlerine uygun düşmekte, sosyalist ulusların gitgide daha çok birbirlerine yaklaşımları dâvasına hizmet etmektedir.» (1)

(1) «Pravda», 8 Ekim 1975.

Sosyalist ulusların objektif yakınlaşmaları süreci, şimdi, sosyalist devletler arasındaki antlaşmalarda ilk defa olarak, antlaşma temeli üzerinde tespit edilmiş bulunuyor. Bunun yanısıra, ASBP VIII. Kongresinin Marksizm-Leninizmi yaratımla uygulamak suretiyle yeni bir teorik ve pratik sonuçlama olarak temellendirdiği tarihsel süreç uluslararası-hukuksal bir destek kazanmış oluyor. Bu ADC'de sosyalist ulusun oluşması sürecidir. Bunun bütün perspektifleri, sosyalist halklar ailesinin gitgide yüselerek gelişmesiyle, her şeyden önce dünyanın en güçlü ve ilerici devleti olan Sovyetler Birliğinin varlığıyla bağlıdır. Antlaşmada, Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde sosyalizmin ulaştığı tam ve dönüşsüz utku bütün kesinlik ve açıklığıyla belirtiliyor.

Burada sadece teorik bir sorunun, yahutta ancak ADC için önemli bir sorunun sözkonusu olmadığı besbellidir. Burada dünya sosyalist sistemi için, tüm uluslararası komünist hareketi için gayet büyük pratik önemi olan bir politik problem sözkonusudur.

Tarihin çözümü

ASBP VIII. Kongresinde, ADC'de ulusal sorunun tarihçe çoktan çözüme kavuşturulduğu ispat edildi. Tarihe kısa bir bakış bunu kanıtlıyor.

Bilindiği üzere, insanlık tarihinde hep uluslar varolagelmiş değildir. Ulus, başında burjuvazinin bulunduğu halk yığınlarının feodal aristok-rasiye karşı giriştikleri ekonomik, politik ve ideolojik savaşımın tarihsel ürünü olarak kapitalizmin ortaya çıkmasıyla ilişkili olarak doğmuştur. Kapitalist üretim tarzının oluşması, bütün ülke çapında bir tek pazarın meydana getirilmesini, bir ulusal devlet çerçevesinde birleşmeyi gerektirmiştir. Doğal olarak, bu süreçleri, ulusal dillerin ve kültürlerin gelişmesi bir hayli çabuklaştırmıştır.

Ulus, her yerde, İngiltere, Hollanda ve Fransa'daki klâsik biçimi gibi, başarılı bir burjuva-demokratik ulusal kurtuluş savaşımı sonucu olarak ortaya çıkmadı. Örneğin, Almanya'da ulus sürekli ve karmaşık bir süreç boyunca oluştu. Bu ülkede tek kapitalist pazar oransallıkla daha geç yaratıldı. Giderek 1848–1849 burjuva-demokratik devrimi de, memlekette feodalizmin güçlü durumda olduğu koşullarda Alman burjuvazisinin zayıflığının giderilmesini sağlamadı. Alman burjuvazisi, artık kapıyı çalmakta olan işçi sınıfından korkarak, feodal-militarist güçlerle cüretkâr uzlaşmalara girişti. Düpedüz devrimi sattı ve bu suretle K. Marks ve F. Engels'in uğrunda savaşmışları tek demokratik Alman cumhuriyetinin ve aynı zamanda devrimci demokrasinin yaratılması olanağının yitirilmesine sebep oldu.

1871'de Alman imparatorluğu kurulunca, ensonu böylece meydana

gelen ulusal devletin, sınırları içinde gerici Prusyalılar egemenliğini gerçekleştiren bir anti-demokratik devlet olduğu görüldü. Bu devlet (ister Kayzer monarşizmi, ister Vaymar cumhuriyeti, isterse faşist diktatörlüğü olsun), Alman kapitalizmine ve daha sonra emperyalizme özgü açıkça belirgin bir talancı karakter taşıyordu. Ondokuzuncu yüzyılda kapitalistler ve yunkerler (Alman büyük toprak sahipleri) haris sınıfsal çıkarları peşinde «Küçük Almanya» (2) yolunun tutulmasından yana çıkmışlarken, yirminci yüzyılda Alman tekelci sermayesi «büyük Alman devletleri»ni gerçekleştirme yoluyla dünya egemenliğine ulaşmak için iki defa denemeye girişti. Böylece Avrupa ve bütün dünya, büyük bir yıkım getiren iki dünya savaşına sürüklenmiş oldu. Faşist dikta boyunca alabildiğine barbar bir nitelik alan emperyalist politika, yalnız bütün dünya barışını tehlikeye düşürmekle kalmadı, ulusun kendi varlığını da ölüm-kalım sorunuyla karşı karşıya getirdi. Bu halk düşmanı, saldırgan politika ensonu öyle oldu ki, «kan ve ateşle» yaratılmış olan Alman devleti 1945 Mayısında kan ve ateş içinde yıkıldı gitti.

Tümel bir felâket gizliyen emperyalist politikanın 1945 yılında elle tutulurcasına görülen zararlı sonuçları, büyük burjuvazinin ulusun çıkarları için özen göstermeye, halka barış ve güvenlik koşullarında hayat sağlamaya yetenekli ve istekli olmadığını inkârı olanaksız biçimde ispatladı.

Devrimci Alman işçi partisi sömürücü sınıfların ölümcül politikasına ulusal sorunda daima sosyalist alternatifle karşı koymuştur. Bu parti uluslararası işçi hareketinin birliklerinden biri olarak, proletaryanın sınıfsal amaçları için ardıcıl biçimde savaşıyor ve aynı zamanda ulusun gerçek çıkarlarını savunuyordu. «Komünistler daima yurtseverce hareket etmiş, ulusu faşizm ve harple ilişkili felâketleri giderebilecek bir yola, doğrudan doğruya mutlu geleceğe açılacak yola çıkarmak için savaşmışlardır.» (3)

Alman komünistleri ulusal sorun üzerinde daima büyük bir dikkatle durmuş, gerçek yurtseverler olarak hareket etmişlerdir. Ulusal nihilizmi, sistemli bir dirençle silkip attıkları gibi, kozmopolist ve her şeyden önce burjuva milliyetçiliğini ve her şovenist görüşleri reddetmişlerdir.

Ve 1945'te Almanya'nın Hitler faşizminden kurtuluşundan sonra, komünistler ulusun tarihte oynadığı rolün hiç de sona ermediği görüşünü çıkış noktası yaptılar. Ve Alman Komünist Partisi ve daha sonra ASBP, Marksizm-Leninizme göre tarihi sınıflar arasında savaşım tarihi olarak anlamının belirleyici olduğu, yani toplumun gelişme yasallıklarını ulusal sorununun koşullamadığı gerçeğini bir an bile unutmadılar. Bu da Alman

(2) «Küçük Almanya» yolu: Avusturya hariç olmak üzere, ülkenin Prusya yüksek egemenliği altında birleştirilmesi yolu. (not. red.)

(3) E. Honecker, Aus dem Bericht des Politbüros an die 13. Tagung des ZK der SED. Berlin, Dietz Verlag, 1974, S. 18.

toprağında ulusal soruna bilimsel yaklaşımın, bu sorunu sınıf savaşımı kesitinden geçirecek ele almayı gerektirdiği anlamına geliyordu.

Rusya'da Büyük Oktobr'un etkisi, Marks ve Engels'in öğretisini, yani insanlık toplumunun bütün varoluş biçimlerini yenilemek için proletarya ve bağlaşıkları tarafından gerçekleştirilen sosyalist devrimin gerekli olduğu görüşünü pratikte doğruladı. Bu varoluş biçimlerinin (en önemlisi değilse bile) önemlilerinden biri ulustu ve ulustur. Sovyetler Birliği'nde, sosyal sorunun çözümüyle, tarihte ilk defa olarak, ulusal sorun da reel ve ardıcıl biçimde çözüme kavuşturuldu. Bunun parlak kanıtı, sosyalist ulusların ve halk gruplarının kalkınıp gelişmeleri ve yeni sosyal topluluk olarak Sovyet halkının oluşmasıdır.

1945 yılında ulusal sorun Alman toprağında da yeni tarzda ele alındı. Sovyetler Birliği'nin kurtarıcı kahramanlığı, anti-hitler koalisyonunun ikinci Dünya Savaşı'nda utkuya ulaşması, Alman halkına da, toplumsal gelişmesinde bir dönüm yapabilmek, sömürü, ezgi ve savaş zincirlerini sonsuz olarak kırıp atabilmek üzere tarihsel bir şans bağışladı.

Partimiz, tamamen haklı olarak diyebiliriz ki, tüm Almanya'nın demokratik ve ilerici gelişmesini gerçekleştirmek ve böylelikle emperyalizmin memleketi bölme politikasına son vermek için çok uzun süre, sonuna kadar çabaladı. Kaldı ki, emperyalist işgal devletlerinin güttükleri politikanın sınıfsal karakteri ve bunların topyekün hezimetten sonra kendilerine dalkavukça bağlılık arzeden Alman tekelci sermayesiyle uyuşmaları apaçık ortadaydı. ASBP, tarihsel hizmetlerinden biri olarak, bütün diğer anti-faşist demokratik güçlerle birlikte, ayrı bir Batı Alman devleti kurulmasına karşı, tek bir anti-faşist demokratik cumhuriyet için ardıcıl biçimde savaşıyordu.

Bu hedefe varılmadı. Gerek ulusal çerçevede, gerekse uluslararası alandaki güçler dengesi bu sorunun çözülmesine olanak vermedi. Dünya emperyalizmi varlığının tehlikede olduğunu görüyordu. Oder ve Ren ırmakları arasında, tek bir anti-faşist demokratik devletin varlığı, Avrupa'da güçler oranı tüm emperyalist sistem için ciddi sonuçlar verebilecek biçimde kökünden değiştirilebilirdi. Daha Rusya'da Oktobr Devrimi'nin gerçekleştirildiği sıralarda, dünya emperyalizmi, Avrupa'nın göbeğinde güçlerin yereliminin sosyalizm yararına zerrece değişmesine yol vermemek için çok çırpınıyordu. Hitler faşizminin ezilmesinden sonra, emperyalizmin egemenlikte kesin mevzilerini yitirebileceğinden korkan Batı emperyalist devletleri, hemen Alman tekelci sermayesinin koruyucuları rolüne girdiler ve Almanya'da sınıf savaşımına kabaca müdahale yolunu tuttular. Emperyalizmin ortak sınıfsal hedeflerini güttükleri için, her şeyden önce, ikinci Dünya Savaşı'nda ulaşılan utkuda sonuç belirleyici büyük payı olan Sovyetler Birliği'nin saygınlık ve uluslararası etkisi sayesinde Potsdam Anlaşması'na geçirilmiş bulunan demokratik ve anti-emperyalist hüküm-

lere bir sünger çekiverdiler. Bu anlaşmada savaş suçlusu olarak lânetlenen Alman tekelcileri, üstün gelen emperyalist devletlerin bağlaşıkları oldular. Sosyal-demokrasi sağcı liderleriyle çaba birliği yapan emperyalist güçler, o zamanki batı kesimlerinde işçi sınıfının birleşmesine yol vermediler; halk yığınlarının irade ve isteğine karşın, emperyalist savaş suçluları ve yunkerlar (büyük çiftlikçiler) ekonomik ve politik egemenlikten yoksun edilmediler; böylelikle Alman emperyalizmi iktidarının yeniden canlandırılması yolunda kesin bir adım atılmış oldu. Bencil sınıfsal çıkarlarının peşinde olan Alman tekelci sermayesi, hiç ikircime düşmeden, ulusal çıkarları sattı; onyıllar boyunca güttüğü ihanet politikası da böylece tamamlandı. 1949 Eylülünde Federal Almanya Cumhuriyeti'nin kurulması, FAC'nin dünya emperyalizminin dünya sosyalizmine karşı Avrupa ileri karakolu olarak güttüğü saldırganlık politikası, bir bütün olan devlet topraklarının bölünmesine ve ensonu Alman ulusunun birliğinin bozulmasına yol açtı. Bunun tarihsel suçu Alman tekelci burjuvazisinin omuzlarına düşüyor. Bu burjuvazi, işin ta başından itibaren, her araca başvurarak, kendi yazgısını belirlemede ulusal ve sosyal başına buyrukluk temelini dayanan halkın tarihten ibret dersleri aldığı ve ulusun yenilenmesi için gerekli tarihsel süreci gerçekleştirdiği Alman devlerine, yani ADC'ye karşı savaşıma girişti.

Churchill, Truman, Dulles, Adenauer ve Schumacher'lerin teşvik ettikleri «soğuk savaş»ın ana hedeflerinden biri de, ADC'yi sarsmak, yıkmak, ortadan kaldırmak ve tek emperyalist Almanya'yı canlandırmaktı.

Şimdi, Adenauer'in, birleşmeye ancak «birleşik Almanya'da serbest, batı toplumsal düzeni kurmak ve böylece sosyalist temel üzerinde birleşmeyi olasılıktan çıkarmak»⁽¹⁾ koşuluyla razı olduğu FAC'de açıkça itiraf ediliyor. Her olumlu önerinin reddedilmesiyle belirgin Eisenhower-Dulles politikası, Batı Almanya'da yeniden palazlanan tekelci burjuvazinin çıkarlarına uymaktaydı. Bununla, «kuvvet pozisyonu» politikasının «ergeç komünizmin başaşağı gitmesine yol açacağı . . . ve Doğu Almanya'nın idaresinde batı sisteminin üstün gelmesinin . . . birleşmeyi otomatik olarak sağlayacağı» ümitleri sıkı sıkıya bağlıydı.⁽²⁾

Sözün kısası, bütün tarihsel gelişme yolu, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki gelişme, sözümona Alman sorununun, 1945'te tarihe karışan eski Almanya topraklarında uluslar sorununun en başta ve her şeyden önce sınıfsal açıdan ele alınması gerektiğini doğruluyor.

ADC'de sosyalist devrim ve sosyalist toplumun kurulması sonucu olarak, yeni tipten bir ulus, sosyalist ulus doğdu ve gelişmeye başladı. Bu ulus,

(1) Wolfgang Pfeiler. «Deutschland-Deutschland», Eine historische Standortbestimmung. In «Deutschland-Archiv», Köln, Heft 10, 1975, S. 1059.

(2) Yine orada, S. 1060.

otuz yıl boyunca bütün en önemli göstergelerce başarılı gelişmesinden sonra, FAC'deki burjuva ulusundan temelli ayrımlı nitelik çizgileri kazanmış bulunuyor. ADC'de ulus, diğer sosyalist ülkelerde olduğu gibi, toplumsal yaşamın yasal bir gelişme biçimi olarak belirliyor. Sosyalist devrimin utkusu ve sosyalist üretim tarzının gelişmesi ona yepyeni bir içerik kazandırıyor.

Sosyalist devrim ve işçi-köylü devletimizin kişiliğinde proletarya diktatörlüğünün kurulması, ADC'de sosyalist ulusun doğuşunun ve oluşmasının politik dayanağıydı ve bugün de dayanağı olarak kalıyor.

Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde gelişmiş sosyalist toplumun kurulması sürecinde sosyalist ulusun ana çizgileri gitgide daha açık biçimde ortaya çıkıyor. ASBP VIII. Kongresinde belirtildiği gibi, «bu, memleketimizde işçilerin ve köylülerin iktidarının yaratılmış olmasında, bu iktidarın kendi öz toprağı üzerinde hüküm sürmesinde ve sınırlarının güven altına alınarak savunulmasında ifadesini buluyor. Başlıca üretim araçlarının kamulaştırılması sonucunda, sosyalist üretim ilişkilerinin üstün gelmesi sonucunda, toplumun yepyeni, sosyalist ekonomik temeli, altyapısı meydana getirildi. Kapitalist anarşi ve rekabetin yerini sosyalist plânlı işletmecilik aldı. ADC'de sosyalist toplum ilkesel bakımdan yeni bir sınıfsal yapıya sahip bulunuyor. Bu toplumda, işçi sınıfının yönetmenliği altında, kendilerine özgü sosyalist çizgileriyle aralarında dostane ilişkiler bulunan sınıf ve tabakalar varlıklarını sürdürüyorlar. Cumhuriyetimizin sosyalist gelişmesi sürecinde, sosyalist ideoloji ve geçmişin bütün hümanist geleneklerini benimsemiş olan yeni sosyalist ulusal kültür egemen duruma geçtiler. Sonrasız olarak dünya sosyalist sistemine giren ADC'nin sosyalist devletler topluluğu içindeki entegrasyonu yasal bir süreç olarak derinleşiyor.»⁽⁶⁾

İşçi-köylü devletimiz, ADC'de gelişmekte olan sosyalist ulus, devrimci Alman işçi sınıfının kahramanca ve özverilerle yürüttüğü savaşımın sonucudurlar. Bunlar, kapitalizmden sosyalizme geçişin, çağımızın ana içeriği olan ve Alman toprağında da başarıyla gerçekleştirilen sürecin parlak kanıtlarıdır. Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde sosyalist ulus günden güne artan bir belirginlikle serpilip gelişiyor. Diğer sosyalist uluslarla işbirliği sosyalist enternasyonalizm temeli üzerinde gitgide daha yüksek bir düzeye çıkarılıyor.

Böyle kısa bir tarihsel süre içinde yeni sosyalist ulusun yaratılabileceğinden kuşkusu olanlara şunu hatırlatmak yerinde olur: Çağımızın ana içeriği olan kapitalizmden sosyalizme geçiş, uluslararası alanda sosyalizmin günden güne artan ve belirleyici bir nitelik alan etkisi, her yerde

⁽⁶⁾ Alman Sosyalist Birlik Partisi'nin VIII. Kongresi. Moskova, Politizdat, 1972, s. 27.

ilerici ulusların oluşması sürecini, yani Rusya'da Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'yle başlayıp, şimdi Asya ve Afrika'da devam etmekte olan süreci hızlandırmış bulunmaktadır.

Biricik bilimsel temel

ASBP VIII. Kongresinin ulusal soruna ilişkin sonuçları, Alman toprağında tarihsel gerçekliğin bilimsel, Marksist-Leninist çözümlenmesine dayanıyor. Marksizm-Leninizm klasikleri, ulusal olanı daima sosyal-ekonomik, sınıfsal, tarihsel ve etnik etkenlerin diyalektik birliği olarak, içinde baş rolün ekonomik ve sınıfsal ilişkilere düştüğü birlik olarak anlamışlardır. K. Marks ve V. İ. Lenin ulusun ayırddedi ana belirtisi olarak onun sosyal-ekonomik temelini gösteriyorlardı. Lenin'in hizmeti, her şeyden önce, ulusun sosyal özlüğünü açıklamaya, sosyal ve etnik etkenler arasındaki oranıtıyı doğru biçimde belirlemeye en büyük dikkati göstermiş olmasında toplanıyordu. «Ulusal sorun tarihsel ve ekonomik açılardan ele alınmalıdır.» (7) Lenin'e göre, ekonomik belirti ulusun içeriğini bulup ortaya çıkarmada daima en önemli etkendi. Marks'ın keşfettiği temel yasa, insanların üretimsel eyleminin kesin rolü oynadığını kabul eden yasa, bütün toplallıkla daha geç olması çeşitli uluslar temsilcilerinden oluştuğunu görüşünü kavramanın hareket noktasıdır. «Marks için» işçi sorunu'na kıyasla ulusal sorunun bağımlı bir önem taşıdığı kuşku götürmez.» (8)

Özcesi, ulus tarihsel bir kategoridir. Onun tarihsel oluşmalar süreci içinde değişmez bir şey olarak ele alınması ve hele boşlukta bulunan bir şey sayılması doğru olmaz. Tarihsel deneyimin gösterdiği üzere, uluslar tarihsel koşullara bağlı olarak doğuyor ve değişiyorlar. Örneğin, Birleşik Amerika'nın tarihine bir göz atacak olursak, Amerikan ulusunun oran-sallıkla daha geç olması çeşitli uluslar temsilcilerinden oluştuğunu görüyoruz. Avusturya'nın tarihinde, Afrika ve Asya'da ulusların meydana gelmesi sürecinde de aynı durumu görmekteyiz.

Marksizm-Leninizm klâsikleri, yapıtlarında, ulusal topluluğu kapitalist ve sosyalist ulus olmak üzere iki tipte gösteriyorlar.

Ulusal ilişkiler özlük bakımından her zaman toplumsal, yani ekonomik, sosyal-politik ve ideolojik, dolayısıyla de sınıfsal ilişkilerdir; bunlar belirli bir dilin konuşulduğu, günlük yaşamla ilişkili belirli bir kültürel çevrenin oluşturduğu belirli bir toprakta ortaya çıkarlar. Bu ilişkiler insanların bir ulusal toplulukta birleşmesini koşullandırır. Ne var ki, ulusun sınıfsal karakterini ve gelişme doğrultusunu belirleyen, sosyal etkenler toplamıdır.

Ulusal soruna ilişkin Marksist-Leninist teori, etnik bakış açılarının, dilin,

(7) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 24, s. 385.

(8) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 25, s. 301.

adetlerin, göreneklerin, yaşamsal alışkanlıkların, ulusallığa özgü her şeyin önemini hiç de reddetmiyor. Bu teori, elbette ki, ulusun çoğu hallerde kendi doğuşundan çok daha önce oluşan etnik temellerinin ulusların meydana gelmesinde ve yaşamında önemli bir rol oynadığı gerçeğini dikkate alıyor. Kökleri çoğu kez sınıfsal toplumun doğuş kaynaklarına kadar uzanan bu etnik çizgiler, bir kere belirdikten sonra artık sürüp gidiyor. Bunlar aynı zamanda ekonomik, sosyal ve politik süreçlere, ekonomik toplumsal yapıların değişmesine, yani sosyal devrimlere uyarılma yetisiyle kendini gösteriyor.

Demek oluyor ki, uluslar, yalnızca ve her şeyden önce etnik süreçlerin ve toplulukların ürünü değildir. Bu süreçler ve topluluklar daima sadece ikinci dereceli rol oynuyor ve kendi paylarına sosyal bakımdan koşullu oluyorlar. Uluslar her şeyden önce ekonomik ve sosyal gelişme ana süreçlerinin ve tarihsel sınıfsal savaşımaların sonucudur. Bunu iki Alman devletinin birbirinden ayrı ve birbirine karşıt gelişmesi de açıkça kanıtıyor.

Uluslar ve milliyetler

Halkın etnik özellik, çizgi ve belirtilerinin tümüne milliyet adını veriyoruz. O halde «milliyet» kavramı ulus (millet) kavramından daha dardır ve belirleyici bir anlam ve önemi yoktur, çünkü sonuç belirleyici ekonomik-sosyal etkenleri kapsamamaktadır. Böyle olunca, türeme açısından ulus ile milliyeti bir tutmakla ADC'deki sosyalist ulus ile FAC'deki kapitalist ulus arasındaki ilkesel ve giderilmesi olanaksız karşıtlığı gözlerden saklama hedefi güdüldüğü apaçık ortadadır.

Sosyalizmin etkisiyle ulusun sosyal tipi temelli değişti. Bununla beraber, ulus, tarihsel olarak ortaya çıkan, amma uzun bir dönem boyunca ilerici değişim ve biçim değiştirmelere uğrayan olağanüstü önemli bir dizi etnik belirtilerini korudu. ADC'de sosyalist ulus Alman halkının yüz yılların ötesinden gelen tarihinden yetiştiği, ilerici, hümanist ve devrimci her şeyi benimsediği için, ADC halkının etnik özellik ve belirtileri, yani onun Alman milliyeti, oluşma halindeki sosyalist ulusun ayırdedici belirtileriyle birlik halinde bulunuyor.

Doğal olarak, ADC'deki sosyalist ulus milliyet bakımından Almandır, ama onun özlüğü bunda değildir. Sosyalist devlet egemenliği ve geniş ölçüdeki gelişmiş sosyalist toplum kuruluşu ADC topraklarında gelişmekte olan ulusal topluluk üzerine damgasını vurmaktadır. ADC yurttaşlarının sosyalist yaşam ve düşünme tarzı gitgide daha açık çizgiler kazanmakta, sosyalist, yurtsever, politik bilinçleri yükselmektedir. Kaldırım olarak devrılan ve artık sosyalizme uymayan etnik biçimler ölüp gidiyor veya yeni bir içerik kazanıyor. Yaşamsal alışkanlıklar, görenekler, âdetler, giderek

birçok kavramın içeriği (örneğin demokrasi, özgürlük, sosyal adalet kavramlarının içeriği) değişmiş bulunuyor ve değişmeye devam ediyor. FAC'de henüz bilinmeyen nice kavram (işçi-köylü egemenliği, sosyalist mülkiyet, sosyalist kolektif, sosyalist yarışma, sosyalist kişilik, sosyalist ahlak, enternasyonalizm, sosyalist ekonomik entegrasyon vb.), ADC yurttaşlarının günlük hayatına, bilincine ve davranışlarına iyice sinmiş bulunuyor. Öte yandan, kapitalizm dünyasının «işveren» veya «iş alan» gibi kavramları bizim yeni kuşak gençlerimiz için bilinmedik kalıyor. ADC yurttaşının psikolojik yapısı ile FAC yurttaşının psikolojik yapısı arasındaki ayrımlar gitgide belirginleşiyor. Gelişmiş sosyalizm komünizme dönüştüğü zaman, sosyalist ulusların yeni nitel değişimlere uğrayacakları şüphesizdir.

Belirleyici etken: Sosyalist enternasyonalizm

ASBP'nin izlediği politika ADC'de sosyalist ulusun serpilip gelişmesi için geniş ufuklar açıyor. Diğer taraftan ASBP ulusal dar görüşlülük ve abartmalı ulusal özduyarlığı da kesinlikle silkip atıyor. ADC yurttaşları, Rusya'da Ekim Devrimi olmasaydı ve dünya sosyalist sistemi yaratılmasaydı, SSCB ve bütün diğer sosyalist ülkelerle kardeşçe bağlaşıklığımız, uluslararası işçi hareketiyle ve dünyanın bütün anti-emperyalist demokratik güçleriyle dayanışmamız olmasaydı, bugünkü başarılarımızı gerçekleştirmenin olanağı bulunamayacağını biliyorlar. Bu dayanışma olmadan, hedeflerimize ulaşamayacağımızı da biliyorlar. ADC'de sosyalist ulus ile FAC'de kapitalist ulusun objektif ayrılaşmaları sürecinin hızla geliştiği koşullarda, parti ve devlet, sosyalist ulusların aralıksız yakınlaşmalarına yardım eden her şeyi destekliyorlar. Bu, uluslararası sınıf savaşımının yasadır, değişmez bir tarihsel zorunluluktur.

Yukarıda söylediklerimizden şu sonucu çıkarabiliriz: ADC'de sosyalist ulusun gelişmesinin kesin ekonomik, sınıfsal ve politik temelleri, FAC'deki sosyal bakımdan karşıt kapitalist ulusla hertürlü «yakınlaşma» veya bütünleşmeye kapalıdır. ADC ile FAC arasındaki ilişkilerin ana vasfı şu veya bu «beraberlik» çizgileri değil, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki çözümsüz ve uzlaşmaz çelişkilerdir. İki Alman devleti arasında normal ilişkiler, ADC ve FAC arasındaki ilişkilerin esaslarını saptayan antlaşmada ve daha sonraki antlaşmalarda belirtildiği gibi, ancak barış içinde yanyana yaşama prensipleri temeli üzerinde kurulabilir.

Intikamcılığa karşı savaşım

Partimiz için ulusal sorun bir soyutlama değildir. Bu sorun Avrupa'da barış ve güvenlik savaşımının ayrılmaz bir organik bölümüdür. Sosyalist ülkelerin FAC ile imzaladıkları dizi antlaşmalar ve aynı zamanda Hel-

sinki'de imzalanan Sonuç Belgesi, uluslararası yumuşama yolunda ileri adımlar atıldığının parlak belirtisidir. Yumuşamayı kesinleştirme ve özdekleştirme savaşımı, bu belgede yer alan prensipleri uluslararası ilişkiler pratiğinde gerçekleştirme savaşımı da intikamcı görüş ve eylemlerin bertaraf edilmesini gerektiriyor. Hallstein ve Scheel doktrinleri, ADC'yi emperyalist ablukaya alma doktrinleri tarihin çöplüğünde kaldı. Ama intikamcı «görüş»ü prensip itibarıyla FAC parlamentosunun bütün partileri tutuyorlar. Ancak bu partiler daha temkinli hareketi yeğlemeye başlıyor, Hallstein doktrininin suya düşmesinden sonra daha uzun vadeli hesaplar yapıyor ve intikamcılığı maskeleyerek üzere özel bir argo kullanıyorlar. Bu da anlaşılır bir şeydir. Avrupa'da ve dünyada reel durum değiştiğine göre, onlar da kendilerini buna uydurma gereğini hissediyorlar. Örneğin, Bonn yarı resmi gazetesi «Deutschland Archiv» geçenlerde şunları yazdı: «FAC eskisi gibi Almanya'nın birleştirilmesinden yanadır; amma bu konuda gerek memleketin kendi önemli çıkarlarıyla, gerekse bütün diğer Avrupa devletlerinin çıkarlarıyla çatışmayan bir politika yoktur.»⁽⁹⁾ Ve gerçekten de, Batı Avrupa'da FAC'nin intikamcı emelleri yüzünden atomlu bir dünya savaşı tehlikesini göze alabilecek güçlere gitgide daha seyrek rastlanıyor. FAC'nin emellerini açıktan açığa ve cepheden hücumla gerçekleştirilmesine neyin kesinlikle engel olduğunu da aynı gazete ender bir içtenlikle şöyle belirtiyor: «Geleneksel kuvvet pozisyonu politikası artık SSCB'ye karşı uygulanabilir şey değildir . . . Topraksal ve politik statükoyu değiştirmeye yönelik politika ise, bağlaşmamızda partnörümüz olan devletlerin çıkarlarıyla çatışacaktır.»⁽¹⁰⁾ Besbelli ki, intikamcılar şimdi eski emellerine bir çeşit «Avrupa genel değişimi» çerçevesinde ulaşma yolunu tutuyorlar. Netekim, Bonn hükümeti dışişleri bakanı Genscher, BMT Genel Kurulu Otuzuncu Dönem Toplantısında şunları belirtmiş bulunuyor: «Biz, Avrupa'da, kendi yazgısına buyrukluğ yoluyla Alman halkının birliğini yeniden sağlayabileceği bir dünya durumuna ulaşılması için çalışıyoruz . . . Ulusların birlik iradesi tarihsel gücünü koruyacaktır.»⁽¹¹⁾

FAC'de belirli çevrelerin yaptıkları milliyetçi propagandanın «bilimsel temel»ine gelince, 1974'te «Ulusun durumuna ilişkin raporla ilgili materyaller»de kendileri şöyle diyorlar: «Bugün 'uluslar' denilen insan topluluklarının yaşamında politik biçimler ve etnik esaslar sistemleri ne kadar ayrımlıysa, ulus kavramının kendisi de o kadar çok çeşitli ve çok anlamlıdır. Dolayısıyla, bilimsel-teorik açıdan herkesçe kabul edilebilir bir ulus kavramı yoktur.»⁽¹²⁾

Bu bir yandan, tekelci burjuvazinin ulusal sorun üzerinde ideolojik ba-

⁽⁹⁾ Wolfgang Pfeiler, Op. cilt., s. 1068.

⁽¹⁰⁾ Yine orada.

⁽¹¹⁾ Bulletin des Presse- und Informationsamtes der Bundesregierung, N. 117, Bonn, 25. September 1975, S. 1164.

⁽¹²⁾ Deutschland – Archiv, Köln, Heft 10, 1974, S. 1083.

kımdan iflâsının itirafı anlamına geliyor. Öte yandan, bu tespitle, milliyetçi propagandanın çeşitli demagojik türlerine yeşil ışık tutma ereği güdülüyor. Burjuvazi hiç bir zaman bütünsel, bilimsel bir ulus görüşüne sahip olmamıştır ve artık sahip olma olanağı daha da azalmaktadır. Öyle ki, kimileri çıkıp, Alman ulusu bütünüyle sonrasızdır demekte; kimileri tek ve birleşik Alman ulusunun varlığının ortak tarihsel geçmişten, «topluluk ve dayanışma duygusu»ndan ileri geldiğini söylemekte; kimileri de etnik özellikleri, ortak dili, «Alman psikolojik karakter yapısı»nı ön plâna sürmektedirler.

FAC politikacılarının bu görüşleri yeni değildir. Ulusal sorunda görülen iki karşıt sınıfsal siyaset hattı, ulus konusunda iki karşıt teoriyi yansıtıyor; Bunun biri, materyalist, tarihsel-ekonomik; öteki idealist, etnik-psikolojik ulus teorisi. V. İ. Lenin, «austro-marksist» Otto Bauer'in ulusal sorun teorisini bilimsel açıdan çözümledikten sonra, bugün FAC yetkililerinin bize karşı yürütülen savaşında savundukları aynı idealist görüşleri yalanlamıştı. Bugün birbirinin karşıtı toplumsal sistemlerin varlığı inkâr edilemeyeceği için, bazı FAC ideologları, sözümona «bütün Almanların kültürel ve yazgısal ortaklığı» sloganına dört elle tutunarak sözde «ulus birliği»ni kurtarmaya çabalıyorlar. Ama «kültür ve yazgı ortaklığı» gibi sözler, ulusu belirti ve alâmetlerin gelişigüzel toplamı olarak tanımlayan ve ulusun tarihsel karakterini inkâr eden O. Bauer'in yarattığı ideolojik bitpazarından alınmadır.

O. Bauer'in görüşlerinin tutarsızlığını V. İ. Lenin ortaya çıkardı. Bauer, ulusların doğmasını ve oluşup sağlamlaşmasını somut sosyal-ekonomik ve tarihsel önkoşullardan koparmaya yelteniyordu. Böylelikle de ulusun ve ulusal devletin sınıfsal karakterine bir şal örtmek istiyordu. Bundan başka, keyfi bir davranışla, dili ve psikolojik elemanları ulusun özlüğünde belirleyici etkenler olarak kabul eden Bauer, sömürenlerin kültürünü sömürülenlerin kültürüyle bir tutuyordu. Lenin, Bauer'in «psikolojik» teorisinin sınıfsız milliyetçilikle dolu olduğunu, enternasyonalizmi bütününe unutmaya anlamına geldiğini ve pratik olarak ulusal oportünizm kapısına çıktığını gösterdi. ⁽¹³⁾

İşte FAC emperyalist ideologlarının ve bunlar arasında öncelikle sosyal-demokrat teorisyenlerin tutumları aşağı yukarı O. Bauer'in, bu görüşüne dayanıyor. Bunların hepsi de, ADC ve FAC'de Almanca konuşulduğu, iki devletin yurttaşları arasında başka memleketler yurttaşları arasında olduğundan daha fazla akrabalık ilişkileri bulunduğu ve her iki devletin ahalisinin geçmişte bir ve aynı kapitalist Alman halkına mensup olduğu gibi etkenlere bel bağlıyorlar. Bazılarına bunlar kandırıcı görünebilir. Gerçekteyse, bütün bu etkenler ulusun oluşması için sonuç belirleyici değildir. Bugün, örneğin, dünyada aynı dilin konuşulduğu, etnik belirtilerin aynı

(13) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 24, s. 387.

ve geçmişin de ortak olduğu devletler halklarını bir ulus saymak hiç kim-
senin aklının ucundan bile geçmez. Netekim FAC ve Avusturya, İngiltere
ve Birleşik Amerika, İspanya ve birçok Lâtin Amerika devletleri halkları
elbette bir ulus değildirler.

Uluslararası alanda yalıtık duruma düşen FAC intikamcı çevreleri, şimdi
Pekin yöneticilerinin desteğinden yararlanıyorlar. Maocular Sovyetler Bir-
liği'nden ve ADC'den nefreti çıkış noktası yapan politikalarında gitgide
gemi azya alıyorlar. Onlar artık sınıfsal görüş mevzilerini tamamen ter-
ketmiş bulunuyor, sözümona «tek Alman ulusunun varlığı», «Almanya'nın
birleştirilmesi» sloganlarını propaganda ediyor, sosyalist Alman devletinin
azılı düşmanlarını açıktan açığa destekliyorlar. Onların bu politik ve dip-
lomatik kampanyası, sosyalist devletler topluluğunun ayrılmaz bir organik
parçası olarak dünya devrimci sürecinin önemli bir kazanımı oluşturan
Alman işçi-köylü devletinin güvenlik ve egemenliğine karşı yöneltilmiş
bulunuyor. Biz, Pekin yöneticilerinin bu büyük devlet özentili şovenist
emellerinin ve çırpınılarının verdiği zararları hiç de hafife almıyoruz.
Ama, doğal olarak, ne emperyalistler, ne de Maoistler, toplumsal geli-
şmenin yasal akışını durduramayacak veya geri çeviremeyeceklerdir. Tari-
hin tekerleği dönüyor, vaktiyle G. Dimitrov'un Rayştag'ın yakılmasıyla iliş-
kili Laypsig yargılamasında faşist cellâtların mahkemesine karşı haykır-
dığı gibi, ileri doğru dönüyor.

Bugün, kendi Marksist-Leninist partisi ve kendi sosyalist devleti etra-
fında sınıfsız birleşik bulunan halkımız, ASBP'nin IX. Kongresine hazırlanı-
yor. Kongre, toplumumuzun yüce toplumsal ilerleme yolunda yeni aşama-
ya girişinin başlangıcı olacaktır. ASBP'nin yeni program tasarısında şöyle
deniliyor: «Parti, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin ASBP'nin yönetmenliği
altında ulaştıkları tarihsel kazanımlardan hareket ederek ve yeni toplumsal
gereksinimleri dikkate alarak, önümüzdeki dönemde, yavaş yavaş komü-
nizme doğru geçme temel koşulları yaratılmak üzere, ADC'de gelişmiş
sosyalist toplumu daha öte oluşturmayı hedef ediniyor.»⁽¹⁴⁾

Şüphe yok ki, halkımızın bu doğru yol üzere ilerlemesi, ADC'de sosyalist
ulusun karakter çizgilerinin bundan böyle de belirginleşmesine, bu ulusun
büşbütün serpilip gelişmesine, topluluğumuzun diğer kardeş sosyalist
uluslarıyla gitgide daha çok yaklaşmasına yol açacaktır.

⁽¹⁴⁾ «Neues Deutschland» 14. Januar 1976.

SBKP'nin plânları halkın iradesini yansıtıyor

Rudolf Vettengel

Derginin Yazı Kurulu'nda ASBP'nin temsilcisi

Dimitir Stanişev

Dergi Yazı Kurulu'nda BKP'nin temsilcisi

Derginin bu sayısı okuyucularımızın eline ulaştığı zaman, bütün dünya SBKP XXV. Kongresi'nin belgelerini incelemekte ve yorumlamakta olacak. Bu belgelerde, Sovyet ülkesinin son beş yıl içindeki gelişmesinin tablosunu bulacak; önümüzdeki onuncu beşyılıktaki yeni toplum kuruluşunun en önemli ödevlerinin nasıl formüle edildiğini, partinin ve devletin dış politika eylemi ana doğrultularının nasıl belirlendiğini görecektik. ASBP MK Birinci Sekreteri E. Honeker yoldaşın belirttiği gibi, Lenin'in partisinin kongresinde alınacak kararlar, «sosyalist devletler topluluğunun güçlenip boy atmasına, bütün dünyada sosyalizm ve barış güçlerinin üstün gelmesine yeni bir atılım kazandıracak.» (1) Bu kararların, uluslararası komünist ve işçi hareketi için, bütün ilerici güçler için de büyük bir önemi olacağı söz götürmez.

Kongrenin belgeleri Lenin'in partisinin olağanüstü zengin deneyinin yoğun ifadesine dönüşecek ve elbette sosyalist topluluk ülkelerinde nabızları aynı ritimle vuran kardeş komünist ve işçi partileri tarafından derinlemesine incelenip öğrenilecektir. Bu deneyin önemli yanlarından biri SBKP Kongresi öncesinde de en parlak biçimde kendini göstermiş bulunuyor. Dememiz o ki, kongre öncesinde, Sovyet komünistlerinin bu forumuna yalnız parti üyelerinin değil, esas itibarıyla bütün halkın katılımını sağlayan, amaca yönelik örgütsel, politik ve ideolojik eylem biçim ve yöntemleriyle çalışılmıştır. Bizim partilerimiz de (BKP ve ASBP) kendi kongreleri için ciddi çalışmalar gerektiren bir hazırlık dönemi içindedirler. Ve gayet doğaldır ki, SBKP'nin kongreye nasıl hazırlandığını bizler de basını izliyerek ve radyoları dinliyerek dikkatle izlemiş bulunuyoruz.

Kongre öncesinde Sovyet toplumunun bütün tabakalarını saran halk heyecanı, çalışma şevki ve politik yükseliş atmosferi içinde, her şeyden önce, partinin girişiminin geniş halk yığınlarının çıkarlarıyla kaynaşıp birleşmesi en parlak biçimde kendini gösterdi. Bu cümleden olarak, «Pravda» gazetesi, kongre öncesi emek yarışmalarına 84 milyon kişinin, yani üretim alanında çalışanların çoğunun katıldığını bildirdi. Bu hayranlıkla karşılanacak bir olaydır. Sovyet emekçileri, artık başlamış bulunan onuncu

(1) 14. Tagung des ZK der SED. Berlin, Dietz Verlag, 1975, S. 9.

beşyılılıkta öncülük çalışmaları ritmini belirleyen sayısız girişimleri belirlemek üzere çok ilginç slogan ve dövizler ileri sürüyorlar. Bunların hepsi de, partinin, yeni beşyılık plânının ana sorununu çözme, yani üretimin etkinliğinde ve mamullerin niteliğinde kararlı bir yükseliş sağlama çağrısına halkın verdiği hararetle cevabı simgeliyor. Leningrad'da «Her birimizin yüksek kaliteli çalışmasından, kolektifimizin yüksek etkinlikte çalışmasına!» sloganı altında bir emek yarışmasının başlamış olması ve süratle yayılması rastgele değildir.

Sosyalizmde, komünist partisinin ve geniş emekçi yığınlarının istek ve atılımları arasındaki ayrılmaz birliğin objektif bir temeli vardır: Uzun yılların deneyi, emekçileri, partinin plânlarının halkın selâmeti özeninden güç aldığına, bu plânların ardıcıl çabalarla yerine getirilmesinin sosyalist toplumun yurttaşına sağlam bir yarımlı güveni verdiğiğine inandırmış bulunuyor. Toplumsal ve kişisel çıkarlar arasında uygunluk sosyalist toplumun gelişmesi için büyük kapasiteli bir devinim gücüdür. Sosyalist topluluğun diğer ülkelerinde görülen kongre öncesi emek yarışmaları da buna tanıklık ediyor. Örneğin, Bulgaristan emekçileri, «BKP Merkez Komitesinin, komünistlere, emekçilere, Bulgaristan halkına çağrısı»nı sayısız emek girişimleriyle karşıladılar. Bu cümleden olarak, Varna'da sanayi kuruluşları emekçileri «iki kongre, tek amaç» sloganı altında bir emek yarışına giriştiler. Bu sloganla, BKP ile SBKP'nin, Bulgar ve Sovyet halklarının istek ve atılım birliğini dile getirmiş oldular. Bunun gibi, ADC'de de emekçiler şu sloganı ileri sürerek geniş bir sosyalist yarışına giriştiler: «ASBP IX. Kongresi şerefine, her markı, her iş saatini ve her gram hammaddeyi en yüksek bir etkinlikte kullanalım!»

Doğaldır ki, kardeş ülkelerin her birinde sosyalist yarış, günümüzde çözülmekte olan sorunların özelliklerine uygun biçim ve metotlarıyla başka başkadır. Örneğin, ADC'de, kişisel yaratım plânları temeline dayanan çalışma, «plân üstüne notlar» (yani ek rezervler bulup çıkarılabilme amacıyla, plânın yerine getirilmesi üzerinde günü gününe kontrol), yüksek üretim göstergelerine ulaşmak için savaşım yürüten «girişim postaları» gibi yarışma biçimleri uygulandığı görülüyor. Ama bütün bu metot ve biçim çeşitliliğinde, sosyalist topluluk ülkelerinin hepsi için karakteristik bir ortak çizgi, yani kişide yüksek yurttaşlık duygusunun güçlenmesi açıkça kendini gösteriyor.

Bu duyguyu aktif olarak desteklemek, buna gelişme olanağı vermek, sosyalizmin gelişmesinde şimdiki aşamanın en önemli gereksinimlerden biridir. Bize öyle geliyor ki, SBKP, bu gereksinmeyi Leninci bir açıklık ve isabetle bulup ortaya çıkarabilmiş ve yığınlar arasında çok daha enerjik atılımlı bir çalışmayla buna karşılık vermiş bulunuyor. Ve bizce, SBKP'nin, XXV. Kongre şerefine bütün halkı kapsayan bir girişimi yaygınlaştırmak üzere giriştiği semereli çalışmanın anahtarı burada gizleniyor.

Kanımızca, SBKP'nin kongre öncesi hazırlığının bir başka özelliği, yani partinin izliyeceği politikanın perspektiflerini, parti plânlarını ve düşüncelerini geniş ölçüde ve gerçekten halk çapında görüşme konusu yapması ve bunun başarıyla örgütlemesi de dikkate değer.

Netekim, çok önemli parti belgesi olan «SSCB halk ekonomisinin 1976–1980 yılları dönemi gelişmesi ana doğrultuları» başlıklı SBKP MK tasarısı, partinin bütün örgüt basamaklarında (Cumhuriyet çapında konferanslardan taban örgütü toplantılarına kadar) geniş ölçüde görüldü. Bütün Sovyet yurttaşları bu tasarımı inceleme ve düşüncelerini söyleme olanağı buldular. «Pravda» gazetesi, her gün, bütün memleketten komünistlerin ve partiszizlerin, işçilerin ve köylülerin, aydınların ve gençlerin düşünce, öneri ve dileklerini yansıtmak üzere bir sayfa ayırıyordu. Tüm Sovyet basını (merkez gazete ve dergilerinden fabrika gazetelerine kadar), radyo ve televizyon, tasarımı enerjik olarak incelediler ve en çeşitli düşünceleri yansıttılar. Böylece, XXV. Kongrenin onaylayacağı belgeler, milyonlarca Sovyet yurttaşının kolektif kanısını yansıtacaktır.

Tüm Sovyet basınının parti konferansları ve toplantıları hakkında ayrıntılı bilgi vermesi de dikkate değer. Gösterişin zerresinden bile uzak olan bu bilgi, sözkonusu konferans ve toplantıların, eylem raporlarının ve görüşmelerin yaratımlı atmosferini herkesin hissedip yaşamasına olanak veriyor. Söz alan ve başarıların verdiği haklı bir kıvançla konuşan komünistler, henüz çözülmemiş sorunlara değiniyor, karşılaşılan güçlükleri ve görülen yetersizlikleri giderme reel yollarını göstermeye çalışıyor, parti çalışmalarındaki kusurları kesinlikle eleştiriyorlar. Ve bununla, SBKP, tüm Sovyet halkına, sosyalist toplumun daha öte gelişme yolları üzerinde aktif, sorumluluk duygusuyla ve yapıcı görüşme ve eleştiri örneği vermiş oluyor.

SBKP Merkez Komitesi'nin sözkonusu tasarısı üzerindeki görüşmelerin karakterini gösteren ilginç bir örnek de şudur: «Pravda» gazetesinde, Stavropol yöresi koyun yetiştirme ve et kombinasyonundan ekipbaşı İ. Beda'nın büyük bir yazısı çıktı. Beda, Merkez Komitesi'nin tasarısındaki yönerge, yani hammadde kaynakları ile sanayi arasında dolaysız ilişkilerin genişletilmesine ilişkin yönerge üzerinde duruyor, kombinanın yapıtığı teslimatı gibi süreçlerde satınalma örgütleriyle aracılığa son verilmesi gerektiğini rakamlar ve kanıtlar da vererek savunuyor, bu aracılık işlevine harcanan hatırı sayılır ödeneklerin de ilgili kuruluşların kapasitesini genişletmek için kullanılmasının daha iyi olacağı düşüncesini ileri sürüyordu. İlk bakışta, örnek, dar bir alanın, bir bölümün işi gibi görünüyordu. Ama olay bir tek, değil, binlerce olduğuna göre, burada yasal olarak özelden genele geçiş sözkonusuydu. Çünkü yeni toplumun yapıcısı olan insanın görüşleri tüm halkın çıkarlarını gözetme özeninden güç alıyordu. Ve işte kongre öncesi tasarının görüülmesinde, toplumu ilgilendiren ve düşün-

düren problemlere bu biçim yaklaşım ve bununla bağlı öneriler, gerçekçilik, eleştiri ve özeleştiri ruhu gibi nitelik çizgileri egemendi. Parti, tüm halkın katılımıyla aktif bir görüşme örgütlemekle, sosyalist toplum yurttaşlarının politik bilincini daha da yükseltme eğitiminde ileri adımlar atmış oluyordu.

Sosyalist topluluk ülkelerinin komünistleri, SBKP'nin yığınlarla çalışma deneyini daima dikkatle inceleyip öğrenmiş, bu deneyi kendi ülkelerinin koşullarına göre uygulamaya çalışmışlardır. Bunu, yakında yapılacak XI. Kongre belgelerinin halkça görüşülmesini örgütlemekte olan Bulgaristan Komünist Partisi için de söyleyebiliriz. Bulgaristan'da şimdi, bu belgeler cümlesinden olarak, BKP Merkez Komitesi'nin «Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin yedinci beşyılığa ve 1990 yılına kadarki ekonomik gelişme ana doğrultuları» ve aynı zamanda «Yedinci beşyılığa ve 1990 yılına kadar bilimin ve teknik ilerlemenin ana doğrultuları» başlıklı tezlerinin halkça görüşülmesi sözkonusudur.

Aynı tespitleri Alman Sosyalist Birliği Partisi'nin kongre öncesi çalışmaları için de söyleyebiliriz: Partinin IX. Kongresi hazırlıklarıyla ilgili olarak ASBP Program ve Tüzük Tasarıları ve aynı zamanda «ASBP Dokuzuncu Kongresinin ADC'de halk ekonomisinin 1976–1980 yılları dönemi gelişmesine ilişkin direktifleri» belgisinin yayımlanmasından sonra, bunların bütün halkça görüşülmesi demokratik aksiyonu başlandı. Bu görüşme parti toplantılarında, cumhuriyetimiz yurttaşlarının sayısız toplantılarında ve bütün basın organları sayfalarında yapılıyor. Gröşmeler komünistler, memleketin diğer demokratik partilerinin üyeleri ve partisiz emekçiler katılıyorlar. Yurttaşlarımız, ADC halkının geleceğini belirleyen bu önemli belge ve direktifler üzerinde büyük bir sorumluluk duygusuyla çalışarak fikirlerini belirtiyor ve önerilerde bulunuyorlar.

Bütün bu aksiyonlarda, tamamen haklı olarak, işçi sınıfının ve politik partisinin yönetmenliği altında gerçekleştirilmekte olan sosyalist demokrasinin daha öte derinleştirilmesine tanık oluyoruz. Bu, biçimsel demokrasi üzerindeki tartışma götürmez üstünlüğünü gösteren reel demokrasi ve reel sosyalizmdir, yaşamdaki demokrasi ve sosyalizmdir.

Yirmibeşinci Kongre hazırlıkları boyunca, Sovyet ülkesi komünistleri, parti plânlarını örgüt içinde görüşme ile bütün halkça görüşmeyi organik biçimde bağdaştırma hünerlerini yine gösterdiler. V. İ. Lenin şunu vasiyet etmişti: En büyük parti forumuna «enine boyuna düşünülmüş, bütün parti üyelerinin ortak çalışma ve ortak çabalarıyla işlenmiş iktisadi kuruluş pratik deneyini kongreye getirecek biçimde» (2) hazırlık yapılmalıdır. Sovyet komünistleri bu vasiyete sadık olduklarını bir kez daha göstermişlerdir.

SBKP, kongre öncesi belgeleri yayımlamakla, çalışma plânlarını yalnız

(2) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 40, s. 142.

Sovyet insanlarının değil, aynı zamanda uluslararası komünist ve işçi hareketinin, tüm ilerici kamuoyunun bilgisine sunmuş oldu. Belgeler bütün dünyada geniş yankılar uyandırdı. Bu da doğaldır. Zira bugün dünyada gitgide daha çok insan, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin, en büyük sosyalist ülkenin yönetici gücü olarak yalnız kendi halkı önünde değil, bütün dünya halkları karşısında da özel bir sorumluluk taşıdığıнын bilincine varıyor.

Sovyetler Birliği'nin ve sosyalizmin düşmanları, SSCB'nin yeni toplumu kurma yolundaki başarılarının insanların dimağları üzerinde yaptığı etkiyi zayıflatma, bunların uluslararası önemini azaltma çabaları içinde, kapitalist ülkelerde halkın dikkatini ekonomik bunalım koşullarında daha da çetinleşen problemlerden saptırmak üzere, SBKP XXV. Kongresi dönemi boyunca baltalayıcı propaganda eylemlerine hız verdiler. Genel anti-sovyetik curcuna içinde, açık anti-komünistlerden ve tekèlci sermaye övgücülerinden tutun da, her boydan ve soydan oportünistlere ve politikalarında en azgın gericilik güçleriyle bağlaşma kuran Maoistlere kadar, en çeşitli elemanlar birleştiler.

Memleketlerimiz halkları, diğer sosyalist topluluk ülkeleri halkları gibi, kötücül anti-sovyetik iftira ve uydurmaları nefretle silkip atıyorlar. Georgi Dimitrov, Ernst Telman ve Vilhelm Pik, bizlere, Sovyetler Birliği'ne olan davranış tarzını gerçek devrimci ideallere bağlılığın kriteriyumu saymamızı öğrettiler. Tarihin deneyi ve bugünkü deney, onların gayet haklı ve doğru olduğunu gösteriyor. SSCB, omuzlarında, iki karşıt, toplumsal sistem arasındaki savaşımın başlıca ağırlığını taşıyor. Bundan ötürü, ona karşı hücumlar, çıkış noktaları ne olursa olsun, sosyalist devletler topluluğuna karşı, anti-emperyalist güçlere karşı yöneltilmiş birer saldırıdır. Partilerimiz, anti-sovyetizme karşı direnmeyi, onun geri püskürtmeyi, SBKP'ye ve Sovyet devletine karşı iftiraların içyüzünü açığa vurmaya, zamanımızda Lenin'in partisinin ve Sovyet ülkesinin oynadığı rolü belirtmeyi, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi bayrağı altında ilerlemekte olan herkesin kutsal ödevi saymışlardır ve saymaktadırlar.

BKP, ASBP ve diğer sosyalist ülkelerin kardeş partileri bu prensiplerden hareket ediyorlar. SBKP XXV. Kongresinden önceki dönemde partinin iç ve dış politika başarılarını propaganda yolunda aktif bir eylem gösteren partilerimiz, bu çalışmalara, memleketlerimizi Sovyetler Birliği'ne bağlayan kardeşçe dostluk ilişkilerini güçlendirme, tüm sosyalist topluluğun birlik ve dayanışmasını sağlama eyleminin en önemli bileşen bölümü gözyle bakıyorlar. BKP MK Birinci Sekreteri Todor Jivkov yoldaşın dediği gibi, «yarınki başarılarımızın şaşmaz garantisi» (3) Sovyetler Birliği'yle yakınlaşma ve dostluğumuzdur.

(3) «Rabotniçesko Delo», 10 Aralık 1975.

Memleketlerimizde basın, radyo ve televizyon, dokuzuncu beşyılığın sonuçlarını, SBKP Merkez Komitesi'nin XXV. Kongre tasarısını ve diğer kongre öncesi materyallerini çözümliyerek, emekçilerle, Sovyetler Birliği'nin başarılarının bizim için yaşamsal bir önemi olduğunu, zira bu başarıların bir bütün olarak dünya sosyalizminin mevzilerini güçlendirdiğini ve onu kapitalist ülkeler halkları için daha çekimli hale getirdiğini gösterdiler.

Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist topluluk ülkelerinin daha güçlü hale getirilmesi, Barış Programı'nı gerçekleştirme yolundaki ardıcıl savaşım, uluslararası durumda gayet esaslı olumlu değişikliklere yol açıyor. Bunlar, sosyalist ülkeler emekçilerinin ve bütün dünya emekçilerinin temel çıkarlarına uygun düşüyor, zira sürekli ve sağlam barış koşullarında yeni toplum kuruluşuna ilişkin sorunların çözümü için yeni olanaklar bulunmasını sağlıyor, anti-emperyalist güçlerin savaşımını kolaylaştırıyor.

Sovyet insanların başarıları, gelecek yıllarda çözecekleri çok büyük sorunlar, memleketimiz için, partilerimiz için, devrimci eylemde esin kaynağıdır.

Aydınların sosyal çehresi

Ernst Vimmer

Avusturya Komünist Partisi Merkez Komitesi Politbüro üyesi

Aydınların işçi hareketinde ve sınıf savaşımındaki rolünü büsbütün veya daha çok ideologların, ajitatör ve propagandacıların rolü sayan eski görüşlerin bugünkü gerçekliğe uymadığını tartışacak kimse bulunacağını sanmıyoruz. Gerçekte, şimdi gelişmiş kapitalist ülkelerde, aydınlar, halkın yığınsal bir kategorisi haline gelmiş bulunuyor; kültürel ve politik yaşamdaki rolleri artıyor. Kendi çıkarlarının kapitalizmin gelişme mantığı ile bağdaşmazlığını yalnız tek tek aydın temsilcilerinin kavradıkları zamanlar geçti. Şimdi şu sorunda ortaya çıkıyor: Aydınların toplumsal durumundaki değişimler, bu kategorinin daha büyük bölümünün işçi sınıfıyla bağlaşmasını tarihsel bakımdan olanaklı ve gerekli hale getirmiş değil midir?

Partimizin deneyi, çağımızın devrim sürecinde aydınların rolünü çözümlemede başlangıçtan itibaren dogmatizmden ve gelişigüzel «modernizm»den kaçınılması gerektiğini gösteriyor. Dogmatik görüş ve tutumlar, aydınların sosyal durumunda ve emeklerinin karakterinde yeni nitel olguların bağlaşmalar politikası açısından incelenmesi ve dikkate alınması gerekliliğini küçümsemeye veya en azından hafife almaya yol açıyor ve dolayısıyla sorunun yeni bir yapıyla ortaya konulması olanağını yokediyor. «Modernist» dedikleri düşünürler, yeni olguları görmekte olsalar bile, bunları, işçi hareketinde değerli kurbanlar pahasına elde edilmiş olan deneyle bağlamayı beceremiyor, sakat bir metodolojiyle çalıştıkları için bu deneyin baştanbaşa uygunsuz olduğu sonucuna varıyorlar. Bilimin dolaysız bir üretim gücü haline gelmesi olayına dayanan «modernist»ler, toplumda kesin rolü bilim adamlarına ve mühendis-teknişyen kadrolarına veriyorlar.

Biz, Marksist-Leninist dünya görüşü prensiplerinden hareket ederek, toplumsal pratiğin kazanımları ve bilimsel ulaşımlar açısından teorinin sürekli biçimde geliştirilip zenginleştirilmesi gerektiğini görüyoruz. Ama bu zenginleştirme, burjuva ideolojisine öykünerek işçi sınıfının mevzilerinden çekilmekle değil, bilimin, kültürün ve devrimci deneyin eylemsel ulaşımlarını benimsemekle gerçekleştiriliyor.

Kapitalizm koşullarında aydınların durumunun özelliği ve bu kate-

(*) Bu sayımızda E. Vimmer'in ve N. Kiyanuri'nin yazılarını yayımlamakla, Marksistlerin «işçi sınıfı ve bağlaşıkları» konulu tartışmasına devam ediyoruz. (Bak: Sayı 7, 9, 10, 11, 12 – 1975; sayı 1 – 1976.)

gorinin bağırında oluşan değışimlerin yasallıkları V. İ. Lenin tarafından keşfedilmiş ve derinleştirilmiş bulunuyor. Lenin aydınların sosyal-sınıfsal iç niteliğini karakterize ederek şunları belirtti: «Aydınlar, kapitalizmin entelektüel kişiyi bağımsızlıktan günden güne daha çok yoksun etmesi, bağımlı bir ücretli emekçiye çevirmesi ve yaşama düzeyini gitgide tehdit ederek düşürmesi boyunca, ilişkilerine, görüşlerine vb. göre bir yere kadar burjuvaziye, bir yere kadar da ücretli işçilere yaklaşarak, diğer sınıflar arasında kendilerine özgü bir durum alıyorlar.» (1) Bizim kanımızca, tartışmamızda, aydınların toplumsal durumunda oluşan değışimlerin Lenin'in bu değerdendirmesi ve öncelikle aydınların «bağımsız bir ekonomik sınıf olmadığı» (2) sonucu açısından çözümlenmesi gerekmektedir.

«Aydınlar» kavramının oransallıkla yakın geçmişten başlayan bir kökeni vardır. Ancak geçen yüzyılın sonlarına doğru kapitalist ülkelerde kültür ve sanat adamlarının genel adı olarak «entelektüel» sözcüğü kullanılmaya başlandı. Şimdi aydınlar hakkında birçok ayrımlı tanımlamalar getiren tınaz tınaz kitap yazılmış bulunuyor. Burjuva fikir yapıcılarının getirdikleri tanımlamaların karakteristik çizgisi, tekyanlılığıdır, şu veya bu belirtiyi mutlak hale getirmesidir. Bu tutum aydınların sosyal-mesleksi sınırlarını daraltmaktadır. Bugün, örneğin, aydınları sırf ideologlar olarak, aynı zamanda yaratıcı emek insanları olarak niteleyip sıralamak elbette soruna çok sınırlı bir açıdan yaklaşmak olur.

Bizim anlayışımıza göre, aydınlar, ayrılaşmamış bir sosyal bütün, «entelektüel elit»i oluşturan (ideolog gibi, teknokrat, yazar veya yeni moral iletkeni gibi) birtakım insanların dar çevresi değildir. En basitinden, en yığınsal olandan hareket edecek olursak, aydınlar kategorisine, eyleminin karakterine göre şu veya bu ölçüde karmaşık kafa emeğini uğraş edinmiş ve oransallıkla daha yüksek bir öğrenim düzeyinde olanların toplamı katılabilir. Ne var ki, böyle tanımlamanın esaslı yetersizlikleri vardır: Böylesi, entelektüel emek insanları arasında sosyal ayrılaşmayı ve aynı zamanda birbirinin karşıtı toplumsal sistemlerde aydınların iç nitelik ve durumlarındaki ayrımları yansıtmıyor. Besbelli ki, bunu «genellikle aydınlar» sorunu olarak ele almakla yetinmeyiz. Aydınların sosyal bir topluluk olarak ayrılmasına temel olan belirtilerin (eylem, kalifikasyon karakteri), Lenin'in kriteriyumları (belirli tarihsel üretim sisteminde aldığı yer; üretim araçlarına olan ilişkisi; emeğin toplumsal örgütünde oynadığı rol; toplumsal servetten aldığı payın ölçüsü ve bunu alma tarzı) gereğince, bu topluluğun sınıfsal özülüğünün karakteristik çizgileriyle tamamlanması gerekiyor. (3)

Tartışma sırasında, çeşitli aydın gruplarının hızla gelişmesi eğilimine

(1) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 4, s. 209.

(2) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 14, s. 191.

(3) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 39, s. 15.

işaret edildi. (1) Bu, dünya çapında bir olgudur. Avusturya'da son yıllarda maddi üretim alanında çalışan aydın emek insanları (mühendisler, teknisyenler, yönetim personeli sayısı en hızlı tempolarla büyüyor. 1971 yılında memleketimizde 269 bin bilgin ve mühendis-teknisyen görevlisi vardı. Bu kategorinin büyüme dinamiklerini şu veriler açıkça gösteriyor: 1951-1971 yılları döneminde, makine yapımı ve elektroteknikte mühendis-teknisyen sayısı 12.500'den 17.500'e, mühendis-yapıcı ve mimarlar 11.600'den 22.100'e, kimyagerler 1.700'den 4.800'e çıktı. Federal Ekonomik Meclisi'nin verilerine göre, 1972 yılında sanayide ve çeşitli zanaatlarda çalışan bütün yüksek öğrenimli uzmanların yaklaşık olarak %50'si her biri binden fazla işçi çalıştıran en büyük kuruluşlarda yoğunlaşmıştı. İşkollarına dağılışı da açıkça belirgin mühendis-teknik personel birikimi eğiliminden ve özellikle devlet kesiminde en büyük kimya, metal işleme ve demir-çelik sanayi kuruluşlarında, enerji kuruluşlarında araştırmacıların birikimi eğiliminden söz edilmesine olanak veriyor.

Mühendis, teknisyen ve bilginlerin üretimsel ve sosyal işlevlerini anlamada K. Marks'ın şu hükümlerinin ilkesel bir önemi vardır: «Kapital»de K. Marks, «insanın verimli çalışması için artık doğrudan doğruya kendisinin çalışması gerekli olmadığı, tümel işçinin bir organı olması ve onun ikinci dereceli işlevlerinden birini yerine getirmesinin yeterli olduğu»na (2) dikkati çekiyor. «Artık-değer teorileri»nde, mühendisin, vasıflı ve vasıfsız işçinin, tek sözle kafa ve kol işçileri toplamının tüm üretim süreci ele alındığı takdirde, «emeklerini sermaye karşılığında nasıl değişiyor ve kapitalist paralarını sermaye olarak, yani kendi kendine büyüyüp çoğalan değer olarak nasıl yeniden üretiyorlarsa, öylece, bu maddelerin üretimi için bir canlı makine oluşturdukları»nı belirtiyor. (3)

Aydınların maddi üretime şu veya bu biçimde katılan bölümünün çoğalmasının büyük bir toplumsal ve politik önemi vardır ve komünistlerin buna özel bir dikkat göstermeleri yerinde olur. İşçi sınıfının kuruluşlar çerçevesinde, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve iş ücretlerinin artırılması için, sömürünün şiddetlenmesine karşı yürüttüğü savaşım üzerinde ve bir arada grevlerin etkinliği üzerinde artık mühendis-teknisyen personelin görüş ve tutumu etki yapıyor. Şüphesiz ki, genel canlı üretim makinesi içinde yüksek vasıflı kafa emeği payının artmasıyla bu etki de büyüyecektir. Üretimde ve sınıf savaşımında aydınların bu bölümünün rolü, bir yandan da toplumsal durumuyla işçi sınıfına yaklaşmasından ötürü büyüyor. Şunu da belirtelim ki, insanın üretici emeğe mensup oluşu, an-

(1) Bak: «İşçi sınıfı ve bağlaşıkları». SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü'nün tezleri, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» - «Yeni Çağ» dergisi sayı 7, 1975, s. 608; A. Eskola. «Aydınların sosyal-politik görüş ve tutumları», «Barış ve Sosyalizm Problemleri» - «Yeni Çağ» dergisi, sayı 11, 1975, s. 981.

(2) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 23, s. 515.

(3) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 26, s. 409.

cak kapitalizmde işçi sınıfının diğer çizgileriyle (üretim araçları üzerinde mülkiyetle bir ilişkisi olmamak ve kendi çalışma koşullarını belirleme olanğından yoksunluk) bütünleştiği takdirde, sosyal çehresinin belirleyici karakteristik çizgisi oluyor.

Doğal olarak, mühendis-teknisyen aydınların durumunun içten içe çelişkili olduğunu da dikkate almak gerekiyor. Çünkü kapitalizmde üretim aynı zamanda daimi olarak yeniden sermaye üretimi sürecidir. Bu nedenle, mamulün yapımına katılan mühendis-teknisyen işçi, çoğu kez bir yandan da üretimin örgütçüsü, dolayısıyla yeniden sermaye üretiminin de örgütçüsüdür. Bu ikili özellik şu düşünceyi destekleyen önemli bir kanıt olsa gerektir: Kanımızca, şimdi, aydınların işçi sınıfına katılmasından, onunla bütünleşmesinden değil, bu sınıfla yakınlaşmasından söz edilmesi daha doğru olur.

Hizmetler alanında çalışan entelektüel emek insanları arasında da işçi sınıfıyla yaklaşma var mıdır? Evet, vardır, fakat bu yaklaşma maddi üretimle ilişkili aydınlar arasında görüldüğü kadar değildir. Bu kesimlerdeki kafa emeği işçileri canlı üretim makinesinin doğrudan doğruya bir parçası değildirler. Bunların emeği ensonu işgücünün yeniden üretimi için ve devlet-tekel kapitalizmi sisteminin işlemesi için gerekli koşulların yaratılmasına ve korunmasına hizmet etmektedir.

Üretici insan gücünü maddi üretimin gelişme düzeyine uyarlama gerekliliği (öğrenim veya sağlık hizmetleri yoluyla), bugün, devlet-tekel kapitalizminin belirli ölçüde dikkate almak zorunda kalacağı kadar önemlidir. Ama bu gereksinmelerin giderilmesine yönelik entelektüel emeği kapitalistin bakış açısından onmaz bir illet taşır: Bu emek doğrudan doğruya üretici değildir. Bu emek artık-değer yaratmaz. Üstelik bu emeğin finans edilmesi gerekir. Bu nedenle, devlet-tekel kapitalizmi, öğretimi, sağlık hizmetlerini, ulaştırmayı, belediye işletmeciliğini vb. geliştirme harcamalarını (belirli bir düzeyde tutma gerekliliğinden kaçınmasa bile), kendi sisteminin bütünüyle işleme yeteneğini koruma düşüncesiyle, azaltma eğilimindedir. Devletin ve tekellerin bu politikası çok çetin sosyal problemler doğurmaktadır.

Sağlığı koruma alanındaki durum özellikle dikkate değer. Bu durum, her şeyden önce, kapitalist sistemin insanlığa aykırı özlüğünü, bilimin ve toplumsal gereksinmelerin gelişme düzeyi açısından mümkün olanla gerekli olan arasındaki şaşılası tutarsızlığı, halkın sağlığını koruma konusunda gerçek durumu elle tutulurcasına gösteriyor. İkincisi, üretimsel olmıyan alanlarda da sermaye birikimi eğiliminin, vaktiyle «serbest» olan nice mesleksel eylem biçimlerini nasıl kişiliğinden ettiğine tanıklık ediyor.

«Serbest rekabet» kapitalizmi için «serbest meslek» sahipleri zümresinin varlığı tipikti; şimdiyse büyük sermaye ve devlet bunları ücretli işçiler haline getiriyor ve artık bunların çoğunluğunu kendi çalışma koşullarını

belirleme hakkından yoksun etmiş bulunuyorlar. Giderek mânevi üretim alanında bile, sözümona «kültür endüstrisi»nin ortaya çıkması ve oluşmasıyla, yazarlar, gazeteciler, ressamalar, besteciler (yaşadığımız çağın bu sonuncu evlerinde çalışanları), bağımsız işçi statüsünü yitirdiler. K. Marks ve F. Engels'in şu öngörüsü tamamiyle doğrulandı: «Burjuvazi şimdiye kadar onursal sayılan, bir saygı ve sevgi ürperti ve heyecanı ile bakılan her tür eylemi kutsal şan ve şerefinden yoksun etti. Ve doktoru, hukukçuyu, papazı, ozanı, bilim adamını kendi ücretli işçileri haline getirdi.» (7) Çağdaş kapitalizmde biçimsel olarak bağımsızlığını koruyabilen «serbest meslek» sahipleri, artık genellikle büyük sermayenin etki alanı içine çekilmiş bulunuyor ve kendilerini alabildiğine koruyucusuz buldukları için, iktidar yoğunlaşmasına karşılık olarak, kendi örgütlerini yaratmak için ciddi çabalar gösteriyorlar.

«Serbest meslek» sahiplerinin ücretli işçiler haline getirilmesinin sosyal sonuçları sorunu, tartışmamıza katılanlar ve özellikle Arjantin'li Marksist A. Eskala (8) tarafından ele alınmış bulunuyor. Biz, burada, bu entelektüel emeği insanları kategorisinin sınıfsal statüsü üstüne bazı düşüncelerimizi söylemek istiyoruz.

«Serbest meslekler» temsilcileri bazen «küçük burjuva tabakaları» genel kavramı içinde birleştiriliyor. Bunun pek isabetli olduğunu sanmıyoruz. Böyle olunca, bunlar için karakteristik olan ücretli koşullarda çalışmayla ilişki kayboluyor. Bu tür ilişki de, bir yandan emekçi, öte yandan mal sahibi olan klâsik küçük burjuvaya hiç de özgü değildir. Hizmetler alanında entelektüel emek veren büyük sayıda insan, yalnız üretim araçlarından değil, aynı zamanda küçük burjuvaziyle şöyle böyle kıyaslanabilir bir bağımsızlıktan da yoksundur. Kaldı ki, eğitim-öğretim, sağlık ve kültür alanlarında durum ve gelişme perspektifleri, tekellerin politikasına, tekel devletinin politikasına, sermaye yatırımları ölçü ve yönlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Bu nedenle, doktorların, öğretmenlerin, edebiyat ve sanat adamlarının ve daha nicelerinin maddi ve mânevi yaşam ve çalışma koşullarını, verdikleri emeğin sonuçlarının sosyal değerini, tümüyle, toplumsal servetin dağılımı için yürütülen savaşımın gidişi, devlet-tekel kapitalizm sistemiyle çarpışma belirliyor. «Serbest meslekler» temsilcileri büyük çoğunluğunun çıkarları objektif olarak işçi sınıfının savaşımına bağlıdır.

Demek oluyor ki, Lenin'in sınıfları belirleme kriteriyumları çağdaş kapitalist toplumda aydınların durumunu ve yerini çözümlenmeye uygulanacak olursa, aydınların (sayıca son elli yıldır kat kat artmış ve yığınsal bir tabaka haline gelmiş olsalar bile), şimdi de «bağımsız ekonomik sınıf» olmadıkları apaçık anlaşılıyor. Aydınların toplumsal durumundaki değişimler, «yeni sınıf» halinde bir birlik meydana getirmelerine yol açmıyor.

(7) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 4, s. 427.

(8) «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, sayı 11, 1975, s. 56.

Tersine, çağdaş kapitalist toplumda, aydınların sosyal ayrımlaşma süreci daha büyük bir yeğlilikle ve evvelce görülmedik ölçülerde geliyor. Aydınların oransallıkla önemsiz bir bölümü burjuvaziye yaklaşıyor, burjuvazinin seçkinler çevresi de devlet-tekel oligarşisiyle birleşiyor. Bundan daha büyük bir bölümü de, genellikle aydınların azınlığını oluştursa bile, işçi sınıfıyla yakınlaşıyor. Ve ensonu, ücretle çalışan uzmanlar ve aynı zamanda «serbest meslekler» temsilcileri, işçi sınıfından yana kazanılabilecek veya en azından tarafsız kalabilecek büyük bir grup oluşturuyor. Aydınlar arasında bu üç ana grubun ayrımlaşması, somut problemlerin çözümünde elbette yeterli değildir, fakat bu ayrımlaşma genel politik-stratejik yönetim için yararlı ve giderek gereklidir.

Son iki grupla bağlaşma olanağından söz ederken, aydınların sosyal durumunda ne gibi, çelişkileri gözönünde bulunduruyoruz? Her şeyden önce, çağdaş kapitalizme özgü olan eğilimi, yani aydınların büyük bir bölümünü üretimin, araştırmaların ve kültürün geliştirilmesi sorunlarının çözülmesine katılmaktan uzaklaştırma eğilimini gözönünde bulunduruyoruz. Reel iktidar günden güne daha çok tekellerin elinde yoğunlaşıyor. İdare sisteminde bürokratikleşme de tekeli sermayenin ayrılmaz bir parçasını oluşturuyor. Tekeller, bazı özel sorunların çözümünde yetkiyi uzmanlara bırakarak, onları ilkesel kararlara katılmaktan tamamen uzaklaştırıyorlar. Biz aynı zamanda uzmanlar arasında proleterleşme sürecini de dikkate alıyoruz. Bu süreç kapitalizmde saygınlık yitirmeye, mesleki eylem ve maddi durum koşullarının kötüleşmesine, bağımlılık ilişkilerinin güçlenmesine yol açıyor. Ensonu bir de kapitalizmin kültür düşmanlığını gözönünde tutuyoruz.

Tartışmalarda P. Vaskes şu soruyu ortaya attı: Aydınlar bağımsız bir toplumsal güç haline gelmişler midir (ya da gelmekte midir) ⁽⁴⁾? Bu soruyu cevaplandırırken şu noktanın dikkate alınması gerekiyor: Aydınlar, yalnız kendi güçleriyle, işçi sınıfından ve bu sınıfın devrimci partisinden kopuk olarak, büyük sermayenin ve tüm devlet-tekel kapitalizmi sisteminin egemenliğini yıkabilecek, entelektüel emek işçileri büyük çoğunluğunun durumunu ve perspektiflerini kökten değiştirebilecek bir toplumsal düzen dönüşümünü gerçekleştiremezler.

Bu perspektif, bizim memleketimizin koşullarına göre, ancak işçi sınıfının bölünmüşlük ve dağınlığı giderildiği, işçilerin ve yığınsal örgütleri olan sendikaların savaşım mâneviyatı güçlendirildiği takdirde, gerçekleştirilebilir. Sendikalar, eylemlerini felce uğratan ilişkilerden, yani işverenler ve hükümetle olan ilişkilerden kurtarılmalı, erkin, bağımsız sınıfsal savaşım örgütleri haline getirilmeli, emekçi insanın memleket hayatında oynadığı rolü çıkış noktası yaparak, artık kendi üyelerinin çıkarlarına uygun eylemlere girişmeye başlamalıdır.

⁽⁴⁾ P. Vaskes, Bağlaşmalar stratejisinde yeni bir sorun, «Barış ve Sosyalizm Problemleri», sayı 12, 1975, s. 82.

İşçi sınıfı, sosyal kurtuluş savaşını yürütürken, dolayısıyla yalnız kendi çıkarlarını korumakla kalmıyor, aynı zamanda diğer sınıf ve zümrelerin de çıkarlarını yansıtan toplumsal-politik alternatifler ileri sürüyor. Aydınlar, diğer sosyal tabakalar gibi, tersine, iç bakımdan bir sosyal türdeşlik göstermediği ana sınıflar arasında bölündüğü için, temsilcileri işçi sınıfından yana geçmedikçe, böyle bir şey yapamazlar. Aydınların büyük çoğunluğunun ve orta tabakaların hak istemeleri, dilekleri ve çıkarları işçi sınıfının bütün ulus çapındaki görüş, istek ve hedeflerinde ifadesini buluyor. Bunun tersine, aydınların yönetmenlik rolü deklârasyonlarına dayanan görüşler, hiç bir zaman işçi sınıfının temel çıkarlarını dikkate almıyor.

İşçi sınıfının aydınlar tarafından yönetmenlik rolü yalnızkat anlaşılmamalıdır. Fransız Komünist Partisi MK Sekreteri R. Leroy, kabul edebileceğimiz bir yargı olarak, bu rolün hiç de sınıfsal karşılaştırmada veya yeni toplum kuruluşunda her mühendisin ve her idarecinin yanında aydınları yönetme ve denetlemeyle yükümlü bir gerçek proleter bulundurma anlamına gelmediğini belirtiyor. Aydını proleterle denetleme yönündeki böyle uydurmaları kesinlikle yalanlamak bizim koşullarımızda çok önemlidir, zira aydınların işçi sınıfı tarafından politik yönetimi probleminin entelektüel yönetmenlik uydurma savlarıyla değiştirilmesi işçi sınıfının davasına zarar vermekte, bağlaşımlar politikasına engel olmakta ve böylelikle tehlikeli bir şey olan entelektüel düşmanlığını desteklemektedir.

Aydınlarla bilimsel temele dayalı bir bağlaşma politikası işleyip belirlenebilmek için, bu zümrenin yalnız reel durumunu ve gelişme perspektiflerini değil, aynı zamanda mânevi çehresini kapsayan özenli bir çözümleme, aydınlarla çalışma deneyini çözümleme, derinine inceleme ve araştırmalar isteyen problemleri belirleme gereklidir.

Çeşitli aydın gruplarıyla bir bağlaşma meydana getirme çabaları, ancak alabildiğine karmaşık, sürekli, boyuna değişme ve çelişmelerle dolu bir savaşım olarak tanımlanabilir. Bu yönde, işçi sınıfıyla işbirliğini kolaylaştıran etkenlerin yanısıra, bunu köstekliyen karşı-eğilimler de vardır: İşçilerle aydınlar arasında yaşam tarzı, görüşler, gelirler, sosyal-hukuksal durum, üretimde alınan yer konularındaki objektif ayrım gibi. Elbirliğiyle çalışma aydınlar arasına günden güne daha çok giriyorsa da, bu çevrede görevlilerin birbiriyle değiştirilebilme pratiği küçük ölçüde kalmaya devam etmekte, görev hiyerarşisinde sözde veya gerçek «özel durum» olanakları sürüp gitmekte, bunlar bireyci psikolojileri beslemekte, bu psikolojide olanlara göre de (kendi hayatını yoluna koyabildiğin süreç) kapitalist gerçekliği temelinden değiştirmenin hiç de gerekliliği kalmamaktadır. Giderek, tekellerin çıkarına yapılan rasyonalizasyon ve düzenlemeler, çoğu kez, bazı entelektüeller tarafından sosyal düzen «modernizasyonu» olarak övülmektedir.

Aydınların toplumsal durumundaki değişimler üzerinde (Burnham'ın

«menajerler devrimi»nden Galbraith'in «yeni endüstriyel toplum» görüşüne ve Bell'in buna benzer ve daha modernist düşüncelerine kadar) spekülasyon yapan burjuva teorileri teknokrat ve uzmanların reel egemenliğini haddinden fazla büyütüyorlar. O kadar ki, çağdaş burjuva toplumlarında artık sermaye ve kazancın değil, «teknik-strüktür»ün veya «arık bilim»in söz sahibi olduğunu ve yönetimi bunların gerçekleştirdiğini söyleyecek kadar ileri gidiyorlar. Burjuva politikacıları, örneğin Avusturya Başbakanı B. Kreiski, gerçekten önemli ve ertelenmez sosyal problemleri çözecek yerde, bu gibi teranelere seve seve katılıyor, artık üretim araçlarının kamulaştırılmasına gerek olmadığını, zira akıllı teknokratların pek yarında kapitalizmi bütün kötülüklerden kurtaracaklarını söylüyorlar.

Eğer köklü dönüşümler problemleri, sadece üstünkörü yer değiştirme ve örgüt yenileme problemlerine çevrilir ve bu problemlerin birtürlü çözülemeyişi tek tek kişilerin hataları, bilgisizlikleri ve keyfi davranışlarıyla açıklanmaya kalkılırsa, kişi, aksayan komuta yerlerine elbette ergeç uygun ve elverişli kimselerin bulunup getirileceği ümidiyle avunabilir. Tekrarkratik reçetelerin apaçık yetersizliğinin anlaşıldığı, amma sosyal çevrim gerekliliğinin henüz kavranmadığı hallerde, bütün kötülükler toplumun teknikleşmesi ile açıklanıyor. Anti-bilim ve anti-kültür çıkışlı öğütler, kapitalist toplumun bütün illetlerini bilim ve tekniğe maletme çabaları da, öbür aşırı ucu, yani bilimin her şeye muktedir olduğu kör inancının ters yanını oluşturuyor. Bu obskurantizm, burjuva dünyasının devasız ahlâksal ve politik bunalımından, dünya görüşü bunalımından doğuyor.

Burjuva aydınları için tipik olan ve aydınlarla işçi sınıfının ortak savaşımına adamakıllı engel olan görüşler, örneğin kapitalist dünyada aşırı tokluktan ve tüketimin önü alınmaz biçimde artmasından yakınmalar ve sanayi devletlerinin «tokluğu»yla «üçüncü dünyanın yoksulluğu»nu ahlâk dersi verircesine karşılaştırmalar da özellikle dikkate değer. Bu gibi ahlâk hocalıkları, işçi sınıfını tok ve her isteği yerine getirilmiş sayan ve harekette yeni yükselişin ancak işçilerin mideleri boş olduğu zaman görüleceğini düşünen «sol» oportünizmle yakınlaşmaya yol açıyor. Ne var ki, Avusturya'da işçi hareketinin problemi, işçinin çok tok ve her isteğinin yerine getirilmiş olması değil, şimdiki durumuyla çoğu kez yetinmesi, buna katlanması ve toplumdaki yer almasını kökten değiştirmeye olanak verebilecek daha öte bir savaşım için yeterince aktiflik göstermemesidir.

Ensonu, anti-komünizme ve anti-sovyetizme karşı, hele bunların âdeta özel olarak aydınlara yönelen biçimlerine karşı savaşımına da özel bir dikkat gösterilmelidir.

Örneğin, reel sosyalizmi ortadan kaldırmak değil, «iyileştirmek» isteğini temin eden, sosyalizmi «daha çekimli» hale getirmekten başka bir şey düşünmediğini savlayan sözümona «reformist komünizm» görüşlerini kastediyoruz. Anti-komünizm daha ileri gidiyor, aydınların demokrasi

problemlerine gitgide artan susuzluğunu sömürerek, devlet-tekel kapitalizmine özgü ayarlama ve kaynaştırma sistemini sosyalizme maletmeye kalkışıyor.

Anti-komünizm, kendi amacı için, Batı aydınları arasında yaygınlaşan güvensizlik duygusunu, varoluşunun şüpheliliğinden doğan (Hegel'in deyimiyile) «mutsuz bilinç» durumunu sömürme çabaları içindedir. Anti-komünizm, biriken protesto enerjisini burjuva-demokratik özgürlüklerine karşı yönetmeye, aydınların bir bölümünü sağcı evrime doğru itmeye çalışıyor. Bütün yetersizlikleri «uygun düzen» noksanlığıyla açıklamak istiyor.

Avusturya Komünist Partisi, sağcı radikal eğilimlerin oluşturduğu tehlikeyi küçümsemeden, olanca çabasını, aydınlar arasında büyümekte olan «sol» radikalizmin türlü biçimlerine sürüklenmeye karşıkoymada yoğunlaştırıyor. Biz, aydınların bu bölümünü kazanmaya çalışırken, görüş ve tutumları karşılaştırmakla sınırlı kalmamalı, aynı zamanda anti-komünizmi, yığınların bilincini kasten körletme ve kişisel çıkar sağlama aracı olarak kullanmak isteyenler ile yönün doğrusunu bulamadıkları için bocalayanlar arasında ayırım yapmayı da başarabilmeliyiz. Aydınların düşünsel arayışlarının hangi yönü alacağı birçok etkene ve bu arada memlekette ve dünyada güçler dengesine, işçi sınıfının orta tabakalar konusunda izlediği politikaya bağlıdır. Anti-komünizm ve anti-sovyetizmle savaşım, aydınların işçi sınıfıyla ideolojik-politik yakınlaşmasının önemli bir koşuludur.

Avusturya aydınları arasında ilerici akımların göreceli zayıflığı, her şeyden önce Avusturya'da hâlâ hüküm sürmekte olan «sosyal partnörlük» ideoloji ve politikasından ileri geliyor. Bu politika, bir yandan işçi sınıfını örgütçe dağıtma ve yönünü şaşirtma biçimi olarak ortaya çıkıyor, öte yandan dönüştürücü ve kurtarıcı kesin güç olarak işçi sınıfının reel durumunu anlamaları yönünde aydınlara yeni yeni güçlükler çıkararak yönlerini şaşirtmayı kolaylaştırıyor.

İşçi sınıfı ile ilerici aydınların bağlaşıklığı hem işçi sınıfı, hem de aydınlar için gereklidir. Tekelci sermayeye karşı savaşım için, önemli entelektüel emek alanlarını kazanç yasasının diktasından kurtarmak için gereklidir. Böylece, tekelci sermayenin egemenliği sınırlanacak ve sosyalizme geçilmesi için gereken koşullardan biri yaratılmış olacaktır.

Komünist partisinin saflarında işbirliği, işçi sınıfı ile aydınlar arasında bağlaşıklığın yüksek bir biçimidir. İşçi sınıfının partisi yönetmenlik rolünü yerine getirebilmek için saflarında aydınlara sahip olmalıdır. Partiye aydınların, yetenek ve bilgileri, entelektüel emek insanları yığınlarını etkileme hünelerleri de gereklidir. Aydınlar, işçi sınıfının savaşım deneyinin genellenmesine, toplumun yenibaştan kurulması stratejisinin işlenip gerçekleştirilmesine yardım edeceklerdir.

Genel demokratik aşamada sınıf güçlerinin yeralımı

Nuraddin Kiyanuri

İran Halk Partisi Yürütme Komitesi üyesi ve MK Sekreteri

İşçi sınıfının bağlaşıkları probleminin içeriği, artık tartışma boyunca da belirtildiği gibi, savaşımın çeşitli aşamalarında ilerici güçlerin sorunlarının karakterine göre belirleniyor. Kapitalist gelişme bakımından orta veya oransallıkla düşük düzeydeki memleketlerde, genel demokratik dönüşümleri gerçekleştirmeyi, ulusun büyük çoğunluğunun çıkarları adına bağımsız bir dış politika ve bağımsız bir ekonomik yol tutulmasını sağlamayı öngören savaşımın anti-emperyalist ve anti-feodal hedefleri ön plâna çıkıyor. Doğaldır ki, gelişme halindeki ülkelerin bu ortak sorunları somut durumlarına bağlı olarak değişik biçimlerde tanımlanıyor.

Partimiz, memleketin sosyal-ekonomik gelişme karakterine göre, işçi sınıfının eşliğinde bulunduğu aşamayı şöyle belirliyor: İran'da devrim henüz birinci, yani anti-emperyalist ve demokratik aşamasındadır. Ancak anti-emperyalist ve demokratik aşamanın sorunları gerçekleştirildikten sonradır ki, memleketi sosyalist dönüşümler yoluna çıkaracak olan daha sonraki aşamaya geçiş perspektifi açılabilir.

İran'da şimdiki durumun karakteristik çizgisi, saltçı bir polis rejiminin varlığıdır. Bu rejim, her türlü muhalefeti işkenceyle, ağır hapis ve ölüm cezalarıyla, gizlice adam öldürmelerle boğmaya çalışıyor. 1974 yılında halkımız çok kurban verdi: Politik tutuklu ve hükümlüler onbinleri buldu; rejime muhalefetten ötürü 200 kişi ağır cezalara çarptırıldı ve öldürüldü. Bu verilerin İran'daki politik durum ve koşulları yeterince karakterize ettiği kanısındayız.

Bizim için, bu rejimin devirilmesi, anti-emperyalist ve demokratik devrimi hazırlama ve gerçekleştirmenin zorunlu koşuludur.

Polis diktatorası, ulusal kurtuluş hareketinin gelişmesine set çeken başlıca engeldir. Fakat bu diktatörlüğün devrilmesi ile anti-emperyalist ve demokratik devrim içerik bakımından eşdeğer değildir. Geniş demokratik ve anti-emperyalist dönüşümler uğrunda savaşımın dikta rejimini ortadan kaldırma savaşımıyla bağdaştırılması, birçok bakımdan memlekette bağlaşma ve bağlaşıklar problemini ele alma tarzımızı belirliyor.

Tartışmada, gerici rejimlerin hüküm sürdüğü memleketlerde bağlaşmalar stratejisinin işlenmesinde yalnız çeşitli sınıfların ve sosyal tabakaların sosyal-ekonomik durumlarının değil, aynı zamanda iktidarın politikasının

yarattığı sınıfsal ve toplumsal güçlerin kutuplaşması sürecinin de gözönünde tutulmasının önemli bir nokta olduğu fikri belirtildi. (1) Biz bu fikri kabul ediyoruz. Bağlaşmalar stratejisinin işlenmesinde bu yönün dikkate alınması, sınıfsal ve siyasal bağlaşmaların genişletilmesi için gerekli sosyal dayanakların daha dolgun biçimde ortaya çıkarılmasına olanak veriyor.

Burada bir de şunu belirtmek isterim: İşçi sınıfı, gerici rejimi devirme savaşımında, yalnız genel demokratik devrimin üstün gelmesinde çıkarı olan güçlerle değil, bununla ilgilenmeyen ve bunda çıkarı olmayan güçlerle ve bu arada potansiyel olarak hasımlarının saflarında yer alabilecek olanlarla da işbirliği yapabilir. Bu olanağın ne kadar reel olduğunu gelecek gösterecektir. Şimdi tespit edebileceğimiz yalnız şudur ki, İran toplumunda, bizce hiç bir suretle sol veya demokratik güçlerden sayılamıyacak olan, amma yine de şimdiki rejimin devrilmesiyle ilgilenen ve bunda çıkarı olan güçler vardır.

Bağlaşmalar sosyal temelinin genişlemesi ve karmaşık hale gelmesiyle, demokratik ve anti-emperyalist savaşıma halkın yeni kategorilerinin katılmasıyla ilgili olarak şu sorun ortaya çıkıyor: İşçi sınıfının kendine bağlaşıklar bulduğu toplumsal ortam nedir? SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü'nün tezlerinde şöyle deniliyor: Bu ortam «her şeyden önce, kapitalist toplumun iki temel sınıfı olan işçiler ile kapitalistler arasında bir ara durum alan sınıfların ve sosyal zümrelerin toplamıdır.» (2) Bunlara köylüleri, esnafı, şehir küçük ve orta burjuvazisini, aynı zamanda memurları ve aydınları katıyorlar.

Bu genel ilkesel görüşü benimsemekle beraber, bu sorunla ilgili bazı kayıtlarını belirtmek ve açıklamalar yapmak istiyorum.

Sanıyorum ki, kapitalist gelişme bakımından orta ve oransallıkla düşük düzeydeki memleketlerde, işçi sınıfının kendine bağlaşıklar bulabileceği toplumsal ortam, sınıfsal açıdan, yalnız ara tabakalar toplamına indirgenmiyor. Bizim memleketimizde köylüler ve ulusal burjuvazi başlıbaşına sınıf belirtilerine sahiptirler ve toplumsal yapıda «orta durum» almıyorlar. Sosyal-ekonomik karakter bakımından, köylüler, özellikle yoksul köylüler, toplumsal piramitin daha çok en alt kesiminde, ulusal burjuvazi ise en üst kesiminde yer alıyorlar. Bu nokta dikkate alınarak, sanırım ki, gelişme halindeki ülkeler için sözkonusu toplumsal ortamın sosyal karakterinin tamamlanması gerekiyor.

Memleketimizde bağlaşıklar problemi her şeyden önce köy emekçile-

(1) S. Sudiman. İktidarın yapısı ve bağlaşmalar problemi. «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, sayı 1, 1976.

(2) İşçi sınıfı ve bağlaşıkları. SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsü'nün tezleri. «Barış ve Sosyalizm Problemleri» – «Yeni Çağ» dergisi, sayı 7, 1975, s. 608.

riyle bağlaşma problemidir (İran'ın 34 milyona yakın nüfusunun $\frac{9}{10}$ 60'ı köylerde yaşıyor). Toprak reformu ve kapitalist ilişkilerin gelişmesi sonucu olarak, son on yıl içinde İran köyünün sınıfsal yapılışında büyük değişmeler oldu. Bir yandan köy ekonomisi işçileri tabakası hızla büyüdü, öte yandan oldukça önemli bir varlıklı köylüler tabakası ortaya çıktı. Köy ekonomisi üretiminde sanayileşme uygulamaları köylüler arasında sosyal-sınıfsal ayrımlaşmayı hızlandırdı.

Çoğu bir zamanın feodalleri ve beyleri olan büyük çiftlikçiler, bugüne kadar da işlenir toprakların $\frac{9}{10}$ 50'sini, köy ekonomisi için gerekli su kaynaklarının çoğu bölümünü ellerinde bulunduruyor, devlet kredi ve yardımlarından geniş ölçüde yararlanıyorlar. Bunlar tarımda makine ve yapay gübreler kullanmayı geliştirerek, tarım işçilerinin ucuz emeğinden geniş ölçüde yararlanarak, küçük ve orta çiftçi ocakları üzerinde güçlü bir etki yapıyorlar. Tohum, su, kimyasal gübre, kredi vb. sağlamakta birçok güçle karşılaşan küçük ve orta çiftçiler, yıkıma, şehirlere göçmeye veya tarım işçileri ordusuna katılmaya hükümlü bulunuyorlar.

Korkunç maddi koşullar içinde yaşayan, en düşük ücretle çalıştırılan, sürekli iş bulamayan, sosyal sigorta, sağlık yardımı vb. gibi hertürlü destekten yoksun bulunan tarım işçileri sayıca gitgide büyüyor, sınıf bilinci duygusu ediniyor, savaşıma yatkın hale geliyorlar.

Daha çok yabancı kapitalistlerin ve rejimin gözde temsilcilerinin malı olan büyük tarım-sanayi kompleksleri giderek büyüyen bir rol oynuyor. Bu kompleksler kötü huylu birer ur gibi büyüyor, işlenir toprağın ve su kaynaklarının en iyi kesimlerine el atıyor, küçük çiftçi ocaklarını yutuyorlar. Öyle ki, köy emekçilerinin bu durumu ve üretimde aldıkları yer, kendilerini, demokratik ve anti-emperyalist devrimde işçi sınıfının doğal bağlaşıkları haline getiriyor.

Küçük ve orta mülk sahibi köylüler, toprak reformu sayesinde bir parça toprağa kavuşmuş olsalar bile, günden güne, köyde ekonomik çelişkilerin keskinleşmesi ve iktidarın politikasıyla ters düşme sonucu olarak yavaş yavaş devrimci güçlerden yana geçiyorlar. Giderek, toprak reformundan sonraki ilk yıllarda belirli ayrıcalıklardan yararlanan varlıklı köylüler tabakası bile, son zamanlarda, rejimin büyük çiftlikçileri tutan, özellikle Birleşik Amerika'dan köy ekonomisi ürünleri ithalinin genişlemesine yardım eden köylü düşmanı ekonomi politikası yüzünden, gitgide büyüyen güçlüklerle karşılaşılıyorlar ve hoşnutsuzlukları durmadan artıyor.

Ulusal burjuvazinin önemli bir bölümü de yerli ve yabancı sermayenin egemenliğinden memnun değildir. Bu bölüm, halkın satınalma gücünün azalmasına, polis keyfiliği politikasına, iflâs tehlikesine veya tekelci sermayeye kölece bağımlılığa karşı tepki gösteriyor.

Küçük ve orta mülk sahiplerinden ayrımlı olarak, ulusal burjuvazi güvenilebilir bir bağlaşıklık değildir. Devrimci hareketin gelişmiş halinde işçi

sınıfıyla işbirliğinden büsbütün vazgeçebilir ve giderek halk düşmanlarıyla birleşebilir. Ama tekelci sermayenin baskısının arttığı koşullarda, bu burjuvazi, anti-emperyalist ve demokratik devrimin utkusu için işbirliğine hazırdır. İşçi sınıfı, ulusal burjuvaziyle, işbirliğinin ve devrimin başarıya ulaşmasının meyvalarından elbette kendi sınıfsal çıkarları için yararlanmaya çalışacağını gözönünde bulundurarak eylem birliği yapabilir.

Nihayet, işçi sınıfı, İran'da şimdiki sosyal-ekonomik ve politik durumu kendine özgü karakterini ve öncelikle dikta rejiminin devrilmesi gibi ertelenmez bir sorunun özelliğini gözönünde tutarak, savaşımın bu genel demokratik aşamasında, çıkarları rejimin çıkarlarıyla çatışan İran büyük burjuvazisinin bir bölümüyle de işbirliği yapabilir. Bu işbirliğinde elbette ki eylembirliği objektif temeli oldukça sınırlıdır, ama böyle bir temel vardır. Burada, büyük sermayeciler arasında rejimin elebaşları tarafından yürütülen soygun politikasını kabul etmeyen elemanlar sözkonusudur. Bu çevrelerden bazı gruplar ve tek tek kişiler, ulusal zenginliklerin ve gelirin aslan payının yönetici seçkinlerin ceplerine girdiğini görüyor. Ve rejimin alaşağı edilmesiyle kendi ekonomik eylemleri için daha elverişli koşullar yaratılacağını umuyorlar. Kendi çıkarlarını düşünerek hareket eden bu elemanlar, İran ekonomisine Amerikan sermayesinin gitgide daha çok sokulmasına da karşı çıkıyorlar. Zira dikta rejiminin ayakta kalmasının İran'da kapitalizmin yazgısı için ciddi bir tehlike yarattığını düşünüyorlar. Bundan ötürü de «Yunan yolu»ndan, yani diktatörlüğün devrilmesinden yanadırlar.

İşçi sınıfının kendisi için bağlaşıklar bulacağı toplumsal ortamın bileşimi ve çerçevesi sorunu üzerinde durulurken, dikkati çekmek istediğim bir nokta daha var: Bu toplumsal ortam bir başka bakımdan da artabakalar toplamını aşıyor. Yalnız orta tabakaların görüş ve çıkarlarını yansıtmakla kalmıyacak çeşitli genel demokratik hareketler de bu ortamın bileşimine girer. İran gibi ülkelerde, din adamlarının, ilerici düşünceli askerlerin ve özerklik peşindeki ulusal hareketlerin savaşımaları gibi etkilerin de hesaba katılması gerekir.

Din adamlarının halkın özgürlük ve bağımsızlık savaşımına katılması tarihsel geleneklere dayanıyor. 1905–1911 dönemi devrimci savaşımında, 1915–1921 demokratik savaşımın gelişmesi boyunca, 1948–1963 döneminde petrol sanayiini millileştirilmesi savaşımında olduğu gibi, daha sonraki yıllarda da, din adamlarının bir bölümü (özellikle daha gençler) halkın savaşımını desteklediler ve bugün de destekliyorlar. Bu bölüm din adamları, ulusal kurtuluş hareketinin yükselmesi halinde, anti-emperyalist ve demokratik devrimin üstün gelmesi adına halk cephesinde yer almaya hazırdırlar. Bu dediğimizi, birkaç ay önce, Kuma din okulları öğrencilerinin yaptıkları politik gösteriler de kanıtıyor. (Gösteriler canavarca bastırıldı, birçok öğrenci öldürüldü ve yüzlercesi de tutuklandı.)

İran ordusu öncelikle işçilerle köylülerin ve aynı zamanda orta tabakaların genç temsilcilerinden oluşuyor. Ordudaki genç subayların bileşimi de hemen hemen böyledir. Orduda ötedenberi egemen olan gerici psikoloji ve görüşlerin yanısıra, ilerici ulusal gelenekler de hüküm sürüyor. Musaddık hükümetine karşı 1953 yılındaki emperyalist hükümet darbesinden sonra, rejim, bu ilerici geleneği her araçla köklemeye girişti. 1954'de İran ordusundan 60 subay kurşuna dizildi; 600'den fazla subay hapsedildi. Birkaç bin ilerici subay ordudan çıkarıldı ve silâhlı kuvvetler içinde korkunç bir hafiyelik, birbirini gözetleme sistemi yaratıldı. Birbiri ardınca temizlemeler yapıldı. Gözde subaylara, hele yüksek rütbelilere çeşitli ayrıcalıklar tanındı. Rejim ordunun kişiliğindeki önemli desteğini işte bu gibi tedbirlerle koruyup sağlamlaştırmaya çalıştı. Ama bütün bunlara karşın, orduda, yurtseverlik ve ilericilik eğilimleri belirtileri durmadan gelişiyor. Bunun nedenlerini şöylece sıralıyabiliriz: Enflasyonun yıkıcı sonuçları, ordunun yüksek katlarındaki hırsızlıklar, subayların ve assubayların keyfi hareketleri, İran'ın Dofar'daki saldırısının ve halktan nice suçsuz kimselerin öldürülmesinin olumsuz sonuçları . . . Son zamanlarda resmi basında, subaylar arasında bazı komplo hazırlıkları meydana çıkarıldığına, tutuklamalara girişildiğine, sanıkların mahkemelere verildiğine, ölüm cezası da içinde olmak üzere uzun süreli ağır hapis cezalarına çarptırıldıklarına dair haberler görülüyor.

Demek oluyor ki, ordu şimdiki durumda rejimin dayanağı olsa bile, yine de işçi sınıfının silâhlı kuvvetlerin bir bölümüyle bağlaşma kurması için elverişli koşulların meydana geleceği güvenle söylenebilir.

İran'da devrimin bir diğer yedek gücü, hakları çiğnenmekte olan halkların ulusal hareketleridir. İşçi sınıfı bunların ulusal özerkliğini istemiş, bunu da savaşım hedefleri arasına katmıştır ve bu hedefe ulaşmak için elinden gelen çabayı bundan böyle de esirgemeyecektir.

Ulusal hareketlerin işçi sınıfıyla işbirliğinin şanlı tarihsel gelenekleri vardır. 1946 yılında İran Azerbaycanı ve Kürdistanında yürütülen savaşım bu işbirliği temeli üzerinde utkuya ulaştı ve buralarda ulusal özerk hükümetler kuruldu. Gericiliğe ve emperyalizme karşı yeni bir cephe kurma reel olanakları şimdi de vardır. Ancak, Irak Kürtleri hareketi deneyinin gösterdiği üzere, belirli tarihsel koşullarda, özerklik amaçlı ulusal hareketlerle işçi sınıfının bağlaşıklığını korumakta ciddi güçlükler doğabilir; bu işde işçi sınıfına ve bu sınıfın partisine büyük bir sorumluluk düşmektedir . . .

Biz, bu kayıtlarımızla, çağdaş ulusal kurtuluş hareketinde orta tabakaların oynadığı rolü asla küçültmek istemiyoruz. Tam tersine, bunların ciddi bir politik güç olduğu ve önemli devrimci olanaklara sahip bulduklarını kanımsındayız.

Ekonomik ilişkileri çokyanlı yapısal nitelikte olan memleketlerdeki orta

tabakaların karakterini belirlemede birçok teorik problem ortaya çıkıyor. Orta tabakalara giren çeşitli grupların sosyal-ekonomik özlüğünü ve politik rolünü belirlemenin, bunların diğer sınıflarla ilişkilerindeki göreceli bağımsızlık ve özerkliğini açıklığa kavuşturmanın, sosyal-politik ve ideolojik görüş ve tutumlarında hem devrimin, hem de karşı-devrimin yedeği olmalarına olanak veren sistemsizlik ve çelişikliğin nedenlerini ortaya çıkarmanın büyük bir önemi vardır. Biz, tartışmada, orta tabakaların karakterize edilmesi problemi üzerinde yeterince durulmadığını sanıyoruz.

Komünistler, küçük üreticilerle ve ticaretle uğraşanlarla ilişkilerinde her şeyden önce bunların memleket ekonomisinde tuttıkları yerlerin önemini gözönüne alarak hareket ediyorlar. İran endüstriyel gelişmenin henüz ilk aşamasında bulunduğu için, bizde küçük üreticiler memleket ekonomisinde hâlâ önemli bir yer tutuyorlar. Bu durum daha uzun süre de böyle gidecektir. Bu tabakanın bir bölümü işçileri bir yere kadar sömürüyorsa da, tümü yabancı ve yerli büyük sermayenin ve askersel-bürokratik cihazın sürekli baskısı altındadır. Emperyalist memleketler tüketim mallarına «açık kapı» politikası ⁽³⁾, küçük üreticilerin çıkarlarını da asla savunmayan bu politika, bunlar arasında büyük bir hoşnutsuzluk uyandırıyor. İşçi sınıfıyla işbirliğinde belirli gelenekleri olan bu tabaka, anti-emperyalist ve demokratik devrim hazırlığında onunla bağlaşma kurmaya istekli bulunuyor.

Tüketim malları ana bölümünün dağılımını ellerinde tutan küçük tüccarlar da yerli sermayenin ve büyük bir mağazalar ağıyla eylem gösteren uluslararası tekelci sermayenin zorlu baskısı ve tehdidi altında bulunuyorlar. Rejim kendisinin sebep olduğu bunalımın, enflasyonun ve pahalılığın sorumluluğunu küçük tüccarların sırtına sarmaya çalışıyor. Küçük tüccarlar 1948–1953 yıllarında petrol sanayiinin millileştirilmesi savaşımına aktif olarak katıldılar. Bu zümre şimdi de sol grupların rejime karşı yürüttükleri demokratik savaşımı destekliyor.

Küçük üreticiler ve tüccarlar arasında, rejimin politikasından hoşnutsuzluk belirtilerini genellikle işçi sınıfının savaşımıyla birleştirme olanaklarına gelince, biz bu konuda Fransız ekonomisti J. Chatain'in görüşünü, bu birleştirmeye açık koşulların gerçekte işçi sınıfı ile emekçi köylülerin bağlaşmasının doğduğu koşullardan ayrılmı olmadığı fikrini benimsiyoruz. ⁽⁴⁾ Bu hususta, doğal olarak, küçük üreticilerin ve tüccarların ancak daha çok kendi emekleriyle gelir sağlayan bölümü sözkonusudur.

Son yıllarda hızla büyüyen özel kesim ve devlet kesimi memurları, aydınlar ve üniversite öğrencileri tabakaları da ayrıca dikkate değer. Biricik gelirleri aylıklarından ibaret olan küçük ve orta memurların büyük çoğun-

⁽³⁾ 1974'te hacmi 1 milyar doları aşan bu ithalattan, rejimin elebaşları, ithalâtın genel tutarının % 20–25'ini bulan çok büyük kazançlar elde ediyorlar.

⁽⁴⁾ Küçük ve orta işletmeler ve Fransa halkının tekellere karşı birliği. «Yeni Çağ» dergisi, sayı 10, 1975, s. 909.

luğunun yaşama koşulları, çalmadıkları ve rüşvet almadıkları sürece, alabildiğine ağırdır. İşten çıkarılma tehlikesine ve gördükleri baskılara karşı, bunların hoşnutsuzluğu son aylarda birkaç yığinsal grevin patlak vermesine yol açtı. Bu grevler bazen polisle çatışmalarla sonuçlandı. Memurlar tabakasının üst katına gelince, bunlar, büyük sermayeyle günden güne daha çok bağlanıyor ve halk düşmanları safına katılıyorlar.

Aydınların emekçi çoğunluğu ile yönetici sınıflara bağlı bölümü arasında kutuplaşma süreci derinleşiyor. Rejim, aydınları kendi yandaşları çevresinde tutabilmek için büyük çabalar harcamakta olsa da, İran aydınlarının çoğunluğu toplumda köklü dönüşümler yapılması isteğinde direniyor. Aydınlar rejime karşı aktif bir savaşım yürütüyorlar. Nice aydın temsilcileri son yıllarda zindanlara atıldı, birçoğu işkence altında can verdi veya kursuna dizildi. Şimdi politik tutuklu ve hükümlülerin ana bölümü aydınlardan oluşuyor; bunların arasında çağdaş İran edebiyatının ünlü temsilcileri de vardır.

Üniversite öğrencilerine gelince, hemen belirtelim ki, bu alanda ne baskılar ve şaşırtma propagandası, ne de kandırmaca vaatler ve idari tedbirler, yüksek okullar öğrencilerinin rejime karşı her çıkışı polisle çatışmalarla geçen açık savaşıma doğrudan doğruya katılımına, bu katılımın giderek genişlemesine engel olabilmemiş değildir. Bütün yüksek okulların birkaç ay süreyle kapatılması, üniversiteden yığınla öğrenci çıkarılması ve tutuklanması artık olağan hale gelmiş bulunuyor. Savaşıma katılma sayesinde, bu gençliğin bir bölümü eski ideolojik bukağılardan kurtuldu ve Marksizm-Leninizme yöneldi. Şunu da itiraf edelim ki, üniversite gençliğinin çoğunluğu için sosyalizm idealleri hâlâ küçük burjuva tasarımları çerçevesinde kalıyor.

Tartışmaya katılanların yazılarında belirtildiği üzere, psikoloji ve görüşlerde tutarsızlık ve ikircimler genellikle ara tabakalar için karakteristik bir çizgidir. Bu tutarsızlık ve ikircimden, rejime karşı savaşmakta olan politik örgütler ve gruplar arasında görüş ayrılıklarını ne pahasına olursa olsun keskinleştirmeye ve şu veya bu biçimde yakınlaşmalarına engel olmaya çalışan emperyalizm ve gericilik yararlanıyorlar. Maoizm, bu bakımdan, İran gericiliğine 1960 yıllarında büyük bir yardımda bulundu. Mao Tze-Tung grubunun anti-komünist görüşleri, propagandasını gericiliğin önce gizliden gizliye, sonradan açıkça desteklediği bu görüşler, savaşkan ulusal güçlerin önemli bir bölümünü birkaç yıl boyunca şaşırtabilmiş, bu güçler ve aynı zamanda üniversite gençliği arasında düşman gruplar yaratılmasına yol açabilmiş bulunuyor. Ama şimdi, devrimci düşünceli güçler ve öncelikle üniversiteliler, bilimsel dünya görüşüne gitgide daha açık, belirgin bir ilgi gösteriyorlar. Bu ilgi, onların, yarıncı devrimci savaşımı genişletmede işçi sınıfıyla bağlaşma kurmalarına elverişli koşullar yaratıyor. Ama bizim uyanık olmamız gerekiyor. Son 2-3 yılda İran'da

Maoizme ezici bir darbe indirilmiş olsa da, anti-komünizm zehrinin her şeyden önce İran Halk Partisi'ne, işçi sınıfının partisine yöneltilen artıkları ve bu partiyle işbirliğinden kaçınmalar hâlâ hissediliyor.

Anti-emperyalist ve demokratik devrimin sorunları ve öncelikle diktatör-lüğün devrilmesi sorunu, ancak rejimden memnun olmayan bütün güçlerin birleştirilmesi temeli üzerinde çözülebilir. İran işçi sınıfının ödevi, V. İ. Lenin'in öğretisine dayanarak, olanakları titizlikle değerlendirip dikkate almak ve (katılacak güçlerin rejim devrildikten sonra hangi gelişme yolunu tutacaklarına bakmaksızın), olanca çabayla bir tekcephe meydana getirmeye yönelmektir.

Ulusal tekcephe'nin yaratılması, objektif etkenlerin olduğu kadar sübjektif etkenlerin de gelişme ve olgunlaşmasına bağlıdır. Bunların birincisi ve başlıcası, işçi sınıfının sayıca büyümesi ve bu sınıfın ekonomik ve politik hakları için bilinç ve azminin yükselmesidir. İran'ın gerçekliği, hayatı üzerindeki çözümleme, işçi sınıfının rolünün giderek güçlendiğine ilişkin Marksist-Leninist sonucu doğrulamaktadır. Memleketimizde işçi sınıfının devrimci potansiyelinin artırılmasına ve etrafında bütün devrimci demokratik güçlerin toplandığı merkez olarak oynadığı rolün güçlendirilmesine yardım eden süreçler ve yapısal değişimler gerçekleştiriliyor.

Tartışma materyallerinde bu konuda diğer ülkelerin durumuna da değinilmiştir. (5)

Bizce, İran işçi sınıfının ana politik güç haline, halkın devrimci savaşımının örgütçüsü haline gelmesine yardım eden durum ve koşullar şunlardır: Kapitalist ilişkilerin ve sanayiın süratle gelişmesi sonucu olarak işçi sınıfı birhayli büyüdü. (6) Son verilere göre, İran'da işçilerin ve ücretle çalışanların sayısı 5 milyonu buldu. Bunun 1 milyonu yapıcılıkta, yaklaşık olarak 1 milyonu hizmetler ve ticaret alanında, 1 milyon kadarı da köy ekonomisinde çalışıyor. İşçi sınıfının yoğunlaşması da oldukça hızlanmış bulunuyor. (7) Sanayi işçileri toplamının % 20 kadarı petrol, demir-

(5) E. Pastorino. Anti-emperyalist savaşımın ön sıralarında. «Barış ve Sosyalizm Problemleri» – «Yeni Çağ» dergisi, sayı 9, 1975, s. 798.

(6) Son 10 yılda, memleketinde birçok küçük, orta ve büyük sanayi kuruluşları ve bu arada demir-çelik ve makine yapımı işletmeleri, kimya ve radyo-elektronik sanayii fabrikaları kuruldu. Şu var ki, sanayi üretiminde sağlanan artış, emperyalist tekelin İran ekonomisindeki sermaye yatırımlarının alabildiğine genişletilmesiyle bağlıdır. Devlet kesiminin bir bölümü bir yana, yabancı tekelci sermayenin girmediği birtakım büyük sanayi veya köy ekonomisi kuruluşu göstermek zordur. İran petrolünün çıkarım ve ihracının ana bölümü, eskisi gibi, emperyalist konsorsiyumun elindedir, ve böylelikle ulusal gelir her yıl milyarlarca dolar azalmaktadır.

(7) Şimdi sanayide angaje 2 milyon 140 bin işçinin 365 bini, işçi sayısı 10'dan yukarı olan kuruluşlarda çalışıyor. 1963 yılında 1 milyon 86 bin sanayi işçisinin yalnız 146 bini işçi sayısı 10'dan yukarı kuruluşlarda çalışıyordu.

çelik, kimya, maden, makine yapımı ve elektronik sanayiinde, taşıma araçları üretiminde çalışıyor; %35'den fazlası tekstil ve halıçılık sanayiinde, besin maddeleri ve tüketim malları üretimi kollarında çalışıyor. Düne kadarki köylülerin çok büyük yığınlar halinde işçilerin saflarına katılması, sınıf savaşımının gerilim ve keskinliğini biraz azaltmıştır. Ama bu geçici bir olgudur. İç sosyal çelişkilerin ve korkunç sömürünün şiddetlenmesiyle, devrimci savaşımında daha büyük deney sahibi olan işçi sınıfının etkisi altında, yeni kuşak işçilerin sınıf bilinci hızla yükseldi ve yükseliyor.

İşçilerin bütün önemli grevleri silâh gücüyle ezilmekte olsa da, birçok militan ve örgütçü tutuklanmakta, öldürülmekte ve bir yandan niceleri uzun süreli ağır hapis cezalarına çarpıtılmakta olsa da, 1974–1975 yılları grevlerinin sayısı ve bunların nitel gücü, işçilerin sınıf bilincinin ve savaşım azminin yükseldiğinin parlak bir kanıtıdır. Bu konuda, 1975 yılında «Şahi» dakuma fabrikasından 3.500 işçinin 10 günlük grevi gayet önemli bir örnektir. Bu grev de canavarca ezildi: 6 işçi öldürüldü, 300 işçi yaralandı ve yüzlercesi de tutuklandı.

Şüphesiz ki, iç çelişkilerin keskinleşmesiyle, İran işçi sınıfının savaşım aktifliği gerek ekonomik, gerekse politik savaşım alanında daha çok artacaktır.

Hareketin sürekli durgunluk döneminden çıktığı ve toparlanmaya başladığı şimdiki durum ve koşullarda, politik örgütler arasında bölünme ve görüş ayrılıkları halk güçlerinin birleşmesini geciktiren ciddi bir engeldir. Emperyalizm ve gericilik, rejime karşı çıkan, amma türdeş olmıyan gruplar arasındaki sürtüşmeleri her araçla körüklemeye çalışıyorlar. Ama yine de, bütün güçlük ve engellere karşın, devrimci güçlerin bilinç düzeyinin ve savaşım mâneviyatının yükseldiği, halk arasında İran Halk Partisi'nin itibar ve etkisinin, partiye gösterilen sempatinin arttığı bir gerçektir. Buna, partide 1970 yılından beri çalışma metotlarının iyileştirilmesi, yeni programın hazırlanıp yayımlanması ve partice doğru bir birleşme politikası izlenmekte olması büyük ölçüde yardım ediyor.

Devrimci savaşımın büyümekte olduğu koşullarda, ara tabakalar arasındaki devrimci güçlerin bir bölümünün işçi sınıfına ve bu sınıfın partisine karşı düşmanca davranışlarının giderileceğine inanmak yerinde olur. İran'da ulusal kurtuluş hareketinin yükselişi, işçi sınıfı partisinin örgütsel ve politik bakımdan boy atması, doğru bir birlik politikası gütmekte gösterdiği ardıcılık, her tarihsel aşamada en uygun savaşım metotlarını seçme ve uygulama yeteneği ulusal tekcephenin yaratılması için gerekli objektif ve subjektif koşulların hazırlanmasını çabuklaştırmaktadır.

Lenin öğretisinin ışığında çağdaş emperyalizm

Uluslararası teorik konferans

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin ÇKP Merkez Komitesi'yle birlikte örgütlediği «Lenin'in emperyalizm hakkındaki öğretisi ve kapitalizmin genel bunalımında çağdaş aşamanın özellikleri» konulu uluslararası teorik konferansa 46 ülkenin komünist ve işçi partileri temsilcileri katıldılar: Alman Demokratik Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya, Cezayir, Çekoslovakya, Danimarka, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Finlândiya, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Honduras, Guatemala, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Kolumbiya, Küba, Lübnan, Macaristan, Moğolistan Panama, Paraguay, Peru, Polonya, Romanya, Senegal, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, Suriye, Şili, Uruguay, Venezüela, Yunanistan.

Konferans, Lenin'in emperyalizm hakkındaki yapıtlarının 60. yıldönümü münasebetiyle düzenlendi. Bu yapıtlar arasında, bilindiği gibi, «Kapitalizmin en yüksek aşaması: Emperyalizm» adlı kitap, yaratıcı Marksizmin bu klâsik yapıtı baş yeri alıyor.

Konferansı kısa bir konuşmayla ÇKP Merkez Komitesi Sekreteri Y. Havin açtı ve özetle şunları söyledi: Lenin'in emperyalizm hakkındaki öğretisinin önemli bir bölümünü, kapitalizmin genel bunalımı hakkındaki hükmü oluşturuyor. V. İ. Lenin, emperyalizmin, kapitalizmin en yüksek ve son aşaması olduğu, bunun da «can çekişen kapitalizm» anlamına geldiği sonucuna varıyor. Ne var ki, kapitalizmin yokolup gitmesi bir defalık ve bir anlık iş değildir. Bu süreç, kapitalist ülkelerin düzensiz politik ve ekonomik gelişmeleri yüzünden, tümel bir tarihsel dönemi, «bütün boyutlarıyla kapitalizmin ölüp gitmesi ve sosyalist toplumun doğuşu» dönemini kapsar. (2) Bu dönemin karakteristik çizgileri, bir yandan kapitalist sistemin iç çelişkilerinin keskinleşmesi, sistemin zayıflaması, tek tek ülkelerin bu sistemden düşmeleri, öte yandan bu ülkelerde yeni, sosyalist düzenin doğması, tutunup sağlamlaşmaları ve dünya sosyalist sisteminin yaratılmasıdır.

Çağdaş politik, ekonomik ve sosyal gelişme, kapitalizmin genel bunalımının aralıksız olarak derinleştiği yargısını ortaya koyan Marksist-Leninist sonuçlamayı doğruluyor. Bugün son 40 yılın kapitalist dünyayı saran

(1) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 27, s. 424.

(2) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 36, s. 48.

en ağır ekonomik bunalımına tanık oluyoruz. Bu bunalım barış zamanında eşi görülmedik bir enflasyonla atbaşı gidiyor. Durum, gerçekte yeni-sömürgecilik politikasının sonucu olan enerji bunalımıyla daha da ağırlaşıyor. Bütün bunlar, gelişmiş kapitalist ülkelerde geniş yığınların yaşama düzeyi üzerinde olumsuz etkiler yapıyor, öte yandan gelişme halindeki birçok ülke için gerçekten felâkete eşit sonuçlar doğuruyor.

Kapitalist devletler hükümetleri, duruma geneleksenel tedbirlerle çare bulmaya çalışıyorlar. Ama şimdi durum ve koşullarda bu gibi tedbirlerin etkin olamayacağı besbellidir. Kapitalizm, her bunalımı kaçınılmazlıkla yenisinin, daha beterinin izlediği, yükseliş safhalarının gitgide seyrettiği bir gelişme aşamasına gelmiş bulunuyor.

Kapitalizmin genel bunalımı, sermaye dünyasındaki sınıf savaşımı üzerinde, sosyalizm ile emperyalizm arasında dünya çapındaki çarpışma üzerinde gitgide büyüyen bir etki yaptı ve yapıyor. Bunalımda çağdaş aşamanın özelliklerinin incelenip çözümlenmesi, komünist ve işçi partilerinin doğru bir strateji ve taktik işliyebilmeleri bakımından gereklidir.

Y. Havlin, konferansa katılanları ÇKP MK adına selâmladı ve konferansın, çağdaş kapitalizm üzerindeki Marksist-Leninist çözümlenmeye değerli bir katkıda bulunacağından emin olduğunu belirtti.

Emperyalizm ve çağın eğilimleri

Söz alanlar, V. İ. Lenin'in, bir bütün olarak kapitalist sistemin durumunu, kapitalist devletler arasındaki ilişkileri ve uluslararası olayların akışını değerlendirmede kendine özgü komple yaklaşımı, yani bütün dünyada sınıfların ve ekonomik gelişme eğilimlerinin objektif durumunu çözümlenmeye dayanan bir yaklaşımı olduğunu belirttiler.

Uruguay Komünist Partisi MK üyesi S. Sierra, yaptığı konuşmada, son 60 yıl içinde dünyada oluşan derin dönüşümlerin dikkate alınması gerektiğine işaret ederek, özetle şunları söyledi: Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi, kapitalizmin genel bunalımının başlangıcını belirliyerek, dünya çapında sosyalizme geçiş çağını açtı. İki karşıt sistem arasındaki çelişki çağın ana çelişkisi oldu. Dünyada güçler oranı, bugün insanlığın gelişmesinin belirleyici etkeni olan sosyalizmin yararına durmaksızın değişiyor. Bundan ötürü, emperyalizm ve çağdaş devrim süreci problemlerinin evrensel-tarihsel bir yaklaşım ile ele alınması gerekiyor.

Küba Yüksek Politik Okulu Politik-Ekonomi Kürsüsü Yönetmeni E. del Lano, V. İ. Lenin'in, Oktobr'la başlayan çağın içeriğinin «kapitalizm ve izlerinin yok edilmesinden, komünist düzenin temellerinin atılmasından»⁽³⁾

(3) V. İ. Lenin Bütün eserleri, c. 41, s. 425.

oluştuğuna ilişkin sözlerini hatırlatarak, bir yanı sosyalizmin boy atıp güçlenmesi, öbür yanı kapitalizmin yokolup gitmesi olan iki yanlı bir sürecin söz konusu olduğunu belirtti.

Bu sürecin bir halkası da Küba Devrimi'dir. Bu devrim, yeryüzünde güçler oranının sosyalizmin yararına daha fazla değiştiği ve bunun da kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesi anlamına geldiği yeni tarihsel koşullar altında utkuya ulaştı. Küba'daki dönüşümler, olayların akışını geri döndürmeye yeltenen ABD emperyalizmi tarafından öfkeyle karşılanıyordu. Ama sosyalist ülkelerin ve öncelikle Sovyetler Birliği'nin desteğine, onun ekonomik, politik ve askersel gücüne dayanan Küba halkının birliği ve devrimci azmi emperyalizmin bu yeltenişlerini suya düşürdü. Küba Devrimi, kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesinin önemli bir etkeni oldu.

Çekoslovakya Komünist Partisi MK Yüksek Politik Okulu öğretim üyelerinden *F. Kolaček*, kapitalizmin yüzyılımız içindeki en büyük iki ekonomik bunalımını, 1929–1933 yılları bunalımı ile şimdiki bunalımı kıyaslayarak, zamanımızdaki bunalımın yeni ekonomik, politik ve sosyal güçler yeralımı koşullarında devamlı genişlediğini belirtti ve şöyle devam etti: Vaktiyle, 1930 yıllarının başında emperyalist devletler Sovyetler Birliği üzerinde büyük bir ekonomik üstünlüğe sahiptiler. Şimdiyse, bazıları vaktiyle Avrupa'nın bir çeşit «kenar» sayılan EYK üyesi ülkeler, toplam olarak, dünya sanayi üretiminin üçte birini veriyorlar. Bu örnek, dediklerimizi kanıtlamaya yeterlidir sanıyoruz.

Uluslararası Politika ve Ekonomi Enstitüsü (ADC) müdür yardımcısı *L. Maier* şunları belirtti: Dünya güçler dengesindeki sosyalizm yararına değişme, şimdi, devlet-tekel kapitalizmi iç çelişkilerinin uluslararası ilişkiler üzerindeki etkisinin sınırlandırılmasına, emperyalizmin saldırgan çırpınılarının dizginlenmesine olanak veriyor. Demek ki, kapitalizmin gelişmesinde iç ve dış etkenlerin yeni etkileşmesi sözkonusudur. Böylelikle, barışı koruma ve güven altına almada daha elverişli perspektifler açılmakta, kapitalist ülkelerde ve gelişme halindeki ülkelerde ilerici değişimler için yeni olanaklar doğmaktadır.

Çekoslovakya Komünist Partisi MK üyesi *P. Auersperg* dedi ki: Bilindiği gibi, komünist ve işçi partilerinin 1960 Kasımında yaptıkları danışma toplantısının bildirisinde, kapitalizmin genel bunalımının çağdaş aşamasının ana karakteristik çizgileri belirtilmişti. Bu bunalım, bu aşamanın özelliği, bir dünya savaşıyla bağlı olmayışında, barış zamanı içinde gelişmekte olmasındadır. Kardeş partiler, sözkonusu belgede, günümüzdeki durum ve koşullarda dünya savaşının önlenabilir, bertaraf edilebilir olduğunu belirttiler. Uluslararası ilişkilerde barış içinde yanyana yaşama prensiplerinin yerleşmesi gerektiğine ve böylelikle emperyalizmin dünya mevzilerini sarsabilecek daha öte sosyal-ekonomik değişimler için elverişli koşulların yaratılması zorunluluğuna işaret ettiler.

Bugün bunun cesurca ortaya atılmış bir Marksist-Leninist öngörü olduğunu söyleyebiliriz. Bu öngörü dünya gelişmesinin daha ileri akışını haber veriyordu. Tarih, sosyalizmin ağır basan etkisini, emperyalist stratejiye karşıkoyma yeteneğine sahip uluslararası bir güç olduğunu doğruladı. Viyetnam halkının emperyalizme karşı otuz yılı bulan savaşını başarıyla sona erdiren büyük etkisi de bunu elle tutulurcasına ispatladı. Emperyalistler sosyalizmin güçlerinin ve uluslararası itibarının artmasına engel olamadılar.

ÇKP'nin temsilcisi olarak, dedi *P. Auersperg*, enternasyonal yardımın bir yanını, sosyalist bağlaşıklarının 1968'de Çekoslovakya'ya gösterdikleri yardımı, uluslararası ilişkilerin normalleşmesi bakımından bunun olumlu etkisini belirtmek isterim. Tek sözle, bu yardım eylemi, emperyalistleri olaylara daha ayık bir kafayla bakmak zorunda bıraktı, burjuva kampında gerçekçi düşünceli politikacıların etkisini artırdı, harekete gerginliğin azaltılması yönünde bir atılım kazandırdı.

P. Auersperg, kapitalizmin genel bunalımında çağdaş aşamanın gelişmekte olduğu barış koşulları, bu bunalımın keskinliğini hiç de azaltmadığını söyledi.

Romanya Sosyalist Cumhuriyeti Bilimler Akademisi yedek üyesi *T. Postolake*, şimdiki bunalımın, dünyada bütün halkların istikrarlı gelişmesini sağlamaya kapitalizmin yetenekli olmadığını apaçık gösterdiğini belirtti ve şöyle devam etti: Dünyada yeni bir ekonomik ve politik düzen kurulması, yani devletlerin ekonomik gelişme düzeyleri arasındaki tutarsızlığın giderilmesi, uluslararası ilişkilerde tam eşitliğin, ulusal bağımsızlık ve egemenliğe saygının egemen olması gerekiyor.

Dergi Yazı Kurulu'nda Bulgaristan Komünist Partisi'nin temsilcisi olan *D. Stanişev*, bununla ilgili olarak, devletler arasında gerek ekonomik, gerekse politik alanda hak eşitliğine dayalı ilişkiler kurulması sorununun gerçekte daha reel sosyalizmin ortaya çıkmasıyla gündem konusu olduğuna işaret etti ve şöyle dedi: Sosyalist topluluk ülkeleri arasında proletarya enternasyonalizmi temeline dayanan işbirliği bu yeni ilişkilere örnektir. Kapitalist dünya ile ilişkilere gelince, sosyalist topluluk ülkeleri, bu alanda, hak eşitliğini tanımayı ve ulusal egemenliğe saygıyı içeren Leninci barış içinde yanyana yaşama prensipini kılavuz ediniyorlar.

Polonya Birleşik İşçi Partisi MK aday üyesi *A. Lopatka*, konuşmasını, şimdiki koşullarda sosyalist ülkelerin dış politikasının oynadığı role hasrederek şunları söyledi: Gerginliğin azaltılmasının, politik alanda ulaşılan yumuşamanın, askersel alanda yumuşamayla tamamlanması için, silâhlanma yarışına son verilmesi ve uluslararası güvenliği pekiştirmek üzere gereken başka koşulların yaratılması için, gitgide daha aktif bir savaşım yürütülmesi gerekiyor. Kapitalist ülkelerde gerçekçi düşünceli politikacıların yanısıra yumuşamanın düşmanı olan politikacıların da eylemde

olduğunu unutmamalıyız. «Soğuk savaş» güçleri, sosyalist topluluk ülkelerinin çıkarlarına karşı hareket eden Maoistler tarafından her suretle destekleniyorlar.

Emperyalist devletler, kültür, eğitim, enformasyon alanında ve insanlar arasındaki ilişkilerde gelişmekte olan değiştokuşa anti-sosyalist bir karakter vermeye çalışıyorlar. Bu yolda, sosyalist ülkelerdeki ideolojik-politik kısıktılıklarını legalize edebilmek üzere, enformasyon serbestliği fikrinden yararlanma çırpınışları içindedirler. Ama bu çırpınışlar boşunadır.

Akademisyen E. M. Jukov (SSCB) konuşmasında şunları belirtti: İki karşıt sosyal-ekonomik sistemin güçleri arasındaki dengede oluşan büyük değişimler, dünya genel gelişmesinin yönü ve tempoları üzerinde kesin bir etki yapıyor. Kapitalist dünyanın zayıflaması, sosyalizmin başarılarının koşulladığı bu zayıflama, yalnız nicel göstergelerde değil, aynı zamanda burjuva ilişkilerinin egemenlik alanının daralmasında kendini gösteriyor. Sözkonusu olan, sosyal-ekonomik bir sistem olarak kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesi, başlıca kapitalist ülkelerin en önemli mevzilerinden nicelerini yitirmelerine yol açan objektif nitel değişimlerin oluşmasıdır. Bütün bunlar, kapitalist dünya yöneticilerini, karşıt sosyal-ekonomik sistemlere mensup devletler arasında barış içinde yanyana yaşama prensiplerini tanımak zorunda bırakıyor.

SSCB'nin ve diğer sosyalist ülkelerin barış politikasıyla sağlanan başarıların önemi, yalnız bir nükleer savaş tehlikesinin uzaklaştırılmış olmasından ibaret değildir. Bu başarılar, sosyalizmin itibar ve saygınlığını da artırdı. Bütün savaş sonrası gelişmesinde sosyalizmin üstünlüğü apaçık kendini gösterdi. Bu üstünlük, kapitalist toplumsal ilişkilerin tarihsel asırlılığını bir daha ortaya koyarak, çağımızın yasallıklarından biri olarak kendini kabul ettiriyor.

Sermaye dünyasındaki değişiklikler

Lenin'in emperyalizm hakkındaki yapıtlarının yazılmasından buyana geçen 60 yıl boyunca emperyalizmin ekonomisinde çok büyük değişimler oldu. Sermaye birikim ve merkezleşmesinde yeni bir düzeye ulaşıldı. Burjuva devletin işletmecilik hayatına müdahalesi eşi görülmedik ölçüler aldı. Bilimsel-teknik devrimin etkisi altında ekonominin yapısı değişti.

İşte, konferansa katılanların birçoğu, konuşmalarında, bu olguları ve bunların emperyalist devletlerin politikasıyla ilişkisini çözümlenmeye çalıştılar.

Tekeller ve devlet. Bulgaristan Bilimler Akademisi'ne bağlı Çağdaş Sosyal Teoriler Enstitüsü görevlilerinden profesör S. Savov konuşmasında özetle şunları söyledi: Tekeller emperyalizmin özlüğünü yansıtır. V. İ.

Lenin «... emperyalizm tekceli kapitalizmdir» diyor. (1) Bu nedenle, emperyalizmin somut durumunun incelenmesi, her Şeyden 6nce, tekcl biçimlerinin, tekcl sermayenin hareketinin, tekcl m6lkiyeti 6rg6t6n6n, tekcllerin rekabet ve fiyat oluşması 6zerindeki etkisinin 6z6mlenmesini gerek-tiriyor.

6retim ulusal ve uluslararası d6zeyde yoğunlaşması, sub-kontrat sis-temi yardımıyla tekclci olmiyan geniş bir iş alanı eylemini kontrol eden tekcller-konglomeralar sisteminin ortaya 6ıkmasına yol a6tı. Ama 6retimde y6ksek d6zeyde toplumsallaŐma, ekonomik s6reçlerin halk ekonomisi d6-zeyinde d6zenlenmesi gerekliliğini doğuruyor. Tekcller, bu sorunu, devletin katılımı olmadan 6zebilecek durumda değildirler. Onların devlet yardı-mına gereksinmesi, ekonomik kalkınmanın sosyal etkenleri 6zerinde etki yapma gerekliliyle karşı karşıya geldikleri zaman daha 6ok artmaktadır.

G6n6m6zde tekcllerin devletle kaynaŐma biçimlerini ayrıntılı olarak karakterize eden Bulgar bilgini, bunların yetkinleŐmiŐ eylembirliği meka-nizminin kapitalist rekabeti ortadan kaldırmadığını belirtti. Değişen yalnız bunun karakteridir. 6ađdaŐ kapitalizm ekonomik mekanizminin bileşen elemanları (tekcl, rekabet ve devlet-tekcl eliyle d6zenleme) arasında 66-z6ms6z 6eliŐkiler vardır.

S. Savov'a bir6ok soru soruldu.

Arjantin Kom6nist Partisi MK aday 6yesi A. Kohen: Vaktiyle V. İ. Lenin'in işaret ettiği 6zere, 1900 yılı bunalımı en yeni tekcllerin tarihinde d6n6m noktası rol6 oynadı. Devlet-tekcl kapitalizminin ve b6y6k uluslararası tekcllerin gelişmesinde yeni durumlar belirlemeye başladığına g6re, Őim-diki bunalım da bunların tarihinde bir d6n6m noktası değil midir?

S. Savov: Bunalım belki de devlet-tekcl eliyle d6zenlemede yeni biçim-ler uygulanmasının başlangıcı olacaktır. Sanırım ki, bazı ekonomik s6reç-lerin merkezscl koordinasyonu i6in bir6ok yeni kurum (ulusal ve uluslara-rası d6zeyde) yaratılacaktır. Giderek, Birleşik Amerika'da kendine 6zg6 bir «devlet pl6nlama komisyonu» kurulması fikri ileri s6r6lmektedir; fakat tasarlanan bu «pl6nlama sistemi» 6zel giriŐimle yanyana uygulanacaktır. Tutarsızlığı ispatlanmış olan Keynes'in teorilerinin yerine yeni teorik Őema-lar yaratma denemelerine giriŐilmesi de m6mk6nd6r.

S. Savov'a g6re, ana konu, bunların eyleminin, İkinci D6nya Savaşı'ndan sonra denenmiŐ olan devlet-tekcl eliyle d6zenlemeye ters d6Őmekte olmasındır. Tekclci burjuvazi, herhalde, kapitalist sistem i6in bir tehlikeye d6n6Őmesini 6nlemek 6zere, bu 6eliŐkiyi yumuşatmaya 6alıŐmaktadır. Uluslararası tekcller stat6s6 tasarıları işte bu amaca hizmet etmek i6in hazırlanmıŐtır.

İsve6 Sol (kom6nistler) Partisi'nin dergimiz Yazı Kurulu'ndaki temsilcisi

(1) V. İ. Lenin, B6t6n eserleri, c. 27, s. 420.

R. Öhman: Ekonomik artış ve büyüme sosyal etkenlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

S. Savov: Ben, büyüme sosyal etkenleri arasına yeniden işgücü üretimiyle ilişkili olanları da katıyorum. Bunlar arasında eğitim ve mesleksel öğretim sistemi, sağlığı koruma, istihdam düzeyi, emeğin ödenmesi, emek örgütü, tüketim hacmi ve yapısı özel bir önem taşırlar. Bütün bu etkenler elbette kapitalizmin tüm tarihi boyunca eylem göstermiştir, amma şimdi her birinin önemi alabildiğine artmaktadır. Burjuva devletleri, sosyal süreçleri kendi kontrolleri altına almaya, bunları tekelci sermayenin çıkarlarına göre düzenlemeye çalışıyorlar. Burjuva sosyolojisinin, sermayenin sosyal sorumluluğu görüşünü piyasaya sürmüş olması rastgele değildir.

Profesör *S. Pavlidis* (Yunanistan) şöyle dedi: Çağdaş devlet-tekel sermayesi için «enine» ve «boyuna» gelişme karakteristik bir çizgidir. Yalnız emperyalizm merkezlerinde değil, gelişme düzeyleri daha düşük memleketlerde de tekellerin devletle daha yakından örülüp gittikleri görülüyor.

İşte Yunanistan'daki durum böyledir. Bundan başka, kapitalizmin en gelişkin ülkelerinde devletin ekonomik hayata müdahalesi daha tekelleşme belirli bir seviyeye vardıkdan sonra önemli ölçüler almış olduğu halde, Yunanistan'da bu iki süreç, yani tekelleşme ve devlet-tekel kapitalizminin (kısaltılmış olarak DTK diyelim) gelişmesi süreçleri başlangıçtan beri bir arada gidiyorlar, pratik olarak birleşiyorlar.

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi sorumlu sekreteri *V. M. Şun-deev*, çağdaş DTK'ni inceleme metodolojisinin bazı sorunlarına değinerek şunları söyledi: Bazı yapıtlarda, Marksist yapıtlar da içinde; şu veya bu memlekette DTK'nin ne kadar gelişkin olduğunu veya olmadığını belirlemede yardımına başvurulabilecek birçok ölçütler salık veriliyor. Örneğin, diyorlar ki, ABD'nin devlet sektörü hacmi büyük olmadığı, geniş bir millileştirmeye gidilmediği ve devlet eliyle yapılan üretimin ölçüleri de büyük olmadığı için, DTK'nin gelişme düzeyi bakımından Birleşik Amerika Devletleri bir Büyük Britanya'dan, bir Fransa veya Avusturya'dan geri kalıyor demektir. Ne var ki, Birleşik Amerika'da DTK'nin (ki kapitalist sistemin şimdiki gelişme aşamasının özü budur) oransallıkla zayıf gelişmeli olduğunu kabul edersek, bu takdirde işçi sınıfının kendi uluslararası baş düşmanının karargâhını Birleşik Amerika'da değil, başka yerde, sözgelisi bir Avusturya'da görmesi gerekir. Böyle bir sonucun tutarsızlığı da apaçık ortadadır.

DTK'nin gelişkinlik derecesini değerlendirmede, devlet bütçesiyle yenden dağıtılan ulusal gelir payı gibi; devletin mal satın alımının mutlak ve göreceli ölçüleri; devlet kredi ve vergi politikasının etkinlik ölçüleri ve nihayet sermaye birikimi finansmanına, bilimsel araştırmalar ve proje çalışmalarını gibi önemli bir eylem alanına devletin katılımı gibi ölçütlerin de herhalde dikkate alınması gerekir. Gerçekte, günümüzde, şu veya bu ulu-

sal kapitalizmin güçlü olup olmadığından, bu düzenin temeli olan tekel-ler ele alınmadan söz edilebilir mi? Bu gibi kıyaslamalarda, DTK'nin ekonomik ve politik bakımdan iki yönlü bir tekel olduğu unutulabilir mi? Doğaldır ki, Birleşik Amerika'da kapitalizmin gelişme düzeyini tekellerin gücü ve durumu açısından değerlendirecek olursak, bu memlekette DTK'nin zayıflığı diye birşeyin kimsenin aklının ucundan bile geçmeyeceği kuşku götürmez.

Böylelikle, dedi V. M. Şundeev, metodoloji sorunlarından doğrudan doğruya emperyalizmin esas özüne, devlet-tekel kapitalizmine, bunu Leninci açıdan anlamaya geçiyoruz. Emperyalizmin ekonomik temeli ve devinin gücü olarak tekellerin merkezsel rolü hakkındaki Leninci tezin güncelliği, tekellerin uluslararası eyleminin yeni ölçüleri dolayısıyla da özel bir önem kazanıyor.

Çağdaş koşullarda, her büyük tekelci birlik, özellikle Birleşik Amerika'da, kaçınılmazlıkla uluslararası tekel çizgileri kazanıyor, uluslararası korporasyon olarak eylem gösteriyor, ve bu olay devlet ile tekel arasındaki tüm ilişkiler sistemine apaçık damgasını vuruyor.

Tekeller ile burjuva devleti arasında çelişkiler, aralarındaki bağlaşmanın yanısıra, öteden beri mevcuttur. Bu çelişkiler doğallıkla uzlaşmaz karakterli değildir, zira burjuva devleti ile tekellerin çıkarı aynı ilkesel temele dayanmaktadır. Ama yeni koşullarda bu gibi çelişkilerin yasal olarak sertleşmesini, çağdaş emperyalizmin çözümlenmesinde dikkate alınmanın büyük önemi vardır. Kapitalist toplumun anti-monopolist devrimci temeller üzerinde yeniden kurulması sorunlarının çözümü iki yönlü devlet-tekel mekanizminin özünün isabetle çözümlenmesine bağlıdır.

Frankfurt-Main (FAC) Marksist Araştırmalar Enstitüsü mensuplarından G. Hautsch şöyle konuştu: Emperyalist devlet, hükümetin başında bir burjuva partisinin mi, reformist bir partinin mi yer aldığına bakılmaksızın, tekellerin çıkarlarını yansıtır. Sosyal manevra olanaklarının sınırlandığı bunalım koşullarında, FAC hükümetinin başındaki sosyal-demokrat yöneticiler, gitgide daha açık biçimde, ekonomik güçlüklerin ağırlığını hep işçi sınıfının ve diğer emekçilerin, bir yandan da küçük ve orta mülk sahiplerinin sırtına sarmaya yönelik bir siyaset hattı izliyorlar.

SSCB Bilimler Akademisi'ne bağlı Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü müdür yardımcısı I. E. Guryev şunları belirtti: Devlet-tekel kapitalizmi, elbette ki, burjuva toplumunun ekonomik, askersel ve bilimsel-tekniik potansiyelini artırma, onun bazı politik güçlüklerini bir yere kadar giderme yolunda belirli olanaklara sahiptir, ve bu olanaklar hafife alınamaz. Fakat bir bütün olarak DTK'nin diyalektiği öyledir ki, eylemiyle burjuvazinin mevzilerini güçlendirmeye yönelik olsa bile, kendi iç niteliğine özgü çelişkiler dolayısıyla, son çözümde, bu mevzilerin daha büyük bir şiddetle sarsılmasına yol açar.

Şu var ki, burjuva devletinın işletmecilik işlevi ekonomik içeriği bakımından üretimi daha fazla toplumsallaştırmaktan, kapitalist üretim tarzını kapitalizmin kendi içinde yadsımanın, yani K. Marks'ın daha anonim şirketlerde gördüğü olayın dolaysız uzantısından başka bir şey değildir. Devlet, burjuvazinin çıkarları adına kapitalist ülkelerin ekonomik bakımından boy atmasını sağlamakla, en büyük özel tekellerin bile başa çıkamayacakları ölçülerde maddi harcamalar ve emek kooperatifleşmesi gerektiren bilimsel-üretimsel projelerin gerçekleştirilmesi için önemli kaynakları seferber etmekle, kaçınılmaz olarak, kapitalizmin temel çelişkinin, yani üretimin toplumsal karakteri ile bu üretimin sonuçlarını özselci kapitalistçe benimseme biçimi arasındaki çelişkinin derinleşmesini dürtüklemiş oluyor. Bu da burjuvazinin egemenliğinin ekonomik temellerini daha fazla sarsıyor.

Devletçe düzenlemenin sınırları. Ekonomik bilimleri doktoru V. Sadzikovski (Polonya) şöyle dedi: Bugün, birçok burjuva ekonomistleri bile, özel kapitalist kesimin yeterince hızlı ve etraflı bir ekonomik gelişmeyi başıbaşa sağlayabilecek yetenekte olmadığını görüyor ve kabul ediyorlar. Bu ekonomistler «bolluk toplumu», «endüstri devleti», «endüstri sonrası devleti» gibi teoriler meydana getirdiler. Bu teoriler, devlete, kapitalizmin çelişkilerini çözmede, üretim araçları üzerinde süregelen özel kapitalist mülkiyetin yasallığından her hangi bir kuşku ifadesinde bulunmaksızın, yönetmenlik rolü tanıyor. Burjuva teorisyenleri, kapitalist sistemde reformun, her hangi bir devrimci değişiklik olmaksızın, sistemin politik yapısında yeniden kuruluşu gitmeksizin, yapılabileceğini düşünüyorlar.

Bu gibi «teoriler»in esas illetini daha vaktiyle V. İ. Lenin belirtiyor ve şöyle diyordu: «... En yaygın hata, tekelci kapitalizmin veya devlet-tekell kapitalizminin güya artık kapitalizm olamadığını, artık «devlet sosyalizmi» filân gibi adlar alabileceğini ileri süren burjuva reformist görüştür.»⁽⁵⁾ Gelişmiş kapitalist ülkelerde tekelleşme derecesi ve aynı zamanda Sosyal-ekonomik süreçlere devletin müdahalesi, bugün, bu sözleri Lenin'in söylediği zamankinden çok daha yüksek ve fazladır. Ama bunların güncelliği azalmış değildir. Ulusal gelirin hemen yarısını dağıtan ve birçok kapitalist ülkede sermaye yatırımları toplamının yarısına eşit yatırımları gerçekleştiren devlet, burjuva devleti olarak; egemen üretim ilişkileri sistemi de kapitalist sistem olarak kalmaktadır.

Bence, dedi Sadzikovski, çağdaş burjuva devletinın ekonomiye müdahalesindeki artış, kapitalist üretim ilişkilerinde birtakım değişiklikler doğurmuş bulunmaktadır.

V. M. Şundeev: Kapitalist üretim ilişkilerinde sözünü ettiğiniz değişimler neler olduğunu söyler misiniz?

V. Sadzikovski: Devlet müdahalesi, doğal olarak, kapitalizmin üretim

(5) V. İ. Lenin, *Bütün eserleri*, c. 33, s. 68.

ilişkilerinin *temellerini* değiştirmiş değildir. Ama gerek üretimsel alanda, gerekse üretimsel olmayan alanda, devlet mülkiyeti göreceli payı artırıyor. Bu olgu, devlet kesiminin eylemi son çözümde özel sermayenin çıkarlarına bağlı olsa bile, kapitalizmin üretim ilişkilerinin *karakterinde* önemli bir değişme anlamına geliyor. Kapitalist üretim ilişkilerini değerlendirmede, halk ekonomisini devletçe düzenlemeyle geliştirmenin, toplam safi gelirin dağılımında devletin rolünü arttırmanın, sosyal ilişkileri etkileme dene-melerinin dikkate alınması gerekliliği ortaya çıkıyor.

Romanya Ekonomi Bilimleri Akademisi rektör yardımcısı N. Dobrota şöyle dedi: Burjuva devletin sınıfsal karakteri konusunda hiçbir hayale kapılmadan, bu devletin artan önemini ve giderek özel tekelleri ayıran derin çelişkiler dolayısıyla, aynı zamanda buyruğu altındaki büyük finans kaynakları sayesinde bir yere kadar kazandığı göreceli bağımsızlığını dikkate almamız gerekiyor.

Ne var ki, devlet-tekel eliyle programlama sözün gerçek anlamıyla plânlama mıdır? Eğer plânlama derken, bütün halk ekonomisinin yönetimini, somut ödevler belirlemeyi ve bunları yerine getirme vadelerini sap-tamayı, bu gerçekleştirmeye işini düzenleyip kontrol etmeyi vb. anlıyorsak, soruya olumsuz cevap vermemiz gerekiyor. Kapitalist ülkelerin ekonomisi pazara dönük karakterini koruyor; bu ekonominin işlevini ekonomik karar-lar alan devlet-tekel dairelerinin eylemi değil, burjuva düzenine özgü kanunların kendiliğinden gelme eylemi belirliyor.

Gelişmiş kapitalist ülkelerden çoğunun sosyal-ekonomik plânlamaya başladıkları koşullarda, bunların ekonomik istikrarlılığının artması ve sosyal çelişkilerin sertleşmesi dikkate değer bir noktadır. Bütün önleme tedbirlerine karşın, özellikle enflasyonun şiddetlenip yaygınlaşması durdurulabilmiş değildir. Enflasyon ile üretimde düşüş eğilimlerinin, yani «stagflasyon» dedikleri olgunun yanyana varoluşu kapitalist ülkeler hükümetlerine ekonomik stratejiyi belirlemede büyük güçlükler çıkarıyor. Bunlar bir kısır döngü içine düşüyorlar: Enflasyona karşı savaşıma geçmeleri ekonomik eylemi kesmek ve işsizliğin artmasını körüklemek anlamına geliyor; ekonomiyi canlandırmaya çalışmaları da enflasyonun şiddetlenmesinde yeni bir dalganın doğmasına yardım etmek demek oluyor. Kapitalist ülkeler hükümetleri bu iki sorunu çözmelerine olanak verebilecek programlar hazırlayabilmiş değillerdir. Bu durumda tüm burjuva ekonominin bunalımından söz etmek yerinde olur. Bu da kapitalizmin genel bunalımının belirtilerinden biridir.

Ekonomik hayatın enternasyonalleşmesi sürecinin çelişkileri. Uluslararası tekellerin eylemi son zamanlarda eşi görülmedik ölçüler aldı. BMT'nin çokuluslu kumpanyalara ilişkin raporu, yabancı ülkelerdeki yavru firmalarıyla birlikte 7.300 korporasyon tespit ediyor. Bunların en büyüklerinden 200 kadar, tekbaşına 20 ülkede ve daha fazlasında, bazıları da 100 ülkede birden eylem gösteriyor.

Bu verileri ortaya koyan L. Maier şöyle devam etti: Burjuva övgücülerini, uluslararası korporasyonların yayılmasına, bunun, dünya kapitalist ekonomisinin ve uluslararası ekonomik ilişkilerin gelişmesi üzerinde istikrar getirecek bir etki yapacağına ümit bağlıyorlar. Ne var ki, 1970'den beri, tekelleşmede varılan yeni düzeyin, dünya kapitalist ekonomisindeki istikrarsızlığı arttıran önemli bir etken haline geldiği gündün güne daha açık görülüyor. Uluslararası korporasyonların doğurduğu çatışma ve anlaşmazlıklar çeşitli karşılıklı ekonomik ilişkileri etkiliyor.

L. Maier, FAC'den örnekler vererek, çokuluslu tekeller ile ekonomiyi düzenleme politikası uygulamakta olan devlet arasındaki ilişkilerde görülen çelişkiler üzerinde durdu.

Bir tekelleşme birliği çerçevesinde plânlı ekonomi örgütü ile bütün olarak ekonomik gelişme anarşisi arasındaki çelişme uluslararası çapta yaygınlaşıyor. Şimdi bu çelişkinin özel belirleşme biçimi dünya kapitalist ekonomisindeki kendine özgü «ikicilik»tir. Bu «ikicilik», bir yandan uluslararası korporasyonların yayılması, öte yandan da tek tek halk ekonomileri çerçevesinde, aynı zamanda bölgesel ve uluslararası düzeyde devlet-tekelleşme ayarlamaya mekanizmasını yeni düzeyde ekonomik hayat enternasyonalizasyonuna uyarlamaya çalıştıkları görülüyor. Bununla ilgili olarak, Bulgaristan Komünist Partisi Uluslararası İlişkiler Şubesi danışmanı V. Butaşkov, emperyalizmin, şimdiki bunalımdan, uluslararası tekelleşme sermaye ana merkezlerinin gücünü birleştirme yoluyla, önde gelen bir avuç devletin sosyalist olmayan dünyanın öteki kesimi üzerinde dikta uygulaması yoluyla çıkış çaresi bulma denemelerine dikkati çekti. Doğal olarak, en büyük emperyalist devletlerin bunalıma karşıkoyma politikasının uyumlaştırılması, aralarındaki çelişkiler yüzünden bir hayli zorlaşmaktadır. Ama böyle bir uyumlaştırma eğilimi ve çabası ortadadır.

Kanada Komünist Partisi MK Yürütme Komitesi üyesi M. Doig, ABD emperyalizmi ile Kanada emperyalizmi arasındaki işbirliği ve rekabete değindi ve şöyle dedi: Bu iki memleketin tekelleri, bir dizi Lâtin Amerika ve Karayip Bölgesi ülkelerinde beraberce sermaye yatırımları yapıyor ve bu ülkelerin emekçilerini birlikte sömürüyorlar. Ama bir yandan da aralarında Kanada ekonomisi üzerinde kontrolü ele geçirme savaşımı yürütülüyor. Kanada Komünist Partisi'nin programındaki tespite göre, bu savaşım Kanada'da emperyalist çelişkilerin en önemli ögesidir. İki Kuzey Amerika ülkesi tekelleri arasındaki rekabet enerji kriziyle ilgili olarak daha da keskinleşiyor. ABD emperyalizmi, Kanada'da petrol ve doğal gaz rezervlerini ve bütün enerji kaynaklarını tamamiyle kontrolü altına almak istiyor. Ama Kanada burjuvazisi enerji hammadde rezervlerinin kendisi için de gerçekten bir «altın damar» olabileceğini gayet iyi anlıyor ve gelirleri ABD'li rakipleriyle bölüşmek istemiyor.

Romanya Komünist Partisi Merkez Teftiş Komisyonu üyesi B. Zaharesku şunları söyledi: Çokuluslu kumpanyalar bugün tekelleşme firmalarının vaktiyle

oynadığı rolden epeyce ayrımlı bir rol oynuyorlar. Onların asıl amacı artık sadece hammadde kaynakları ele geçirme ve sömürgelerin ucuz işgücünü sömürmeye indirgenemez. Bu çok uluslu kumpanyalar bugün gümrük engellerini aşarak gelişmiş kapitalist ülkelerin pazarlarını kazanmaya, her bakımdan destekledikleri kapitalist ekonomi enternasyonalizasyonunun üstünlüklerinden yararlanmaya çalışıyorlar. Diğer ülkelerde sermaye yatırımları yapmakta olan kumpanyalardan çoğunun yönetim merkezleri Birleşik Amerika'da bulunuyor.

Kapitalist tipten enternasyonalleşme kapitalist devletlerin bağımsızlık ve egemenlikleri üzerinde olumsuz etkiler yapıyor. Gayet doğal olarak, Amerikan firmalarının kolları, çalıştıkları memleketlerin politikasını değil, Birleşik Amerika'nın işine gelen siyaset hattını tutuyorlar.

B. Zaharesku şöyle devam etti: İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaratılan kapitalist döviz sistemi, devlet-tekeli kapitalizminin özel bir ürünü, devletin ekonomik hayata müdahalesinin bir sonucudur. Bu sistem, sermayenin merkezleşme ve yoğunlaşması için, ulusal gelirin büyük tekelciler için çıkarlarına yeniden dağılımı için elverişli koşullar sağlamış bulunuyor.

Yeni dünya döviz sistemi büyük emperyalist devletler tarafından hâlâ görüşülüyor. Gerçekte, bu «görüşme», çeşitli tekeli gruplar arasında savaşımından başka bir şey değildir; kaldı ki Birleşik Amerika doların uluslararası rolünü hiç olmazsa bir yere kadar korumak istemektedir. (6)

B. Zaharesku, enflasyonun zamanımızın döviz ilişkileri durumuyla bağlantısına da değinerek, şunları belirtti: Fiyat yükselişlerini körükleyen enflasyon, yönetilmediği sürece, tekeli sermayenin kasıtlı bir politikasıdır. Sorun, işçi sınıfının bugünkü örgütlülük koşullarında artık iş ücretini işsizliğin yardımıyla düşük düzeyde tutma olanağının kalmamış olmasıdır. Marksist olmayan ekonomistler, ücretleri arttırmanın malların maliyet fiyatlarının artmasına yol açarak, satış fiyatlarının yükselmesine, dolayısıyla enflasyona sebep olduğunu savlıyorlar. Gerçekten, asıl geniş tüketim malları fiyatlarının yükseltilmesi işçi sınıfını ücret arttırımı için savaşıma yöneltiyor.

Büyük Britanya Komünist Partisi Yürütme Komitesi Ekonomik Danışma Komisyonu üyesi R. Bellami, sermaye ihracı probleminde değinerek şunları belirtti: Savaşın sonraki dönemde sermaye gitgide büyüyen ölçülerde endüstriyel ülkelere akıyor ve sanayi üretimine yatırılıyor. Biz bunun ana nedenini, kapitalist dünyada, özellikle Avrupa'da ve Birleşik Amerika'da

(6) 1976 Ocak ayında Uluslararası Para Fonu geçici komitesi toplantısında, Batı ülkelerinin döviz-finans sisteminde reform yapılması için bir prensip sözleşmesine varılmıştı. Bunun başlıca hükümleri (mübadelede «yüzücü» döviz fiyatları sisteminin tanınması, uluslararası ödemeler sisteminin altının yavaş yavaş çıkarılması), Birleşik Amerika'nın utkusu anlamındadır. Not. red.

üretim düzensiz artmasında, bu kesimde teknolojinin birbirinden ayrımlı düzeyde bir gelişme göstermesinde buluyoruz. Teknoloji ve üretim örgütünde üstünlük, daha etkin yönetim metotları, ABD firmalarına, Avrupa sanayiine sermaye yatırma ve böylece kendi memleketinden daha yüksek normda kâr sağlama olanağı verdi. Bazı hallerde, ticaret setleri yüzünden hazır mamuller ihracı, bunların yerinde üretilmesinden daha az elverişli oluyordu. Batı Avrupa işçilerinin daha düşük ücretle çalıştırılmaları da kendi rolünü oynadı.

Ne var ki son zamanlarda durum değişti. Sermaye ihracının genellikle bunun daha gelişkin ülkelerden daha az gelişkin olanlara doğru hareketi demek olduğu gözönüne alınırsa, açıkça şu durum beliriyor: ABD'nin üretimsel ve parasal gücünün diğer emperyalist memleketlerle bir yere kadar eşitlenmesi Amerikan sermayesinin ihracı koşullarını potansiyel olarak kötüleştiriyor. Avrupa sermayelerinin gitgide artarak ters yönde akımı da daha çok bununla açıklanıyor.

Yeni koşullarda Ortak Pazar tekellerinin kendi iç pazarlarına Amerikan sermayesinin sokulmasına uzun süre göz yumacakları şüphelidir. Böylelikle, biz, başlıca emperyalist ülkeler arasındaki çelişkilerin yeniden keskinleşmesi öncesinde bulunuyoruz demektir.

B. Zaharesku'nun bir sorusuna cevap olarak, «Politika ve Ekonomi» dergisi redaktörü L. Gallico (İtalya), çokuluslu tekellerin İtalya'daki eylemini anlattı ve özetle şöyle dedi: Bunlar öncelikle Amerikan kökenli kumpanyalardır. Ünlü «IBM» firması İtalyan sanayiinin birçok kolları üzerinde etki yapıyor. Halkın gereksinmesini karşılayacak elektrik enerjisi üretimi Batı Alman sermayesinin kontrolü altında bulunuyor. Bir yandan büyük İtalyan kumpanyalarında dış ülkelerde kuruluşlar ediniyorlar. Örneğin, ünlü «FIAT» özel tekelinin İspanya'da önemli çıkarları vardır.

R. Öhman'ın açıkladığına göre, İsveç'in sermaye ihracı gitgide daha büyük ölçüler alıyor. 1961 yılında İsveç tekellerinin yabancı ülkelerdeki dolaysız sermaye yatırımları yaklaşık olarak 150 milyon kronu bulmuş, 1974 yılındaysa peşin hesaplara göre 2,6 milyar krona çıkmıştır. İsveç'in en büyük tekellerinin yabancı ülkelerdeki kollarında, aynı firmaların İsveç içindeki kuruluşlarında çalışanlardan bir hayli daha fazla emekçi çalışmaktadır. Bir yandan memleket içinde istihdam sorunu adamakıllı çetinleşiyor. Gittikçe hızlanan sermaye ihracı böylelikle en zengin kapitalist ülkelerde bile emekçilerin durumunun kötüleşmesine yol açıyor.

P. Auersperg, özellikle, uluslararası tekellerin gelişmekte olan eyleminin sosyal sonuçlarına ve emekçilerin sınıf savaşımının karakteri üzerindeki etkisine değindi.

Köy ekonomisinde yeni birikim biçimleri. Konferansta, ekonomi bilim-

leri doktoru A. Şipos (Macaristan), gelişmiş kapitalist ülkelerde çağdaş toprak-tarım ilişkileri konusu üzerinde durdu. Ve özetle şunları anlattı:

Sanayi ve ticaret tekelleri, köy ekonomisi üretimi üzerinde parasal ve teknolojik kontrolü gitgide daha çok ele geçiriyorlar. Köy ekonomisinde dikey adını verdikleri entegrasyon, büsbütün ayrımlı ekonomik güce sahip olan bireylerin eylemlerini uyumlaştırıyor: Zayıf köy ekonomisi kuruluşları büyük sanayi ve ticaret tekelleriyle karşı karşıya geliyorlar. Biçimsel olarak bağımsız mal sahibi durumunda görünen çiftçi, gerçekte ücretli işçiye, tekelin iradesini yerine getiren bir emekçiye dönüşüyor. Bu suretle dikey entegrasyon sonucu olarak meydana gelen ilişkiler, eşit haklı partnerler arasında ilişki niteliğinde değildir. Bunlar özü bakımından, biçim değiştirmiş ve başkalaşmış olarak, sermayeci ile ücretli işçi arasındaki ilişkilere benzerdir.

A. Şipos gelişmiş kapitalist ülkelerde bir başka köy ekonomisi birikimi biçimi olan köy birlikleri'nin karakterini çizdi. Ve şöyle dedi: Sürüm ve tüketim kooperatifleri daha önce de biliniyordu. Yeni olan şudur ki, kooperatifleşme üretim alanında gitgide daha büyük ölçüde yaygınlaşıyor. Bu gibi kooperatiflerin ortaya çıkması, hem teknik ilerlemenin isteklerinden, hem de tekellerin zorbalığına köylülerin karşıkoyma çabalarından ileri geliyor. Gelişmiş kapitalist memleketlerde eylem alanındaki köylü birlikleri, yalnız üretimsel ihtisaslaşma ve kooperatifleşme doğrultusu bakımından değil, aynı zamanda sınıfsal özlükleri bakımından da benzerlerinden ayırdılar. Bunların bazıları kooperatif prensiplerini daha çok feda ederek, kapitalist tipten ortaklık kuruluşlarına dönüşüyorlar. Ama demokratik prensiplere dayalı kooperatifler de vardır. Bu tipten olanlar, gerçekte küçük çiftçilerden oluşan birlikler, onların çıkarlarına hizmet eden örgütlerdir. Ve işte bu kooperatifler, köy ekonomisini yeniden kurmanın demokratik alternatifidirler.

B. Zaharesku, A. Şipos'tan, AET üyesi ülkeler arasında tarım sorunundaki gelişmelerin özüne ilişkin görüşünün ne olduğunu sordu.

A. Şipos: Kapitalist döviz-finans sistemindeki kriz AET'nin tüm ekonomik mekanizmasını etkiledi. Ortak Pazar üyeleri, köy ekonomisi ürünlerinin satın alınması için vaktiyle bir tarım fonu kurdular. Ama Amerikan dolarının borsa fiyatı tereddütleri AET üyeleri arasındaki ödemeleri alabildiğine güçleştirdi. Bazı burjuva ekonomistleri, bundan ötürü, tek döviz olmadıkça, Ortak Pazar'ın köy ekonomisinde işlevini sürdüremeyeceğini söylemeye başladılar.

Bir diğer «marazlı» sorun da köy ekonomisinde sözümona yapısal politiktir. Ortada «aile fermaları»nın desteklenip desteklenmeyeceği, tarımsal yapının ne olması gerektiği tartışmaları sürüp gidiyor. Büyük sayıda yaşamsal gücü yetersiz çiftçi ocağının varlığı, dolayısıyla köylülerin önemli

bir bölümünün içinden çıkılmaz durumu Avrupa kapitalist ülkeleri hükümetleri için yalnız ekonomik değil, aynı zamanda ciddi bir politik problemdir. Yönetici çevreler bu küçük çiftçi ocaklarını ortadan kaldırmak için pek gürültüye bağmadan devletçe tedbirler alıyor ve bu politikayı sosyal durumu keskinleştirmesinden sakına sakına uygulamaya çalışıyorlar.

Kapitalizmin bunalımının karakteri. Konferansa katılanlar şunları belirttiler: Kapitalizmin şimdiki bunalımı apaçık belirgin bir komple karakter taşıyor. Bunalım yalnız ekonomiyi değil, politika, ideoloji, kültür alanını da sarıyor. Demek ki, sözkonusu olan, yeni ve olağan bir üretim fazlası bunalımı değil, kapitalizme özgü bütün çelişkilerin sertleşmesi, bu sistemin genel bunalımının şiddetlenmesidir.

T. Postolake, şimdi kapitalizmin genel bunalımında yeni aşamanın başladığına işaret ederek şöyle devam etti: Sosyalist ülkelerin kazandığı utukular, sömürge imparatorluklarının çökmesi ve hem politik, hem ekonomik bağımsızlıkları uğrunda savaşan birçok devletin ortaya çıkması, kapitalist ekonominin çelişkilerinin gerek ulusal, gerekse uluslararası çapta alabildiğine sertleşmesi, kapitalist ülkelerde alıp yürüyen büyük sosyal çarpışmalar, güce dayalı emperyalist politikanın iflâs etmesi, sosyal, politik ve kültürel alanlarda bunalımın derinleşmesi gibi etkenler, kanımızca, burjuva toplumunu geçen onyılın sonunda ve şimdiki onyılın başlarında yeni bir durumun eşığıne getirmiş bulunuyor.

T. Postolake, kapitalist ekonominin şimdiki bunalımının, genel bunalımda yeni aşamanın başlangıcıyla yakından ilişkili saydığı üç özelliğini belirtti.

Birincisi, adaletsizlikler temeline dayalı eski uluslararası ekonomik düzen batıp gitti. Dünya kapitalist ekonomisi mekanizmini bunalım sardı.

İkincisi, 1970'lerin başında devlet-tekelleşen kapitalizminin sahip olduğu olanakların sınırları iyice belirginleşti. Öte yandan, emperyalizme, sömürgeciliğe ve yeni-sömürgeciliğe karşı savaşmakta olan güçlerin aktifleşmesi sonucunda güçlükleri az gelişmiş ülkelerin sırtına aktarma mekanizmi artık eskisi gibi aksamadan işlemiyor.

Üçüncüsü, devlet-tekelleşen kapitalizminin düşüş aşaması «sonrasız çevrim»in düşüş aşamasına rastlıyor.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki 25 yıl içinde «onyıllık» çevrim aşamalarının zaman bakımından eşlenmesi (senkron'u) bozulmuştu, çünkü devlet-tekelleşen kapitalizminin «sonrasız çevrim» yükseliş aşaması ve «klâsik» aşaması bu döneme rastlıyordu. Bu koşullar altında, kapitalizmin istikrarlılığı hızlandırılan ekonomik artışla maskeleniyordu. Önümüzdeki «onyıllık»ta çevrimlerin daha da belirginleşmesi, düşüş aşamalarının daha süreklili ve derin olması beklenebilir.

E. İ. Guryev, kapitalizmin genel bunalımında yeni aşamanın başladığı tezinin tartışma götürür olduğunu söyledi ve şöyle devam etti: Her yeni aşamayı, ya da yaygın terimiyle genel bunalım safhasını, her şeyden önce dünya devrimci sürecinin nitel bakımından yeni düzeyi belirliyor. T. Postolake'nin tezi bu bakımdan reel süreçlerin analizi gibi bir destekten yoksun görülüyor. Bugün, kapitalizmin genel bunalımının yeni safhasından değil, *çelişkilerin kapitalizmi sarsan yeni patlamasının* belirli nitel özelliklerinden söz edilebilir. Gerçi, *bunalım olgunlarında daha öte nitel değişme gelecekte genel bunalımda yeni safhanın oluşmasına yol açabilir.* Fakat bunu zaman gösterecektir.

L. Maier, Paraguay Komünist Partisi Politik Komisyonu üyesi *P. Vaskes'* in sorusunu yanıtlıyarak, şunları belirtti: Bugün, kapitalizmin genel bunalımında derinleşmenin önemli belirtilerinden biri, kapitalist ülkelerde sosyal istikrarsızlığın giderek artmakta olmasıdır. Ve bunun üç temel sosyal nedeni vardır. Birincisi, çoğu kapitalist ülkelerde görülen, reel iş ücretlerini dondurma eğilimi. İkincisi, büyük işsizlik. Üçüncüsü, bilimsel-teknik devrim koşullarında işçilerin gereksinimleri ile bir mal olarak işgücünün karakteri arasında gitgide büyüyen çatışma, anlaşmazlık . . . Bu etkenlerin eylemi, sınıf savaşımının otomatikman şiddetlenmesine yol açmasa bile, bu savaşıma birçok yeni sosyal-ekonomik durum getiriyor.

Konuşmalarda herkesçe benimsenen şu fikir üzerinde önemle duruldu: Daha önceleri övülerek göklere çıkarılan Keynes teorisine ve benzerlerine dayanan tüm devlet-tekeli eliyle düzenleme sisteminin iflâsı kapitalizmin şimdiki bunalımının açık ifadesidir. Bununla ilgili olarak, *B. Zaharesku*, Kolumbiya Komünist Partisi MK üyesi *A. Moskera'nın* sorusuna cevaben, devlet-tekeli kapitalizminin, kapitalizmin genel bunalımının belirtisi biçimlerinden biri, bu sistemin gelişmesinde son safha olduğunu, zira V. İ. Lenin'in dediği gibi, DTK ile sosyalizm arasında hiç bir ara aşama bulunmadığını söyledi.

ABD Komünist Partisi MK Politik Komitesi üyesi *J. Pittman* şöyle konuştu: Gelişmiş kapitalist ülkelerde bunalım eğilimlerinin her şeyi kapsayan karakteri, burjuva-reformist ideologlarının, ekonomide devlet-tekeli eliyle ayarlamının ve bilimsel-teknik devrimin başarılarından yararlanmanın son çözümde toplumun bütün üyeleri için maddi bolluk ve sosyal istikrar sağlayacağı yollu, sınıf savaşımının ve dolayısıyla sosyalist devrimi «gereksiz» kılacağı yollu savlarını tuzla buz ediyor.

E. M. Jukov şunları belirtti: Kapitalizmin, insan zekâsının başarılarını bütün toplumun hizmetine koştuktan organikman âciz olduğu görüldü. Bilimsel-teknik devrim daha çok tekeli seçkinler zümresinin zenginleşmesi için kullanılıyor. Kapitalizm koşullarında bilimsel-teknik ilerleme yığınla «gereksiz» işçinin üretim sürecinden çıkarılmasına ve «yapısal» dedikleri

problemin, yani milyonları bulan sürekli işsizlik probleminin keskinleşmesine yol açıyor. (7)

Bundan altmış yıl önce, V. İ. Lenin, Kautski'yi, emperyalizmi telleyip pullamaya, onun çelişkilerini yumuşatmaya ve temellerinin reform yoluyla değiştirilebileceği safsatasını yaymaya kalkıştığından ötürü şiddetle eleştirmişti. Tarih V. İ. Lenin'in haklı olduğunu gösterdi. Aradan geçen yıllar içinde kapitalizm kocadı, dış görünüşü bir yere kadar değişti, ama kıyıcı ve insanlık düşmanı cibilliyeti öylece kaldı.

Bunalım koşullarında sınıf savaşımı. Konferansa katılanlardan çoğu, konuşmalarında, kendi ülkelerinde kapitalizmin bunalımının somut belirleme biçimlerini, yönetici çevrelerin izledikleri politikayı ve tekellere karşı savaşım problemlerini çözümlədiler.

Federal Almanya Cumhuriyeti. G. Hautsch şunları söyledi: Federal Almanya Cumhuriyeti'nin yaşamakta olduğu ekonomik bunalım, bütün tarihinin en keskin, en derin bunalımıdır. Bu bunalım emekçilerin durumunu çok ağırlaştırıyor. Alman Komünist Partisi, emekçiler için, bunalımın sonuçlarının ancak geniş yığınlarının satınalma gücünün artması ve sosyal politikanın canlandırılması yoluyla hafifletilebileceği kanısındadır. Emekçilerin maddi durumunun iyileştirilmesi, konjoktürün de iyileştirilmesine, üretim kapasitelerinin daha iyi kullanılmasına ve dolayısıyla işsizliğin azaltılmasına yol açabilir.

Ne var ki, sosyal-demokratların elindeki hükümet taban tabana zıt bir yol tutuyor. Yığınların satınalma gücünü azaltıyor ve sosyal gereksemelere yönelik devlet harcamalarını kısıtlıyor. Bu tutum iç pazarı daraltıyor ve dolayısıyla iş hayatı canlılığının artmasını yapay olarak köstekliyor. Doğal olarak, hükümet bunu gayet iyi anlıyor. Peki, öyleyse ne diye böyle politika uyguluyor? Güçlükleri bir an önce yenmeye çalışması ve böylelikle hiç olmazsa memleketteki sosyal durumun daha da kötüleşmesini önlenmesi gerekmez mi?

FAC hükümetinin politikası büyük tekellerin perspektif plânlarına bağlıdır. Bunalımın yıkıcı sonuçları daha çok tekeli olmayan sermayenin sırtına yükleniyor. Bu sermayenin kuruluşları büsbütün iç pazara bağlı bulunuyor, dolayısıyla pazar daralmasının sıkıntısını ilkönce bunlar çekiyorlar.

Tekeller ise, bunalım durumundan ücret ödeme harcamalarını azaltmak ve böylelikle uluslararası rekabet savaşımında durumlarını iyileştirmek için yararlanmaya çalışıyorlar. İhracatın genişlemesi yeni bir yükseliş etmeni

(7) Bilimsel-teknik devrim ile kapitalizmin şimdiki bunalımı arasındaki etkileşme konusunda daha ayrıntılı bilgi için kaynak: «Bilimsel-teknik devrim iki sistem arasında rekabetin önemli bir kesimi» konulu uluslararası teorik sempozyum materyalleri («Barış ve Sosyalizm Problemleri», sayı 2, 1976.)

oldukça, bunalım varsın sürsün diye düşünüyorlar. Konjonktürün bundan sonraki canlanma döneminin baştanbaşa iç istemle sınırlı kalarak FAC tekellerinin ihracatında yükseliş temeli üzerinde geçmesi tekellerin pek işine geliyor. Kısacası, gelecek, işçi sınıfının durumunun kötüleşmesi tehlikesini gizliyor.

İtalya. L. Gallico İtalya'da bunalım belirtilerini karakterize ettikten sonra, DTK'nin özellikleri üzerinde durdu ve özetle şöyle dedi: Büyük kuruluş ve bankaların birçoğu devlete aittir. Devlet tipi kuruluşlar endüstriyel sermaye yatırımlarının % 50'sinden çoğunu gerçekleştiriyor. Ekonomik eylem de keza böyle, il ve belediye organları tarafından yürütülüyor. Ama millileştirme burjuva devleti eliyle, yani bizzat kapitalistlerin muvafakatiyle yapılıyor. İdare görevlerine iş çevrelerinin temsilcileri kapitalistler atanıyor ve bunlar yalnızca reel egemenlikten yoksun hissedarlar toplantıları önünde ve kapitalist politikayı yürüten bakanlar karşısında sorumlu bulunuyor, «toplum yararına» çalışmalarının hesabını veriyorlar.

L. Gallico şöyle devam etti: İtalya'da bu özel koşullar, en yakın gelecekte millileştirilen kesimin genişletilmesinden çok, parlamento, bölge ve belediye organları denetiminin sağlanması, emekçilerin de yönetime katılmaları yoluyla, gerçekten demokratik yönetime ulaşılmasını gerektiriyor. Böyle olursa, devlet kuruluşları, sahip oldukları güç sayesinde, özel ellerdeki en büyük tekellerin ekonomik politikası üzerinde etki yapabilir ve çokuluslu kumpanyaların eylemini bir yere kadar sınırlıyabilirler.

İtalya için kurtuluş, ulusun bütün sağlam ekonomik ve politik güçleriyle işbirliği yapılmasındadır. İtalyan Komünist Partisi bütün alanlarda birlik sağlanmasının yandaşı olarak eylem gösteriyor. Komünist, sosyalist ve katoliklerin sendikal birliği emekçilerin önemli kazanımlar sağlamalarına yol açıyor ve şimdi bu temel üzerinde daha başarılı bir savaşım yürütülebiliyor. Ücret ödemede fiyatların artmasına paralel olarak ücretlerin de artmasını öngören oynak merdiven yöntemi emekçilerin ulaştıkları yaşam düzeyinin daha etkin biçimde savunulmasına olanak veriyor. Bugün İtalya'da işçiler artık sebepsiz yere işlerinden atılmıyor, faşist zorbalık eylemleri de karşılıksız bırakılmıyor. Komünistler, Emilia Romayna, Toscana ve Umbrien'de, bu bölgelere idari özerklik tanınır tanınmaz bir demokratik bölgesel yönetim kurdular. 1975 Haziranında iki bölgede daha (Piemonte ve Liguriya) yönetimi ele aldılar. Bilindiği gibi, bölgeler ekonomik kararların alındığı önemli merkezlerdir.

Şimdi, komünistler, memlekette büyük bir gereksinme duyulan demokratik programı gerçekleştirmek suretiyle, İtalyan halkının önünde sosyalizm yolunu açacak köklü yapısal reformlara doğru daha güvenle adımlar atılmasına elverişli nitelikte yenilenmiş bir ekonominin temellerini atmak ödeviyle karşı karşıya bulunuyorlar.

Dergi Yazı Kurulu'ndaki İKP temsilcisi M. Rossi, Macaristan Sosyalist

İşçi Partisi MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Enstitüsü müdür yardımcısı L. Nagi'nin İtalya'nın politik hayatında parlâmentonun ne gibi bir rol oynadığı şorusunu yanıtlıyarak şöyle dedi: Komünistler ve aynı zamanda diğer demokratik güçler parlâmentoyu biricik temsil kurulu saymıyorlar. Genel oylamayla seçilen bölge, il ve belediye kurulları da var. Bunlar bölgede ekonomik ve sosyal politikanın kararlaştırılmasında ve uygulanmasında önemli haklara sahip bulunuyorlar. Anayasaca öngörülen halk referandumu da, seçimlere, parlâmento tarafından kabul edilen kanunları onaylama veya reddetme olanağı veriyor. Ve ensonu, emekçiler, kanunların hazırlanmasına yığın örgütleri vasıtasıyla katılabiliyorlar. Gerçekli oldukça, bu katılım, büyük yığinsal çıkışlar biçimini alıyor.

Bir temsil biçimi olarak parlâmento kendi başına ne iyi, ne de kötüdür; her şey onun bileşimine bağlıdır. İtalyan parlâmentosu, bileşiminde komünist, sosyalist ve diğer sol güçler temsilcisi milletvekilleri ne kadar çoğalırsa, emekçilerin ve tüm ulusun çıkarlarına o derece daha çok hizmet edecektir. Ve bugün parlâmentoda birçok komünist ve ilerici görüşlü milletvekillerinin bulunması, bileşimindeki güçler dengesini o derece değiştirmiştir ki, gericiler parlâmentonun rolünü sınırlama çabasına düşmüş bulunmaktadırlar.

Birleşik Amerika. J. Pittman şunları söyledi: ABD ekonomisinde ve bir bütün olarak Amerikan toplumunun hayatında parasal-askersel-endüstriyel kompleksi (bankaların, tekellerin ve devletin birliği) egemendir. ABD Komünist Partisinin XXIV. Ulusal Kongresi'nde okuduğu raporda G. Hall şöyle dedi: «Parasal-askersel-endüstriyel kompleks, devlet-tekeller karakterli yapılışın eksenidir; bu kompleks 100 milyar doları aşan bütçeden güç alıyor.» Gerçekten de, muazzam askersel harcamalar ABD ekonomisine yıkım getirdi. Bu harcamalar enflasyon kaynağıdır; emekçileri ezen ağır vergi yükünün başlıca nedenidir.

Dünya egemenliği hırsı Birleşik Amerika'da militarizmin görülmedik bir hızla büyümesine yol açıyor. Dünyada güçler dengesindeki değişme bu egemenliği erişilebilir bir hedef olmaktan çıkarmıştır. Ne var ki, Amerikan emperyalizmi saldırgan niteliğini yitirmiş değildir. Bugün Vaşington'un Angola'daki müdahalesi, Portekiz'de giriştiği eylemler, İspanya ve Yakın-Doğuda mevzilerini güçlendirme çabaları hep aynı şeyi, yani Amerikan emperyalizminin saldırganlığını yitirmediğini göstermektedir.

Uzun yıllar boyunca Birleşik Amerika'nın kişi özgürlüğünün garantilediği bir ülke olarak reklâmı yapıldı. Ama bu ülkede daha burjuva-demokratik sistemin doğmaya başladığı andan itibaren gerçek demokrasi ile biçimsel demokrasi arasında çelişkinin tohumu da toprağa düşmüş bulunuyordu. «Watergate» dâvası, CIA'nin eyleminin olanca içyüzüyle açığa vurulması Birleşik Amerika'daki demokrasinin gerçek karakteri konusunda birçok Amerikalının gözünü açtı. Ne var ki, yasallığı kabaca çiğ-

nemelerle sonuçlanan devlet-polis cihazı eylemine devam ediyor. Demokratik hareketlere katılanların kovuşturulmasına ara verilmiyor. Tekeller, Demokratik Parti'den G. Wallaces'ın, Cumhuriyetçi Parti'den de R. Reagans'ın cumhurbaşkanlığı adaylıklarını parasal bakımdan da destekliyerek memleketin politik hayatında sağa doğru bir viraj daha almaya hazırlanıyorlar.

ABD Komünist Partisi, bugün devlet-tekel kapitalizminin şimdiki ekonomik bunalımın yükünü de emekçilerin sırtına sarma denemelerine karşı, demokratik haklara kıyasıyla el uzatmalara ve uluslararası ferahlamayı durdurma yeltenişlerine karşı işçi sınıfının ve bağlaşıklarının yürüttükleri savaşıma katkıda bulunmayı kendisi için ödev sayıyor.

Kanada. M. Doig şunları söyledi: Kanada'da şimdiki ekonomik bunalım, diğer kapitalist ülkelerde olduğu gibi, göreceli üretim fazlasıyla olduğu kadar enflasyonla da bağlıdır. Kaldı ki, bu iki olgu arasında etkileşme ve eylembirliği vardır. Memlekette işsizlik alıp yürümüştür. Bu durumda, tekellerin ve hükümetin stratejisi, emekçileri, bunalımın zararlı sonuçlarını ödemek zorunda bırakmayı amaçlıyor. «İş ücretlerini ve fiyatları sınırlama» politikası güden hükümet, geçenlerde, ücretlerin dondurulduğunu duyurdu. Kanada Komünist Partisi, bunu «ekonomik iflâs plânı» diye niteledi ve suçladı. İkibuçuk milyon emekçinin çıkarlarını yansıtan Kanada İşçi Kongresi de bu politikaya karşı geniş bir kampanyaya girişti. Otomobil, çelik dökümü, elektro-teknik endüstrisi ve diğer sanayi kolları işçileri, bir yandan da federal ve bölgesel bakanlıklar memurları iş ücretlerinin dondurulmasına karşı savaşıma, gerekirse grevlere geçmeye hazır olduklarını açıkladılar.

Giderek derinleşen bunalım, Kanada'da düşlerden eser bırakmıyor, kapitalizmin efsanelerini çürütüyor ve buna koşut olarak emekçiler arasında anti-monopolist, anti-emperyalist psikoloji güçleniyor, karşı karşıya buldukları problemleri yalnız ve yalnız sosyalizmin çözebileceği bilinci yükseliyor. İşçi hareketinde devrimci ve reformist yandaşları arasında savaşım kızışıyor. Ama sağ politik güçler de bunalımı kendi çıkarlarına sömürmeye çalışıyorlar.

Ne var ki, Kanada Komünist Partisi XXII. Kongresinde belirtildiği gibi, memleket nüfusunun çoğu bölümü, uyanık davranmış, ücret artırımını savaşımı yürütmekte olan işçilere ve kendi ekonomik durumlarını korumaya çalışan fermerlere karşı kısırılmaya pabuç bırakmamıştır. Bu olay anti-monopolist savaşım bakımından çok önemlidir.

Finlândiya. Dergi Yazı Kurulu'nda Finlândiya Komünist Partisi'nin temsilcisi olan A. Leppanen dedi ki: Bugün memleketteki durumun ana karakter çizgisi, yönetici çevrelerin uyguladığı iç politikanın, halkın çoğu bölümünün, yani işçi sınıfının, köylülerin, orta tabakaların ve aydınların

çıkartlarıyla çelişmesidir. Geniş tüketim malları fiyatlarının yükselmesi, vergilerin artması, konut bunalımı ve işsizlik bu politikanın sonuçlarıdır.

Emekçiler arasında hoşnutsuzluk artıyor ve grevlerin sayısı çoğalıyor. Memurlar ve aydınlar da işçi sınıfının yanısıra savaşıma katılıyorlar ve bu katılım günden güne artıyor. Öğrenci gençlik toplumsal hayata geniş ölçüde giriyor. Öte yandan, çeşitli biçimlerde kendini gösteren politik istikrarsızlığın arttığı görülüyor. Parlâmento seçimlerinin öne alınması, hükümet bunalımları ve birbiri ardınca hükümet yenilemeler artık günlük olay haline gelmiş bulunuyor.

Hükümetin politikasından hoşnutsuzluk bazı burjuva partileri arasında bölünmelere yol açtı. Sonuç olarak, aşırı sağcı elemanları birleştiren küçük küçük yeni partiler ortaya çıktı. Bunlar yalnız anti-komünist hücumlarda bulunmakla kalmıyor, demogojik mevzilerden büyük burjuva partilerini de eleştiriyorlar. Bu durum halkın bir bölümünü şaşırttı ve seçimlerde sağcı gruplar bir yere kadar destek kazandılar.

Sağ güçler saflarını örgütsel bakımdan sağlamlaştırmaya çalışıyorlar. Büyük sermayenin stratejisini işleme merkezi olacak bir «ekonomi kurulu» meydana getirilmiş bulunuyor. Çeşitli sanayi dallarında işverenler örgütleri de birleşiyorlar. Bütün bu tedbirlerin amacı, güçlere çekidüzen vermek ve işçi hareketine karşı savaşıma seferber etmektir. Burjuvazi, yığınsal enformasyon araçları ve eğitim sistemi üzerinde daha sıkı bir kontrol sağlayarak, ideolojik cephe de karşı-taarruza geçiyor.

Bu koşullarda, büyük sermayenin ezgisi altındaki bütün emekçileri ortak savaşında birleştirme, bunların çıkarlarını dile getiren bütün parti ve örgütlerinin eylemlerini sağlama ödevi özel bir önem kazanıyor. Finlândiya Komünist Partisi XVII. Kongresi «Demokratik güçlerin işbirliği programına FKP'nin eki» başlıklı bir program belgesi kabul etti. Bu belgede, örneğin, Finlânda halkının, ya tekellerin gücünü artırmaya, emekçi yığınlarının daha büyük yoksunluklar içinde kıvrınmalarına götüren yolu tutmak, ya da demokrasiyi genişletmeye ve işçi sınıfı ile diğer emekçi tabakalarının çıkarlarını savunmaya açık olan, tekellerin egemenliğini zayıflatma ve son çözümde ortadan kaldırma anlamına gelen yoldan yürümek gibi iki şıktan birini seçmek durumunda olduğu belirtiliyor.

İspanya. İspanya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne bağlı Ekonomi Komisyonu üyesi *M. Yanez* şunları belirtti: Hayatının son dakikasına kadar rejimin dayanağı olan Franko'nun ölümü, iktidar sistemini bir yere kadar sarstı. En yakın gelecekte olayların akışı varlığını sürdürmekte olan politik gruplar arasındaki güçler oranına bağlı olacaktır. Memlekette, aralarında gayet değişken sınırlar olan üç esaslı politik akım vardır.

Birincisi, Franko zamanından kalan aşırı tutucu grup. Ordu tarafından desteklenen, temeli toprak aristokrasisi ile geleneksel oligarşik burjuva-

ziden oluşan bu grup, kral Juan Karlos'u, olgunlaşan reformları sosyal-ekonomik bir yıldızla sınırlıyabileceği koşullara doğru yöneltmek istemektedir.

İkincisi, ortanın sağında yer alan örgütler ve eylemciler. Bunlar, monarşi bayrağı altında Frankist iktidar cihazını yeniden kurmaya ve yetkinleştirmeye girişmek istiyorlar. Bu «ılımlı Frankistler», «otoriter sistemden demokrasiye doğru» temkinli bir evrim tezini tutuyor, komünistler, sol redikaller ve ETA (Bask Milliyetçiler Örgütü) hariç olmak üzere, politik partilerin serbest bırakılması fikrini savunuyorlar. Orta sağ grup, İspanya sermayesi tarafından, öncelikle yeni burjuvazinin temsilcileri, yüksek din adamları çevresinin bir bölümü ve ordu subay kadrosunun önemli bir bölümü tarafından destekleniyor. Devlet cihazında belirli bir yeri olan bu grup, NATO ve AET üyesi memleketler yönetici çevreleri hiç de duygusal olmıyan bir sempatiyle tutuyorlar. «Kuşaktan kuşağa geçiş» fikirleri, küçük burjuvazi, orta tabakalar ve köylülerin önemli bir bölümü tarafından, bir başka deyişle, değişiklik isteyen, fakat politik sarsıntılardan da korkanlar tarafından benimseniyor. Aşırı tutucular ile «ılımlı Frankistler» arasında bir uzlaşmaya varılması da olasıdır.

Ve ensonu, İspanya'da politik güçlerin sol kanadı, komünistlerden, işçi komisyonları üyelerinden, bir bölüm hıristiyan-demokratlardan, sosyalistlerden, Basklı milliyetçilerden, Katalonya özerklik savunucularından ve diğer birlik ve grupların üyelerinden oluşuyor. Sol güçler, Frankizmi ortadan kaldırmayı, politik sistemi değiştirmeyi, İspanya'nın gelişmesini, demokratik yola yöneltmeyi hedef tutuyorlar. Sol partiler ve gruplar her şeyden önce işçi sınıfına dayanıyorlar. Köylülerin bir bölümü, sıradan din adamları çevresi, şehir orta tabakaları ve geniş aydın çevreleri tarafından destekleniyorlar. Sol fikirlerin orduya da sızmaya başladığı görülüyor.

Komünist Partisi, Frankist diktatörlüğe karşı savaşımın çok geniş bir politik güçler birliği gerektirdiği noktasından hareket ediyor. Demokratik cunta ile çoğu muhalefet örgütlerinin girdiği «Demokratik uzlaşma» arasında en yakın hedefler etrafında bir anlaşmaya varılmış bulunuyor. Bu en yakın hedefler, siyasal tutuklu ve hükümlülerin serbest bırakılması, siyasal göçmenlerin yurda dönmeleri, insan hakları ve politik özgürlüklerin tanınması ve hiç birini ayırmaksızın bütün politik partilerin açık çalışmalarına izin verilmesidir.

Yunanistan. S. Pavlidis şunları söyledi: Son zamanlarda memlekette birçok yeni sanayi kolu doğdu ve eskilerinin teknik temeli yenilendi. Üretimde yoğunlaşma ve sermaye merkezleşmesi yeni bir nitel aşamaya ulaştı. 1973 yılında bütün satışlar hacminin % 54'ü ve safi kârın % 56'sı 1.759 kumpanyanın 100 kadarına düşüyordu. En büyük iki banka da sanayi finansmanını hemen hemen bütünüyle kontrolü altında tutuyor.

Yunanistan'da devlet-tekel kapitalizminin hızla gelişmesine uluslara-

rası tekeller yardım ediyor. Dünya emperyalizmi, öncelikle Amerikan emperyalizmi, bu memleketin askersel-stratejik durumunu dikkate alarak, buradaki mevzilerini her suretle sağlamlaştırmaya çalışıyor. Yunanistan'ın yabancı tekellere memleket kapılarını ardına kadar açan, bunların ekonomide kilit noktalarına yerleşmelerine ve muazzam kazançlar sağlamalarına olanak veren hükümetlerine emperyalistlerin yaptıkları cömertçe «yardım»ın nedeni de budur. Böylelikle, Yunan burjuva hükümeti, yalnız yerli tekellerin değil, aynı zamanda yabancı tekellerin çıkarlarının gerçekleştirilmesine alet olmaktadır.

Marksist Araştırmalar Merkezi mensuplarından olan diğer Yunan ekonomisti N. Stomatidis de bu konuda bilgi vererek, daha çok Yunanistan ile AET'nin karşılıklı ilişkileri problemi üzerinde durdu ve özetle şunları söyledi: Yunanistan'ı da AET'ye çekme çabaları ekonomik düşüncelerden ziyade politik hedeflerden ileri geliyor. Bunu Yunan finans oligarşisi de, AET çevreleri de itiraf ediyorlar. Şüphe yok ki, Yunanistan'ın Ortak Pazar'a girmesi Yunan ekonomisinin bağımlı karakterini daha belirgin hale getirecektir. Sözkonusu olan yalnız ekonomi de değildir; zira AET Avrupa'da NATO'nun politik-ekonomik temeli ve üssüdür.

Yunanistan Komünist Partisi, memlekette tekellerin ayrıcalıklarına son verilmesi, işçi sınıfının ve tüm emekçi halkın çıkarlarının gerektirdiği bir ekonomik gelişme sağlanması, sosyalist ve bloksuz ülkelerle işbirliğinin geliştirilmesi için savaşıyor.

İrlanda. İrlanda Komünist Partisi Ulusal Yürütme Komitesi üyesi bayan *B. Sinkler*, Lenin'in İrlanda sorunu hakkındaki sözlerinin kalımlı önemini, Britanya emperyalizminin ilk sömürgesi olan İrlanda'ya karşı uyguladığı politika üzerindeki Leninci çözümlenin ne kadar derin olduğunu belirterek, şöyle devam etti: Yarım yüzyılı aşan bir sürenin deneyi gösteriyor ki, İrlanda'nın ikiye ayrılması, İrlanda halkına karşı cinayete eşit olan bu haksızlık, aynı zamanda kendi elleriyle yarattıkları Kuzey İrlanda problemiyle başa çıkmaktan büsbütün aciz olan Büyük Britanya yönetici çevrelerinin politikasına yönelik bir lanetleme oldu. Bugün bu ülke, 1920'lerin başlarında olduğu gibi, İngiliz askerleriyle dolup taşıyor, yönetim İngiliz bankalarının elinde bulunuyor ve her yerde terör hüküm sürüyor. Süregen politik bunalım ekonomik bunalımla daha da şiddetleniyor. İşsizlik oranı % 11'i buluyor. Ekonomik sermaye yatırımları en aza indiriliyor. Enflasyon geçen yıl % 25'i aşmış bulunuyor.

İrlanda Cumhuriyeti derin bir bunalım içindedir. Britanya emperyalizmiyle yapılan «serbest ticaret bölgesi» ve AET'ye giriş anlaşması, memleket kapılarını zaten içeri dalmaya can atan tekellere ardına kadar açtı. İrlanda'nın her iki bölümünün yöneticileri yıllardan beri başlıca ekonomik yükseliş kaynağı olarak yabancı sermayeyi içeri çekmeye bel bağlıyor, yabancı yatırımcılara cömertçe yardımlarda bulunuyor, ayrıcalıklar

tanıyorlardı. Kuzey İrlanda'da, bu politika sonucu olarak, yerli sermaye bugün üretim güçlerinin sadece % 22'sini kontrol edebiliyor, % 66'sı yabancı sermayenin öncelikle İngiliz sermayesinin, geri kalan % 12'si de Britanya hükümetinin kontrolü altında bulunuyor. Ama daha bunalımın ilk dalgasında, yabancı tekeller İrlandalılara en büyük nankörlüğü yapmaktan geri durmuyarak, «yeşil ada»daki şubelerini kapatmaya ve binlerce işçiyi sokağa atmaya başladılar.

Emperyalizm ve bağımlı ülkeler

V. İ. Lenin, politik bağımsızlığın kendi başına tekellerin egemenliğinden kurtulmaya yetmediğini, finans sermayesinin ve buna uygun uluslararası politikanın birçok geçici devletsel bağımlılık biçimleri yarattığını, böylece politik bakımdan biçimsel olarak bağımsız nice ülkelerin eylemde parasal ve diplomatik bağımlılık ağına düşmüş olduklarını söyler. İşte, konferansa katılanların çoğu, konuşmalarında Lenin'nin bu sözlerini hatırlattılar. Bu sözler, emperyalizm dünyada yöneticilik rolünü artık yitirmiş olsa bile, bugün de önemini korumaktadır.

Ekonomik bakımdan gerikalmışlık ve dünya kapitalizmine bağımlılık, sosyal-ekonomik durumları başka başka olan nice Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkesinin karakteristik bir çizgisidir. Konferansta söz alanlar, bu ülkelerde birbirinden ayrımlı ve bazen çelişmeli süreçleri, aynı zamanda bu süreçlerde ortak gelişme eğilimlerini, bağımlı ülkelerle emperyalizm arasındaki ilişkilerde beliren yeni karakter çizgilerini anlattılar.

Yeni-sömürgeciliğin yenilgisi ve çevirdiği manevralar. Eski metropoller, büyük sömürge imparatorluklarını yitirdikten sonra, bağımsızlıklarını elde etmiş olan devletlerin gelişmesi üzerinde kontrollerini ekonomik, politik ve askersel yöntemlerle korumaya, bunların üretim güçlerini bundan böyle de sömürmeyi sağlamaya, gelişme halindeki ülkeleri kapitalist sistem içinde tutmaya çalışıyorlar. Bu yeni-sömürgeci politikanın tutarsızlığı ve sökmezliği, emperyalist ülkelerle gelişme halindeki ülkeler arasındaki çelişkilerin alabildiğine sertleştiği son zamanlarda büyük bir açıklıkla ortaya çıkmış bulunuyor.

Ekonomi bilimleri doktoru A. Kravçevski (Polonya) yeni-sömürgeciliğin ekonomik stratejisinin karakterini çizerek, tekellerin yatırım politikasının, uzun süre, dünya pazarında hammadde fazlası yaratmayı ve böylelikle emperyalist ülkeler için elverişli bir fiyat yapısı sağlamayı hedef tuttuğunu belirtti ve şöyle devam etti: *Ayrımcı vasfı materyal tasarrufu olan teknik ilerleme de hammadde istemini azaltıyordu. Gelişme halindeki ülkeler*

(⁸) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 27, s. 383.

kendi harcamalarını ihracat yoluyla kapatmaya muvaffak olmadılar ve yabancı kredilere gitgide daha bağımlı duruma düştüler.

Emperyalizmin zararına olarak değişen dünya güçler dengesi, son yıllarda, az gelişmiş ülkelere, yeni-sömürgecilerin mevzilerine karşı taarruza geçme olnağı verdi. Birçok ülkede tekellerin mülkiyeti millileştirildi veya kazanç ihracına daha kesin sınırlar konuldu. Bu cümleden olarak, petrol ve diğer bazı hammaddeler fiyatları yükseltildi.

Bütün bunlar, kapitalist ülkeleri ekonomi politikalarında bazı düzeltmeler yapmak zorunda bıraktı. Ne var ki, tekellerin dünya pazarında oluşan yeni fiyatlar yapısına kendilerini ayarlama başvurdukları esas araç enflâsyondur. Gelişmiş kapitalist ülkelerden ithal edilen malların fiyatlarında enflâsyonist yükselişler, gelişme halindeki, devletlerin döviz rezervlerinin daha çabuk yutulmasına neden oldu.

İran Halk Partisi MK Yürütme Bürosu üyesi *H. Safari*, enerji krizinin öz-lüğünü ve nedenlerini çözümliyerek şöyle dedi: Oluşunda, bu kriz, çukuluşlu tekellere gelişme halindeki ülkelerin doğal kaynaklarını sömürme olanağı sağlayan emperyalist politikanın krizidir. Burjuva ekonomistleri bu politikayı aklamaya çalışarak, petrol tekellerinin, petrol ihraç eden ülkelerle ithal eden ülkeler arasında bağlantı rolünü oynıyarak bu sanayi dalında kriz olgularını önlediğini savlıyorlardı. Ama son yıllarda olayların akışı, Lenin'in «karteller yoluyla krizlerin giderilmesi, kapitalizmi ne pahasına olursa olsun süslemeye çalışan burjuva ekonomistlerinin bir masalıdır»⁽⁹⁾ diyerek belirttiği düşünceyi bir kez daha doğruladı.

Emperyalist devletler yönetici çevreleri, doğal olarak, yeni-sömürgeci politikanın uğradığı yenilgileri sineye çekmek niyetinde değildiler. Bu çevreler, yeni koşullara göre, gelişme halindeki ülkelerle ilişkilerini, bu ülkeleri gelecekte de kontrolleri altında tutabilecek biçimde ayarlama çalışıyorlar. «Kuzey» ile «güney» arasında, yani gelişmiş kapitalist ülkeler ile gelişme halindeki ülkeler arasında ekonomik karşılıklı bağımlılık görüşünü bu nedenle ileri sürmüşlerdir. Bu görüş, yakıt ve hammadde üreticisi ülkelerin dünya kapitalist pazarında durumlarını iyileştirmek için yürüttükleri savaşımında birleşmelerine engel olmayı hedef tutuyor.

Emperyalizm, petrol ihraç ve ithal eden az gelişmiş ülkeler arasında parçalanmaya da bel bağıyor. Ama emperyalist stratejide, gelişme halindeki ülkeleri doğal bağlaşıklarından, yani sosyalist ülkelerden ayırma çabası baş yeri alıyor. Bu hedefe ulaşma yolunda, «zengin ve yoksul ülkeler» Maoist doktrini geniş ölçüde kullanılıyor.

Akademisyen *E. M. Jukov* emperyalist egemenlik alanının epeyce daraldığına işaret ettikten sonra, Afrika, Asya ve Lâtin Amerika'nın bugün somut tarihsel durumun özellikleriyle koşullanan, ama ulusal ve sosyal

(9) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 27, s. 324.

kurtuluşu amaçlayan değişik karakterli devrimci dönüşümlere sahne olduğunu belirtti ve şöyle devam etti: Gelişme halindeki çoğu ülkeler şimdilik kapitalist dünyaya mensup bulunuyorlar ve dış emperyalist güçlerin sürekli baskısı bunlardan bazılarını kapitalist sistem ile sosyalist sistem arasında kararsız bir tutum almaya yöneltiyor. Diğer ülkeler, sosyalizme açık gelişme yolunu seçmiş, sosyalizm dünyasıyla işbirliği çizgisinden, gelecekte sosyalizm kuruluşuna geçme koşullarını yaratabilecek köklü ilerici dönüşümleri gerçekleştirme çizgisinden yürümeye koyulmuşlardır. Ama gelişme halindeki ülkelerde ilerici güçlerin utkuları veya geçici yenilgileriyle ilişkili somut olaylar ne olursa olsun, zamanımızın ana yasallığını yansıtan ortak eğilim bir toplumsal sistem olarak kapitalizmin reddinde toplanmaktadır.

A. Kohen şöyle dedi: Komünistler, Lâtin Amerika kıtası için biricik gerçek gelişme yolunun sosyalizm olduğu kanısındadırlar. Ama, onlar, Lâtin Amerika ve Karayip Bölgesi Komünist Partileri Danışma Toplantısında belirtildiği üzere, sosyalizmin, ancak emekçilerin dolaysız deneyi temeli üzerinde, ardıcıl ve dirençli bir ideolojik savaşım sonucu olarak, emperyalist ezgiden kurtuluş ve emperyalizmle birlikte hareket eden sınıf ve sosyal tabakalar temsilcilerinin iktidardan uzaklaştırılmaları sonucu olarak, çetin bir savaşım ve köklü dönüşümler boyunca gerçekleştirilebilir bir program olacağını da anlıyorlar.

A. Kohen «desarrollizm» teorisinin (bağımlılığın alternatifi olarak, yabancı sermaye yardımıyla hızlı gelişme) olanca asılsızlığını açığa vurdu ve şöyle devam etti: Bu teoriyi bütün varyantlarıyla tutanlar, varolan sosyal-ekonomik yapılışı koruma, yığınların düşük yaşama düzeyini, işçi sınıfının alabildiğine sömürülmesini sürdürme düşüncesinden ve başkaca bir ekonomik kalkınma kaynağı bulma olanaksızlığından hareket ediyorlar. Bu teori yeni-sömürgeciliğin ideolojik silâhidir.

«Üçüncü yol»u (kapitalizm ile sosyalizmin arası) öğütleyen burjuvasal-milliyetçi teori de temelden yoksundur. Bu teoriye göre, bağımlılıkla savaşım sınıfların uzlaşabileceği, işçi sınıfının çıkarlarının burjuvazinin çıkarlarına bağlı tutulabileceği biçimde yürütülmelidir. Ama bu son çözümde emperyalizmle uzlaşma demektir. Oysa Lenin, «emperyalizme karşı yürütülen savaşım, oportünizme karşı verilen savaşım arasında sıkı bağlar kurulmazsa, anti-emperyalist savaşım boş sözlerden öteye geçmez»⁽¹⁰⁾ demektedir.

Orta Amerika'da Ortak Pazar varyantı, Dünya kapitalist ekonomisinde bağımlılık koşullu ilişkiler gelişme halindeki ülkeleri emperyalist ezginin sonuçlarını giderme yolları aramaya doğru itiyor. Bölgesel düzeyde işbirliği yapmayı da bu yollardan biri sayıyorlar.

(10) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 27, s. 424.

Honduras Komünist Partisi MK üyesi *M. Paredes* dedi ki: Gelişme ha-
lindeki ülkeler arasında ilkönce Honduras, Guatemala, Kosta-Rika, Nika-
ragua ve Salvador ekonomik entegrasyon yolunu tuttular. Bu sürecin
objektif temeli, ulusal çerçevenin artık *dar geldiği* üretim güçlerinin geliş-
mesi sonucu olarak ekonomik hayatın enternasyonalleşmesine yönelik or-
tak eğilim ve burjuva devleti tarafından desteklenen tekelci sermayenin
enternasyonalleşmesi eğilimidir.

1960 yılında Orta Amerika Ortak Pazarı'nı (OAOP) meydana getiren
kurucu ülkeler yönetici çevreleri, içinde bocaladıkları derin sosyal-ekono-
mik bunalımlardan çıkış çaresini ekonomik birleşmede görüyorlardı. Ama
sonuç ne oldu? OAOP bu kesimde bağımsız endüstriyel temelin yaratıl-
masını teşvik edeceği yerde, ortaklık bölgesinde Kuzey Amerikan montaj
fabrikalarının birbiri ardınca kurulmasına neden oldu. On yıllık OAOP
süresi boyunca (1960–1970) Honduras'ın ekonomik kalkınma yıllık orta-
lama temposu, gülünç denilecek kadar az, % 0,51 artış gösterebildi.

OAOP'nin eyleminin hiç de yüz ağartmayan sonuçları o kadar göze
batıyordu ki, Orta Amerika ülkelerinin oligarşi zümreleri, bu ilk birliğin,
Orta Amerika Ekonomik ve Sosyal Topluluğu'nun (OAEŞT) yetersizliklerini
«gidirmek» için bir başka birlik kurmayı kararlaştırdılar. Bu birliğin kurul-
masına temel olan antlaşma, gelişme düzeyleri daha düşük ülkelere, 1969
yılında yaygınlaşan ve Honduras ile Salvador arasında bir silâhli çatışma
çıkmasına neden olana benzer bunalımların uç vermesi önlenebilsin diye,
bazı ödünler tanıyor. OAEŞT'e giren en gerikalı devletler, daha iyi
teknolojik temele sahip olan ülkelerdeki endüstriyel gelişmeye yardıma
devam edeceklerdir. Yeni varyantlı Orta Amerika entegrasyonu da ya-
bancı sermayenin egemenliğini sınırılıyacak somut tedbirler öngörmekten
uzaktır. Ensonu yeni antlaşma çerçevesindeki topluluk da, bu ülkeler
halklarının çıkarlarını değil, Kuzey Amerikan tekellerinin çıkarlarını ger-
çekleştirecektir.

Bu sonucu, dergi Yazı Kurulu'nda Guatemala Emek Partisi temsilcisi
olan *O. Sançes* de benimsedi ve şöyle dedi. Hayat, Orta Amerika var-
yantlı Ortak Pazar'ın yalnızca yabancı tekellerin, özellikle ABD tekelle-
rinin işine yaradığını gösterdi (Orta Amerika Bankası'nın ekonomik enteg-
rasyona ayırdığı kredilerin üçte ikisi, yabancı sermayeye ait kuruluşların,
ya da yerli sermayenin yabancı sermayeyle birleştiği karma kuruluşların
emrine verildi). Bu ortaklık varyantı, topluluğu oluşturan bölge ülkelere
doğrudan doğruya zarar getirdi. Öyle ki, bu ülkelerin dış borçları kabardı,
vergi ve gümrük gelirlerinin azalması yüzünden ödeme dengeleri bo-
zuldu, işsizlik arttı, halkın büyük çoğunluğunun yaşama düzeyi düştükçe
düştü. İthal malları yerine bunları sözümona «bölgede üretme» politikası,
hazır mal ithalinin yerini bir sürü yarı-mamul ithalinin almasına dönüştü.

Orta Amerika varyantlı Ortak Pazar köy ekonomisinin problemlerini

çözmede çok daha yetenezsiz çıktı. Köy ekonomisini bağımlılık ve tek-yanlılıktan kurtarma, lâtifundiyaların ve topraksız köylülerle tarım prole-terlerinin insafsızca sömürülmesine dayanan tarımsal yapılışı yenileme problemleri yüzüstü kaldı. Dolayısıyla, Orta Amerika'da entegrasyon te-meli üzerinde kapitalist gelişme sağlama düşüncesi beklenen sonucu ver-medi. Bu durumda, Orta Amerika ülkeleri halkları, ancak köklü devrimci dönüşümleri gerçekleştirme yoluyla ulusal ve sosyal kurtuluşlarına kavuşa-bileceklerdir. Sosyalist Küba, onların savaşımı için en yakın ve en esin-leyici örnektir.

«Yıpratıcı borçlandırmalar mekanizması». Emperyalizmin ideologları, Lâtin Amerika'nın gelişmesi için gerekli ödenekleri elde etmenin en iyi dış kaynağının özel yabancı yatırımları olduğunu savlıyorlar. A. Moskera, konuşmasında, yabancı sermaye yatırımlarının bu ülkeleri soymayı amaç-ladığını söyledi ve şöyle devam etti: Yabancı petrol kumpanyaları Ko-lumbiya'ya girdiklerinden beri, bunların toplam sermaye yatırımları 250 milyon doları buldu; amma aynı dönem içinde bu kumpanyalar 4 milyar dolar alıp götürdüler ve memleketi petrol ithal eder duruma düşürdüler. Durum, yabancı yatırımcıların her şeyden önce (metropollerden reel ser-maye getirmeye yanaşmadan) Lâtin Amerika ülkelerinin iç kredilerini kul-lanmalarından ötürü kötüleşiyor. Soygun ve talan, şubeleri Lâtin Amerika'-da meydana getirilmiş kuruluşlar olan firmaların sağladığı hammadde ve teknik donatım fiyatlarının yükseltilmesinde ve aynı firmalarca satılan mamullerin fiyatlarını düşürmede alıp yürüyen muhasebe dolapları sonu-cunda daha da şiddetleniyor.

Yabancı sermayenin devlet kuruluşlarına girmesi ciddi bir tehlike yara-tıyor. Bu iş borçlandırmalar veya yabancı sermayeyle «birleşme» yoluyla, yapılıyor. Örneğin, Kolumbiya petrol kuruluşuyla «birleşme» yoluyla, ya-bancı kumpanyalar, tek kuruş harcamadan, Kolumbiya petrol rezervlerinin yarısının sahibi haline gelmiş bulunuyorlar.

S. Sierra, konuşmasında, emperyalist devletlerin «yıpratıcı borçlandır-malar mekanizması»nın nasıl işlediğini anlattı ve özetle şöyle dedi: Ser-maye hareketine ilişkin veriler Lâtin Amerika kıtasındaki sömürünün dere-cesi hakkında bir fikir vermeye yeterlidir. 1950 yılında yabancı kumpan-yalar 700 milyon dolar, 1974 yılındaysa 9,2 milyar dolar kâr sağlamışlar-dır. 1960–1969 yılları döneminde ABD'nin Lâtin Amerika'daki şubeleri tarafından dışarı çıkarılan kazançların toplamı, bu ülkelerdeki sermaye yatırımlarını 6,7 milyar dolar aşmıştır.

Yapısal bunalımın kasıp kavurduğu Lâtin Amerika'nın dramı, bu kıta-nın emperyalizme bağımlılığından ileri gelmektedir. Ama bugün en geniş sosyal tabakalar yankiler emperyalizmine karşı başkaldırıyor, halkların ken-di doğal zenginliklerini savunma, ulusal egemenlik ve demokrasiye ulaş-ma hareketi için gerekli koşullar yaratılıyor. Savaşımında bu doğrultu, sos-

yalizme açık anti-emperyalist devrimi gerçekleştirme yeteneğine sahip sosyal gücü yoğurup oluşturma gerekliliğini de içeriyor. Bu aynı kurtuluş sürecinin iki yanıdır. Bunların diyalektik bağlantısı proletaryanın yönetmenlik rolüyle koşulludur. Lâtin Amerika halklarının başarılarına karşılık olarak emperyalizmin geçtiği karşı-taarruzun durdurulabilmesi için, en geniş bir anti-faşist birlik politikası gereklidir. Bu birliğin oluşma çizgileri artık ortadadır.

Dergi Yazı Kurulu'nda Şili Komünist Partisi temsilcisi *U. Fazio* şunları söyledi:

Lâtin Amerika ve Karayip Bölgesi ülkeleri komünist partilerinin Havana Danışma Toplantısı'nın bildirisinde şöyle deniliyor: «Kapitalizmin genel bunalımının sertleşmesi ve durumdan çıkış çaresi bulmakta gösterdiği yetersizlik, tekeli sermayenin en saldırgan çevreleri için faşizme yönelme dürtüsü oluyor. «Şili deneyi, ölüp gitmekte olan sınıfların, iktidarı gönüllü olarak terketmedikleri, tam tersine dışı tırnağa katarak savunmaya kalktıkları hakkındaki Marksist-Leninist yargıyı doğrulamaktadır. Şili deneyi, Lenin'in emperyalizmin çok yönlü gericiilik olduğu hakkındaki sözlerini de doğruluyor.

U. Fazio şöyle devam etti: Şili'de, diğer Lâtin Amerika ülkelerinde olduğu gibi, 1960'larda yabancı sermaye yatırımları epeyce arttı. 1974 Ekiminden 1975 Ekimine kadarki bir yıl içinde, Yabancı Yatırımlar Komitesi toplam 233 milyon dolarlık yatırım dileğini onayladı. Pinoçet rejimi, yeni bakır ve petrol yataklarını yabancı sermayeye peşkeş çekmek için düpedüz bir uluslararası açık artırma düzenledi.

Çokuluslu kumpanyalar, yerli ödeneklerle kurulan ve eylem halinde olan kuruluşlara gitgide daha fazla el atıyorlar. Şili'de bu eğilim toplumsal ekonomik sektöre girmekte olan kuruluşların özel ellere verilmesi sonucunda gözle görülür bir hal almış bulunuyor.

Ödünç biçimi altında sermaye akınının artışı, son yıllarda kıta ülkelerinin dış borçlarının alabildiğine çoğalmasının başlıca nedenlerinden biridir. Lâtin Amerika ülkelerine sermaye ihracının yeni özelliği, şimdi köy ekonomisine veya madencilik alanına değil, öncelikle işleme sanayiine yatırım yapılmakta olmasındır. Bu tür işbölümü, bağımlı ülkelere ancak temel hammaddelerin ilk ağızda işlenmesiyle, yani daha çok işgücü harcamayla meydana getirilen malları sağlama işlevi veriyor.

Bu özelliği Bolıvy Komünist Partisi MK üyesi *L. Padilla* da belirterek, şunları söyledi: Bugün Lâtin Amerika ülkelerinde yabancı sermayenin şöyle bir dağılımı var: İşleme sanayiine $\frac{0}{10}$ 40; petrol sanayiine $\frac{0}{10}$ 29; maden sanayiine $\frac{0}{10}$ 7, hizmetler alanına $\frac{0}{10}$ 24 ... Lâtin Amerika'da üretim hacminin artışı ve kıta pazarının genişlemesi, kapitalizmin bir sistem olarak yeryüzünün bu kesiminde hiç de başlıbaşına gelişme olanağına

sahip olduğu anlamına gelmez. Her yerde olduğu gibi, burada da, kapitalizm, gerikalmışlıkla, işsizlikle, yoksulluk ve okur-yazarsızlıkla ilişkili ciddi problemleri çözebilecek durumda değildir. Lâtin Amerika'ya da hızlı tempolu gerçek gelişmeyi ancak sosyalizm sağlayabilir. Ama bu ülkelerin ABD emperyalizmi tarafından ezilmesine, soyulmasına son verilmedikçe, uluslararası korporasyonların egemenliği yıkılmadıkça, sosyalizmin kurulması şöyle dursun, köklü sosyal-ekonomik değişikliklerin gerçekleştirilmesi de olacak iş değildir.

Uluslararası emperyalizmle bağlaşma. Venezüela Komünist Partisi MK üyesi *H. Karrera*, V. İ. Lenin'in «tekellerin egemenliğiyle, en yeni kapitalizm için sermaye ihracı tipik bir hal aldı» (11) cümlesini hatırlatarak, şöyle dedi: Lenin'in bu yargısının doğruluğunu Venezüela örneği de gösteriyor. Geçmişte geri kalmış bir ülke olan Venezüela, şimdi diğer memleketlerde sermaye yatırımları yapıyor ve uluslararası emperyalizmin bağlaşığı rolünü oynuyor. Memleketimiz çeşitli uluslararası kredi örgütleri eliyle dış ülkelere 2,2 milyar dolardan fazla sermaye sürüyor (ikili anlaşmalar gereğince çeşitli ülkelere açılan dolaysız krediler buna dahil değildir). Ve bu iş, halkın % 70'inin yeterince beslenemediği, yıl boyunca doğan her 1.000 çocuktan 54'ünün ölüp gittiği, konutların yarısının su tesisatı ve lâğımdan yoksun olduğu, halkın % 40'ından çoğunun yarı okur-yazar olduğu koşullarda yapılıyor.

Venezüela burjuvazisinin plânları, memleketin muazzam ekonomik kaynaklarının, devlet yatırımları yardımıyla meydana getirilen, fakat özel kişiler tarafından yönetilen «karma» kuruluşları geliştirmek için kullanılmasına dayanıyor. Böylece, ulus büyük kayıplara uğratılırken, yöneticiler hemen hemen tüm kazancı ceplerine indiriyorlar. Devlet kesimi bugün memleketimizde ekonomik hayatın çoğu alanlarını elinde tutuyor; bu kesim yabancı emperyalist konserleri bir yere kadar mevzilerinden itip çıkarıyor. Memleket ekonomisinin % 80'i doğrudan doğruya devletin elinde bulunuyor. Bu avantaj sosyal-ekonomik hayatın gerçekten demokratikleşmesine yol açabilir. Ama devlet, gayet güçlü yerli finans gruplarının, yabancı emperyalist çevrelerle, özellikle Kuzey Amerika çevreleriyle bağlı zümrelerin kontrolü altındadır. V. İ. Lenin'in dediği gibi, kapitalizm, kapitalizm olarak kaldıkça, «sermaye fazlası» belirli bir memlekette yığınların yaşama düzeyini yükseltmek için değil (çünkü bu, kazanç normunun düşmesine sebep olur), sermaye ihracı yoluyla kapitalistlerin kazancını artırmak için kullanılır. (12)

Brezilya Komünist Partisi MK üyesi *H. Soares* şunları belirtti: Yeni emperyalist sızma ve egemenlik metotları uygulamasının en tipik örneği Brezilya'dır. Memleketteki ekonomik gelişmenin sonuçları, övgücülerin

(11) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 27, s. 359.

(12) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 27, s. 360.

«Brezilya mucizesi» teranelerinin ne kadar değeri olduğunu gösteriyor. 1964'teki hükümet darbesinden sonra memlekette faşistleşme süreci başladı. Amerikan emperyalizmine daha bağımlı bir ekonomik gelişme tipini Brezilya'ya dayatmada, işçi hareketi ve bütün demokratik güçler üzerindeki kıyıcı baskıdan da politik destek olarak alabildiğine yararlandılar. Branco hükümeti, kazançların memleket dışına çıkarılmasını sınırlıyan kanunu kaldırdı ve yabancı sermayeye sınırsız ayrıcalıklar tanıdı. Geniş ölçüde yabancı sermaye yatırımları akını ve uluslararası kumpanyaların kurulup yerleşmesi ulusal kuruluşların yığınla iflâsına yol açtı. Millileştirilmiş kuruluşların tekrar özel girişime terkedilmesi alıp yürüdü. Memleketin dış borçları büyüdükçe büyüdü. Yabancı yapımı teknoloji akınının giderek artması ek döviz harcamaları gerektiriyor, Brezilya'nın emperyalizme bağımlılığını pekiştiriyor ve ulusal egemenliğinin daha büyük ölçüde çiğnenmesine yol açıyor. Bu tür ekonomik kalkınma halk yığınlarına sadece yeni yoksunluklar getiriyor. Öyle ki, yatırımcılara yardımları artırmak için ücretler ve aylıklar azaltılıyor.

Özcesi, bu «Brezilya mucizesi»ne nasıl ulaşıldığı ve bundan kimlerin çıkar sağladığı izlenecek olursa, bundan bir tek sonuç çıkarılabilir: Bu tür kalkınma, ulusal ve sosyal kurtuluş savaşımı yürütmekte olan Lâtin Amerika halkları için alternatif olamaz.

Yeni-sömürgecilik politikasının kaldırıcıları. Hindistan Komünist Partisi Ulusal Konseyi üyesi S. Mitra dedi ki: Emperyalizm yeni durum ve koşullara kendini uyarılama denemeleri içinde yeni-sömürgecilik politikasını boyuna yetkinleştirmeye çalışıyor. Bu yoldaki hesaplarında, yalnız bir an önce çıkar sağlama düşünceleriyle değil, aynı zamanda uzun vadeli stratejik hedefler gözeterek hareket ediyor. Bu hedefler, kurtuluşlarına henüz kavuşmuş ülkelerin dünya sermayesinin sömürü alanı içinde tutulmasını öngörüyor. Bu hedeflere ulaşmak üzere, emperyalist politikanın bütün ekonomik, politik, askersel ve ideolojik araçlarından yararlanılıyor.

Hindistan'da 1975 Haziranında görülen olaylar, «de-stabilizasyon» teorisinin, yani iktidarda bulunan hükümeti zayıflatma ve rejimi sarsarak tehlikeye düşürme manevralarının yeni-sömürgeciliğin silâh hazinesinde ne gibi bir yer tuttuğunu apaçık ortaya koydu. Emperyalist devletlerin açık desteğinden yararlanan Hindistan sağcı gerici güçlerinin ekonomik ve politik sloganları, sosyalist ülkelerle işbirliğinin kesilmesini, ekonomide devlet kesiminin rolünün sınırlanmasını ve toprak reformu yerine büyük kapitalist fermer işletmeciliğinin genişletilmesini istiyordu. Bu güçler, bloksuz kalmanın Maoist yorumunu örnek almış, yani «emperyalizmden ve sosyalizmden aynı derecede uzak kalma» teorisini benimsemişlerdir.

Endonezya Komünist Partisi Yönetim Kurulu üyesi S. Sudiman, kendi memleketini örnek göstererek, emperyalizmin, egemenliğini korumak için,

silâhlı saldırı, politik şantaj ve ulusal egemenlikle bağdaşmaz «yardım» vb. gibi tedbir ve araçlara başvurduğunu belirttiikten sonra şöyle devam etti: Endonezya'da bugün iktidar, emperyalizm yanlısı bir politika güden gerici askersel rejimin elindedir. Bu rejim, daha varlığının ilk günlerinde, önceki hükümet tarafından millileştirilmiş olan kuruluş ve çiftlikleri yabancı sahiplerine geri verdi. Daha sonra da memleket kapılarını yabancı sermayeye ardına kadar açan kanunlar çıkardı. Endonezya'da hiç de gizlisi kapaklısı olmayan bir ulusal servetler talanı sürüp gidiyor.

Emperyalizmin önerdiği «yardım»ın alınması halinde ne gibi bir «iferleme» sağlandığını şu kantılar gösteriyor: Memlekette 6 milyon işsiz, 15 milyon da yarı işsiz var. İşçi gündeliği ortalama 100 rupiy, ama bir kilogram pirinç 155 rupiye satın alınıyor. 7-12 yaşlarındaki 15 milyondan fazla çocuk okul dışı kalmış durumdadır: bunların ana-babaları çocuklarına öğrenim yaptırabilecek maddi olanaklardan yoksundurlar.

Endonezya'da sözün gerçek anlamıyla yardımın ne demek olduğu gayet iyi biliniyor. Memlekette anti-emperyalist hükümet işbaşındayken, sosyalist ülkeler, öncelikle Sovyetler Birliği halkımıza bu tür yardımlarda bulunuyorlardı. Bu yardımlar yalnız sanayileşme temellerinin atılmasına değil, aynı zamanda barışın ve halklar arasında işbirliğinin güçlendirilmesine hizmet ediyordu.

Derginin Yazı Kurulu'nda AKEL Partisinin temsilcisi olan A. Stavru şunları söyledi: Emperyalizm eski sömürge bölgelerindeki mevzilerini koruma savaşımında tek tek ülkelerde bunalım durumları yaratmaktan da çekinmiyor. NATO'nun Doğu Akdeniz'de, yani Arap halklarının ulusal kurtuluş savaşımının merkezine en yakın kesimde tuttuğu mevzileri güçlendirme çabalarının belirlediği Kıbrıs olayları bunun bir kanıtıdır. Emperyalist saldırı güçleri Kıbrıs'ın geleceğini tehlikeye düşürür nitelikte entrikalar çevirmekten geri durmuyor, Kıbrıs sorununun politik çözüme kavuşturulmasına engel olmak ve adadaki anormal durumu sürdürmek için ellerinden geleni yapıyorlar.

Suriye Komünist Partisi MK üyesi Y. Garro şöyle dedi: Gelişme halindeki ülkelerde bürokratik «sözde burjuvazi» emperyalizmin yeni dayanağı oluyor. Yeni-sömürgecilik devlet ekonomisini, devlet kapitalizmine yöneltmek üzere, bu kesimi yöneten güçlerle, bürokratik ve yönetim burjuvazisiyle sınıfsal bir birlik yaratmak üzere kullanmaya çalışıyor.

Demokratik halk rejimlerini baltalamak, bunların sosyalist ülkelerle, özellikle Sovyetler Birliği'yle savaşım birliğini zayıflatmak, anti-komünizm ve anti-sovyetizmi yaymak, komünist partilerine ilerici güçlere karşı terör kampanyalarına arka olmak, ekonomik sızma politikası uygulamak ve sızabildiği ülkelerde bağımsız anti-emperyalist politika güdülmesini her araçla engellemek gibi yöntemler, ABD emperyalizminin Yakın-Doğu

plânlarını gerçekleştirmek için kullandığı yeni sömürgecilik araçlarından sadece bazılarıdır.

Emperyalizm, İsrail'e, Arap ulusal kurtuluş hareketini aralıksız olarak tehdit eden polis copu rolünü yakıştıyor. İsrail Komünist Partisi MK Sekreteri Z. Karkabi, gelişmiş kapitalist devletler listesinin sonunda ve gelişme halindeki devletler listesinin en başında yer alan İsrail'in sosyal-ekonomik durumu sorununu ele aldı ve bunu şöyle açıkladı: Yönetici çevrelerin politikası büyük sermayenin çıkarına çalışıyor. AET üyesi ülkelerle yapılan anlaşma yürürlüğe girdiği zaman, Avrupa «dokuzlar»ının rekabeti karşısında tutunabilecek durumda olmayan küçük ve orta kuruluşları «süzme eritme» süreci hızlanacaktır. İsrail'deki devlet kapitalizmi, hükümet kanalıyla yabancı sermaye, devlet yatırımları ve enfastrüktür ithali, bankacılık ve yeraltı servetleri işletmeciliği sonucu, aynı zamanda ekonominin militarizasyonu sonucu olarak sağlamlaşıyor. Devlet bütçesinin % 60'ı ve ulusal gelirin % 40'ı işgal ve savaş politikasının buyruğundadır. Çok büyük askersel harcamalar, memleket ekonomisi ve halkı için feci sonuçlar doğuruyor. Ödeme dengesi açığı 1975 yılında 3 milyar dolara aştı. Dış borçlar 7 milyar dolara ulaşıyor. İsrail Komünist Partisinin XVIII. Kongresinde belirtildiği üzere, memleketin yabancı sermaye ve emperyalist devletler, özellikle Birleşik Amerika tarafından gitgide daha büyük ölçüde esirleştirilmesi de bundan ileri geliyor.

Emperyalizmin canavar iç niteliğinin en açık ve iğrenç biçimi Güney Afrika Cumhuriyeti'nde kendini gösteriyor. Bu ülkedeki durumu V. Mkaba (Güney Afrika Komünist Partisi) şöyle özetledi: Memlekette bambaşka bir köleleştirme biçimi uygulanıyor. Bu biçim köleleştirme, aparteyt'te, yani beyaz olmayan halkın barbarca sömürülmesini «temellendirme»yi amaçlayan ırk ayırımında ideolojik ve politik simgesini buluyor. Irk ayırımı resmi hükümet politikası düzeyine çıkarılmış bulunuyor ve en kısıyıcı, anti-demokratik, bilim ve kültür düşmanı, insanlık düşmanı kanunlarla uygulanıyor. Güney Afrika komünistlerinin programında belirtildiği üzere, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde «başka türden bir sömürgecilik» egemendir. «Beyaz Güney Afrika» tekelci kapitalizmin bütün olumsuz çizgilerini taşıyor. Kaldı ki, Güney Afrika tekelcileri emperyalist devletlerden olan partnerleriyle sıkı sıkıya bağlıdırlar. «Beyaz olmayan Güney Afrika» ise, her bakımdan sömürgeciğin bütün çizgilerini taşıyor. Öyle ki, yerli ahali alabildiğine kısıyıcı bir ulusal ezgiye tabi tutuluyor, insafsızca sömürülüyor, yoksulluk içinde ve demokratik haklardan yoksun olarak sürünüyor. Dolayısıyla «beyaz olmayan Güney Afrika» «beyaz Güney Afrika»nın sömürgecini oluşturuyor. İşte aynı memlekette varlığını sürdüren, gerek emperyalizmin, gerekse sömürgeciğin en kötü çizgilerinin bu bağdaşımı, Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki sistemin özel iç niteliğini belirliyor.

Güney Afrika'nın giderek palazlanan yerli tekelleri yabancı sermayenin

yardımları olmadan ayakta kalamazlar. Irkçı devletin ana dayanakları Büyük Britanya, ABD, FAC, Fransa ve Japonya tekelleridir. Buna karşılık ırkçı Güney Afrika Cumhuriyeti de emperyalizmin ve yeni-sömürgeciliğin Afrika'daki dayanağıdır. Güney Afrika Cumhuriyeti, yakın geçmişte Angola'ya dalma provokasyonu, bağımsız Afrika devletlerine karşı, özellikle devrimci-demokratik hükümetlerce yönetilmekte olanlara karşı dolaysız silâhli saldırıya başvurmaya da hazır olduğunu gösterdi.

Deneyin doğruladığı teori. Moğolistan «D. Suhe-Bator» Yüksek Parti Okulu doçentlerinden U. Çimed, Moğolistan halkının ulusal bağımsızlık savaşımında ve kapitalist olmıyan gelişme sorunlarını çözmede edindiği deneyden, Lenin'in emperyalizm teorisinin yalnız halkların kurtuluş savaşımı bakımından değil, köklü sosyal-ekonomik dönüşümleri gerçekleştirme yoluyla tam bağımsızlığa ulaşmaları bakımından da büyük bir önem taşıdığına tanıklık eden deneyden söz etti. Ve çeşitli ülkelerin sosyalizme geçiş ortak yasallıkları sorunu ve her memlekette somut tarihsel koşulların belirlediği spesifik özellikler üzerinde durarak özetle şöyle dedi: Gelişme halindeki ülkelerin problemlerine sınıfsal yaklaşımın yerine, «zengin ve yoksul ülkeler» doktrinini benimsiyenler, coğrafi ve giderek ırksal yaklaşımı getirmeye çalışıyorlar. Bu doktrin Maoist yorumları, dünya alanında sınıf güçlerinin reel yer almasını tahrif etmeyi ve bunu çıkarıcı maksatlarla sömürmeyi hedef tutuyor.

Lenin'in emperyalizmi çözümliyerek vardığı başlıca sonuçlar, bugün de, Marksistlerin, dünya alanında oluşan süreçlerin içeriğini ve özellikle gelişmiş kapitalist ülkelerle gelişme halindeki ülkeler arasındaki ilişkileri kavramalarına yardım ediyor.

Lenin öğretisi ve devrimci pratik

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi başredaktörü K. İ. Zarodov, kapanış konuşmasında, Lenin'in emperyalizm hakkındaki teorisinin bazı önemli sorunları ve bunların devrimci pratik bakımından önemi üzerinde durdu.

Birinci sorun. Lenin'in emperyalizm hakkındaki öğretisinin başlıca metodolojik temeli ve bugün bunun tükenmez bilimsel gücünü neyin belirlediği sorunu.

Yirminci yüzyılda kapitalizmin özünü ve özelliklerini açıklamayı deneyen birçok görüş olduğu biliniyor. Ne var ki, bunlar zamanının sınamasına dayanamamışlardır. Şimdiki bunalım, konferansımızda artık belirtilmediği üzere, devlet-tekeller kapitalizminin onyıllar boyunca güvendiği en saygın teoriyi, yani iflâsından bugün burjuva ideologlarının da söz ettikleri Keynes'in teorisini de alaşağı etti.

Lenin'in emperyalizm hakkındaki teorisinin başka bir yazgısı var. Ve çağdaş burjuva toplumunun hayatında hem evvelki, hem de en yeni olguların özlüğünü ortaya çıkarmada bu teorisinin neden hâlâ bilimsel bir anahtar olduğunu anlayabilmek için iki şeyi dikkate almak gerekiyor. Birincisi, bu teori çağdaş kapitalizmin başlıca temelini, yani emperyalizmin bütün çizgi ve belirtilerinin türediği ve türeyeceği tekelleri çözümlemeye dayanıyor. İkincisi, bu teori bütün Leninizmden, onun teorik ve pratik içeriğinden yalıtık değildir.

İşte bu noktalar kavranacak olursa, Lenin'in neden ötürü emperyalizmi gerçekten Marksist, gerçekten bilimsel açıdan çözümliyebildiği anlaşılabilir. Çünkü dünya kapitalizminde, yeni, evvelce görülmedik çizgilerin belirisini yalnız Lenin görmüş değildir. Bunları burjuva ekonomistleri de görmüşler, İkinci Enternasyonal sosyal-demokrat teorisyenleri de bunlardan ayrıntılı olarak söz etmişlerdir. Ne var ki, bu teorisyenler, incelemelerini ve vardıkları sonuçları işçi sınıfının ortak devrimci sorunlarıyla bağlamadılar. Üstelik, proletaryanın devrimci politik hareketinin sınırlanması çağrısı anlamına gelen bir sonuç çıkardılar. Denilebilir ki, ekonomik düşünce tarihinde, ondokuzuncu yüzyılda sınıf savaşımı görüşünün karşılaştığı durum tekrarlandı. Bu görüşün Marks'tan önce de birçok yandaşı vardı, ama ancak Marks bu görüşü proletarya diktatörlüğü fikrine ulaştırdı. Yüzyılımızın başında emperyalizm hakkında çok şeyler yazıldı ve konuşuldu. Ama kapitalist gelişmenin objektif olarak dünyayı sosyalist devrimin eşğine vardırıldığını saptayan teoriyi ancak Lenin yarattı.

İkinci sorun. Kapitalizmin şimdiki bunalımı ve bundan çıkış sorunu. Bilindiği üzere, çoğu burjuva ve oportünist ideologlar ve politikacılar, bu bunalımı sırf veya öncelikle çevrimsel bir bunalım olarak, dolayısıyla geçici, kalımsız ve kapitalist çevrimin temeli üzerinde önlenebilir bir şey olarak göstermeye çalışıyorlar. Bu görüşte, doğrudan doğruya, bunalımın, anti-monopolist savaşımı canlandırmaya elverişli ek olanaklar, tekellerin egemenliğini dizginleme ve bu egemenliğe dayanan ekonomik sistemi yıkmaya atılımları yaratmadığı anlamı gizlidir.

Ama bir de bunun karşıtı savlayan görüş vardır. Bunun yandaşları, çağdaş burjuva toplumu ekonomik mekanizmasının büsbütün bozulduğu ve bundan ötürü kapitalizme özgü üretim çevrimselliğinden söz etmenin bile artık anlamı kalmadığı kanısındadırlar. Bu görüş, kapitalist ekonomide şimdiki düşünün genellikle giderilemeyeceği, emperyalizmin varoluş ve gelişme kaynaklarını artık büsbütün tükettiği sonuçları dile getiriyor. Bunun bir adım ötesi, ya oportünist sonuçlamalara (kapitalizmin otomatikman batıp gitmesi veya kaçınılmazlıkla biçim değiştirmesi öngörülerini gibi), ya da solcu görüşlere, yani tekellerin egemenliğini yıkmak için sadece biraz çabanın yetip artacağı görüşlerine çıkar.

Burada, konferansımızda yapılan konuşmalar, fikir değiş tokuşu, kapita-

list dünyanın şimdiki durumu özelliklerinin, ancak, bunların çözümlenmesinde hem kapitalizmin genel bunalımının yasal olarak derinleşmesi, hem de burjuva toplumunun geleneksel ekonomik kanunlarının eylemi dikkate alındığı takdirde, doğru biçimde anlaşılıp değerlendirme yapılabileceğini gösteriyor.

Probleme bu biçimde yaklaşım, komünistlerin politik savaşım strateji ve taktiği konusunda doğru sonuçlara vardiıyor. İlkönce, bu yaklaşım, durumdaki yeni öğeleri, kapitalizmin genel bunalımının gelişmesindeki nitel değişimin varlığını dikkate almayı gerektiriyor. İkincisi, tekelci sermayenin hâlâ sahip olduğu güçleri, ekonomik ve politik olanaklarını değerlendirmede hata işlemekten koruyor.

Üçüncü sorun. Kapitalist dünyada bunalım durumları ile uluslararası gerginliğin azaltılması arasındaki karşılıklı ilişki sorunu. Bunalım ile yumuşamaya ayrı plânlarda olgular gözüyle bakarak, aralarında hiç bir ilişki bulunmadığını düşünmek yanlış olur. Bu doğru değildir, çünkü Lenin'in deyişiyle « . . . dış politikayı genellikle politikadan ayırmak veya hele dış politikayı iç politikaya karşı koymak kökünden sakattır; Marksist, bilimsel düşünce ürünü değildir. » ⁽¹³⁾

Uluslararası gerginliğin azalması, yeryüzündeki güçler dengesi değişiminin sonucudur ve her şeyden önce sosyalizmin enerjik barış taarruzu sayesinde ulaşılan olağanüstü önemli bir uluslararası değişimdir. Fakat doğaldır ki, tekelci burjuvazinin dış politikasında bir yere kadar bazı değişimler olmasaydı, «soğuk savaş» durumunun bertaraf edilmesi olancağı bulunamazdı. Bu değişimler, kendi başına, evvelki hattın, açıktan açığa saldırgan dış politika hattının iflâsı anlamına geliyor. Bir başka deyişle, bunlar, kapitalizmin genel bunalımının dış politika yanını oluşturuyor.

Dünyada gerginliğin azalmasının kapitalist ülkelerde iç süreçler üzerinde yaptığı etkinin karakteri ve ölçüleri konusunda büsbütün yanlış görüşlerle sık sık karşılaştığımız oluyor. Bunlar, sosyalizmi, nerdeyse gerginliğin azalması ve işbirliği politikasıyla kapitalizmi batıp gitmekten kurtarmış durumda görmek ve göstermek istiyorlar. Bu gibi görüşlere ne diyebiliriz?

Birincisi, gerginliğin azalması koşullarında da, sosyalizm ile kapitalizm arasında, iki karşıt sosyal sistem arasında hiç bir işbirliği yoktur ve olmaz. Bunların arasında yalnız sınıf savaşımı vardı, var ve olacaktır. İşbirliği yapanlar, sistemler değil, devletlerdir; giderek, pratikte, hele kapitalist tarafın firmaları, üretim örgütleri vb. gibi kuruluşlardır.

İkincisi, bu işbirliğinin ekonomik sonucunu ve etkisini, verdiği sosyal sonuçlardan, kapitalizm koşullarında hayli karmaşık bir karakter kazanan

⁽¹³⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 30, s. 93.

sonuçlardan ayırdetmek gerekir. Sosyalist ülkelerin siparişleri, sözgelişi, istihdam sorununu bir yere kadar kolaylaştırmaktadır. Bu da işçiler için, emekçiler için dolaysız bir yarar sağlamaktadır.

Bunu bizim ortak sınıfsal başarımız, gerginlik azalımıyla sağlanan kazanımız olarak değerlendirmek yerinde olur. Öte yandan, işbirliği, kapitalist düzenin temellerini, onun mülkiyet biçimlerini, diğer sosyal kurumlarını ve yapılarını zerrece değiştirmiyor. Bunalımı doğuran ve şiddetlendiren bütün temel çelişkiler olduğu gibi kalıyor. Zaten başka türlü de olamaz. Bunalımı giderme sorunu, düzenleri ayrı devletler arasında işbirliğinde değil, bizzat burjuva toplumunun iç güçleri arasındaki savaşımında, uluslararası sınıfsal ideolojik savaşımında çözülebilir. Tek sözle, gerginliğin azalması, dünyadaki yumuşama toplumsal gelişmenin belirli aşamalarında gelişme kanunlarını değiştirebilecek durumda değildir. Bu hem sosyalizm, hem de kapitalizm için böyledir.

Bugün, tekelci sermaye, şiddetli bunalımı giderme yolunda eski metotların kullanılması olanaklarının çok sınırlı olduğu bir durum içindedir. Öte yandan, işçi sınıfı etrafında birleşmiş olan anti-monopolist hareket güçlerinin olanakları büyüdükçe büyümektedir. Buradan da *dördüncü grup* olarak sıralıyabileceğimiz *sorunlar* doğmaktadır.

Bunalım anti-monopolist hareketin sosyal tabanını ayrıca genişletti, demokratik güçlerin birlik temelini sağlamlaştırdı. Bu doğrudur. Fakat bunalım, kapitalist dünyanın bazı emekçi çevrelerinde hiç de savaşkan bir ruh hali yaratmıyor. Bunlarda işyerini kaybetme endişesi, âdeta günü gün ederek bekleme, zor dönemi yaşama düşüncesi ağır basıyor. Tekellerin yararına olarak bunalımın yükünü «düzara» tüm toplumun sırtına aktarmaya, dolayısıyla sözümana bir «âdil davranış»la yükün bir bölümünü emekçilerin sırtına sarmaya çağıran sosyal-reformist ideoloji de canlanıyor.

Bunalım durumundan sağ ve «sol» aşırılık güçleri de yararlanıyorlar. Çyle ki, son zamanlarda birçok memlekette, kurtuluşlarına yeni kavuşan devletlere yönelik faşist ve neo-faşist akımların, yeni-sömürgecilik eylemlerinin canlandığı görülüyor. Bütün bunlar, emperyalist burjuvazinin, bütün demokratları ve en başta komünistleri sürekli olarak tehdit eden yumruğudur. Kaldı ki, emperyalist burjuvazi bu yumruğu yalnız göstermekle, kaldırmakla kalmıyor, aynı zamanda olanca ağırlığıyla vuruyor.

Bunalımdan çıkış yolları var mıdır ve nelerdir? Bu soruyu kapitalist toplumda bütün güçler, bütün partiler ve şüphesiz bu arda komünistler de soruyorlar. Bilindiği üzere, benzer ölçülerde olan bundan önceki dünya bunalımı son çözümden dünya savaşına yol açmıştı. Komünistler, zamanımız koşullarında demokratik yolun, yani anti-monopolist savaşımı yeni girişim ve yeni çabalarla genişletip yaygınlaştırmanın bunalımın alternatifi

olabileceği kanısındadırlar. Komünistlerin, bu gibi girişim ve çabaları kapitalizmin belirli bir bunalımdan çıkmasına ilişkin dar sorunlarla sınırlı bırakmadıkları ve bırakamayacakları da apaçık ortadadır. Zira emperyalizmi «kurtarmak», tekellerin bunalım batağından çıkma larına yardımda bulunmak hiç bir zaman komünistlerin ödevi olmamıştır ve bugün de ödevleri değildir.

Komünistler, bunalıma karşı yürüttükleri savaşımları, toplumda ve toplumun ekonomik yapılarında köklü dönüşümler gerçekleştirmeye, demokratik birlik devletini kurmaya, sol blok hükümetleri yaratmaya yönelik çok daha geniş bir programın ayrılmaz parçası sayıyorlar. Sözü ettiğimiz program, gerçekleştirilmesi sosyalizm yolunda ara aşamayı açabilecek, yeni toplumsal düzenin, sosyalizmin yaratılmasını sağlamaya elverişli geçiş biçimlerini eyleme geçirebilecek olan programdır. Şüphe yok ki, her parti, bu sorunları, somut olarak, ulusal koşullara göre çözmektedir ve çözecektir.

Yeni durum, komünistlerin önüne, daha büyük bir kesinlikle yeni problemler, yeni ödevler koyuyor. Bunlar, birçok bakımdan (ve elbette kendine özgü biçimde) eski ödevler, devrimci hareket tarafından zorlu geçiş aşamalarında yaşanmış olan ödevlerdir. Biz işte şimdi de bu aşamalardan birine tanık olmaktadır.

Bunalım, zamanımız burjuva toplumunun hayatında yalnız iki sosyal ve politik çekim kutbu (hüküm sürmekte olan tekeller ve savaşım halindeki işçi sınıfı) olduğunu her zamankinden daha büyük bir açıklıkla ortaya çıkardı. Bundan ötürü en azından üç sorun yeni bir kesinlik kazanıyor: Olgunlaşmış toplumsal problemlerin devrimsel ve evrimsel çözümleri arasındaki bağıntı sorunu; demokrasi savaşımları ile sosyalizm savaşımları arasındaki bağıntı sorunu; komünistlerin bağımsız siyaset hattı, sol güçler bloğunun birleşik savaşımları ile geniş demokratik, anti-emperyalist koalisyon arasındaki bağıntı sorunu . . .

Bunalım durum ve koşulları içinde, bunalımdan demokratik çıkış yolunun da, genellikle anti-monopolist savaşımın reel başarılarının da ancak bütün kesimde aynı zaman içinde dönüşümler yapıldığı takdirde gerçekleştirilebilir olduğunu kabul eden reformist görüşler doğuyor. Bunlar, İkinci Enternasyonal zamanının sosyal-reformizm dogmalarının tekrarı değil de nedir? Bunlar, tek tek kapitalist ülkelerin ekonomi ve politikasındaki ayrımları, bu memleketlerin emperyalizm koşullarındaki düzensiz gelişmeleri kanununu tamamiyle hafife almak değil de nedir? Sanırım ki, yoldaşlar, bizim anlayışımıza göre, bu problem bilimsel bakımdan doğru, politik bakımdan reel olarak ancak bir tek yoldan, Leninci yoldan çözüme kavuşturulabilir.

K. İ. Zarodov sözlerini şöyle bitirdi: Konferansımız, kapitalist toplumda bunalım olgunlarının şiddetlendiği şimdiki durumla ilgili birçok önemli

sorunun daha derinlemesine işlenmesine belirli bir katkıda bulundu. Fakat bir sorun var ki, hiç bir teorik tartışmayla çözülemez. İşçi sınıfı ve komünist partileri, bunalımdan demokratik yolla çıkış savaşımını, tekellere karşı emekçilerin ve halk yığınlarının ortak taarruzunun başarılarına ulaştırabilecekler midir? Bu başarılarla ve daha öte sosyalizm savaşımına yol açan yeni olanaklardan tamamiyle yararlanmayı başarabilecekler midir? Burada kesin söz pratiğe düşüyor. Teorik çözümlenin doğru luğu ve bu arada konferansımızda çıkarılan sonuçların isabeti, yalnız pratiğin, yalnız uygulamanın başarıylağıyla anlaşılabilir.

TÜSTAV

Uluslararası örgütler hakkında kısa bilgiler Dünya Sendikalar Federasyonu

Geçen yılın sonbaharında Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF) otuzuncu yılını tamamladı. DSF 1945 Ekiminde kurulmuştu. Çeşitli memleketler sendikalarının 1941 yılında Hitler Almanyasına karşı savaş sırasında başlamış olan yakınlaşma ve birleşme çabaları süreci DSF'nin kuruluşuyla sonuçlandı. Savaş henüz sona ermeden, 1945 Şubatında Londra'da 36 ülkenin temsilcilerinin katıldığı bir Dünya Sendikalar Konferansı toplandı. Bu konferansta sendikaların dünya çapında birliğinin meydana getirilmesi kararlaştırıldı. Ve sekiz ay sonra, Paris'te, DSF'nin kurucu kongresi yapıldı. Kongrenin çalışmalarına 56 ülkeden 64 milyon sendika üyesinin temsilcileri katıldılar.

DSF'nin kuruluşu emekçilerin eylemlerinde birliğin, Nazizm karşı ortak savaşımında oluşan birliğin örgütsel ifadesiydi. Bu federasyon, çeşitli ülkeler emekçilerinin, kendileri adına hareket ederek dünya çapında ortak çıkarlarını savunabilecek bir sendika örgütüne dayanma objektif gerekliliğinden doğdu.

DSF'nin doğduğu somut tarihsel durum ve koşullar, onun karakteristik çizgilerini, sendika örgütü olarak görüş ve tutumunu ve eyleminin ana doğrultularını büyük ölçüde belirledi.

DSF varlığının ilk gününden itibaren, birleştirici bir sendika merkezi oldu. Bu merkez, üyelerinin ideolojik veya dinsel kanılarına, şu veya bu memleketin toplumsal ve ekonomik düzeninin karakterine bakmaksızın, ulusal sendikal örgütleri gönüllülük temeli üzerinde birleştiriyor. DSF'ye üye olan sendikalar, daha güçlü olabilmek, emekçilerin ortak çıkarlarını daha etkin biçimde savunabilmek için elbirliğiyle hareket ediyor, eylem ve örgüt biçimlerini birlikte tespit ederek, kararlaştırdıkları bir program gereğince çalışıyorlar.

DSF tam egemenliğe sahip bir demokratik örgüttür. Politikası kolektif ve demokratik bir çalışmayla kongreler tarafından belirlenir. Federasyona giren her sendika birliği, politik hattın, DSF programının ve kararlarının işlenip hazırlanmasına eşit hakla katılır. Bundan başka, DSF'nin konferansları, seminerleri, kolokviumları, kongreleri çeşitli problemlerle ilgili olarak örgütlediği uluslararası toplantılar, federasyonu oluşturan sendika birliklerine açık olduğu gibi, kendi üyesi olmıyan, amma bu formlara katılmak isteyen sendikalara da açıktır. Bu, DSF'nin ve uluslararası sendika birliklerinin (DSF'yle bağlı işkolu meslek örgütleri) karakteristik bir özelliğidir. Netekim, DSF Genel Kurulu'nun 1975 Ekiminde yapılan son oturumuna, federasyonun üyesi olmıyan 30 örgütün temsilcileri de katıldılar.

DSF yığınsal ve sınıfsal bir örgüttür. Bu örgüt, sınıfsal uzlaşma politika ve pratiğine karşı çıkarak, emekçilerin ekonomik istekleri ve sosyal ilerleme için savaşımı ana ödevi sayar. DSF'nin son amacı, sosyal adaletsizliğin ve insanın insanı sömürmesinin bulunmayacağı bir dünya düzeninin kurulmasıdır.

DSF'nin 1945 yılında yapılan Kurucu Kongresinde kabul edilen programın ana hükümleri şunlardır: Sağlam ve sürekli barışın sağlanması; faşizmin kökünün kazınması; emekçilerin ekonomik ve sosyal istekleri uğrundaki savaşımına yardım edilmesi; sömürgecilik sistemine son verilmesi, gelişme halindeki ülkelerin ekonomik gerikalmışlığına ve emperyalist tekeller tarafından sömürülmesine karşı savaşım yürütülmesi; uluslararası sendika hareketinde, uluslararası kurumlarda temsilcilik elde edilmesi; sendikal birliğin geliştirilip güçlendirilmesi . . .

Bu program hükümetleri, daha sonraki kongreler tarafından, süratle değişen uluslararası durum ve koşullar dikkate alınarak yenilendi ve tamamlandı. Bütün bu program hükümlerini hayata geçirmek için sürekli ve dirençli bir savaşım DSF'nin 30 yıllık tarihçesinin karakteristik çizgisi oldu.

DSF, kuruluşuna temel olan birleştirici prensiplere sadık kalarak, 1949 yılındaki sendikal bölünmeden sonra sekte görüş mevzilerine geçmedi. Tersine, açık ve demokratik politikasında direndi. Bu politika, daima, sendikal parçalanmanın giderilebileceği ve giderilmesi gerektiği düşüncesini kılavuz edindi. Bunun için de federasyonun eyleminde en önemli doğrultu, bütün dünya sendikalarının ortak savaşımında birliği sağlamaya vargücüyle çalışmak oldu.

Otuz yıldır dünyada büyük değişiklikler oldu. Kapitalist ülkelerde sınıf savaşımı gelişti, ölçü ve atılımları genişledi. Bu savaşım, gerek örgütsel bakımında, gerekse ileri sürülen isteklerin içeriği bakımından yeni bir nitel düzeye çıkarıldı. Artık sınıfsal uzlaşma politikası gerilemekte, savaşımın sınıfsal içeriği derinleşmektedir. Emekçilerin birliği, sendika hareketinin birliği daha öte bir gelişme kazanmaktadır. Emekleriyle geçinen insanlar, temel isteklerinin yerine getirilmesi için en etkin savaşım yolunun sendikalarının çabalarını birleştirmek olduğuna gitgide daha çok inanmaktadırlar.

Bu durumda DSF yeni ödevlerle karşı karşıya bulunuyor. Bu ödevleri kısaca şöyle sayabiliriz:

– Kapitalist dünyadaki bunalımın sonuçlarına ve nedenlerine karşı savaşımın gelişmesine yardım etmek;

– Emekçilerin ve halkların, tam ve eksiksiz politik ve ekonomik bağımsızlıklarını uğrunda, uluslararası ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi uğrunda yürüttükleri savaşımı kesin ve sürekli eylemlerle desteklemek;

– Gerginliğin azalması, yumuşama sürecinin daha da derinleştirilmesini kolaylaştırmaya çalışmak, emperyalizmin bu süreci geçiktirmeye yönelik manevralarına karşı savaşımlı yürütmek, Helsinki Toplantısında belirlenip kabul edilen prensiplerin uluslararası hayat pratiğinde egemen olması için elden geleni yapma, bu amaçla emekçilerin savaşımlı dayanışmasını güçlendirmek;

– İşçi sınıfının ve bu sınıfın sendikal örgütlerinin eylemlerinde halen gelişmekte olan birliğı genişletmek ve güçlendirmek . . .

DSF bugün emekçilerin çıkarları ve sendikal hareketin birliğı uğrunda sürekli ve dirençli savaşımlının meyvalarını topluyor. Halen bu örgüt 68 memleketin 160 milyon kadar emekçisinden oluşuyor. Dünya sendika hareketindeki etkisi ve saygınlığı gitgide artıyor. DSF doğrultuları değişik olan büyük sayıda sendika örgütleriyle işbirliğı ilişkileri kuruyor ve bu ilişkileri geliştirmeye çalışıyor.

Enrike PASTORINO
DSF Başkanı

Bildiri

Emekçi Kıbrıs Halkının İlerici Partisi (AKEL), Türkiye Komünist Partisi (TKP) ve Yunanistan Komünist Partisi (YKP) yöneticilerinin başkanlığında delegasyonlar Mart'ın ilk haftası karşılaştılar.

Delegasyonlar, genel ilgi taşıyan sorunlar üzerinde, özellikle Kıbrıs sorunu ve Egedenizi'nde oluşan durum üzerinde karşılıklı görüşlerini birbirlerine dostluk, kardeşlik havası içinde açıkladılar.

Her üç parti, Birleşik Amerika hükümetinin ve, özellikle CIA'nin Kıbrıs'a karşı kurduğu komplonun doruk noktası olan Kıbrıs'ta cuntacı faşistlerin 15 Haziranda yaptıkları hükümet darbesi girişimlerini, arkasından Türkiye'nin silâhla işe karışmasını yeriyor, kınıyor.

Her üç parti, Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyinin kararlarını çiğnemek ve hiçe saymakla yetinmeyip, üzerine oturduğu bölgeyi sömürgeleştirmeye çalışan Türkiye'nin sürdürdüğü saldırıyı şiddetle yeriyor ve kınıyor.

Her üç parti, Akdeniz ve Yakın Doğu bölgesinde askersel amaçlarını gerçekleştirmek için Ada'yı bir atom deposu ve üssü haline getirmeye yeltenen Amerikan emperyalizminin ve NATO'nun, Türkiye'deki gerici egemen çevrelerin Kıbrıs'a karşı sürdürdükleri saldırıların kısırtıcısı ve koruyucusu olduğunu belirtiyor.

Her üç parti, Türkiye'deki gerici egemen çevrelerin Kıbrıs sorununun Birleşmiş Milletler Örgütü kararları doğrultusunda çözümlenmesine karşı çıkmalarının, Amerikan emperyalistlerin Egedenizi bölgesindeki zengin yeraltı kaynaklarını Amerikan petrol tekellerine peşkeş çekme plânlarıyla sıkı sıkıya bağlı olduğunu ve Türkiye'de gerici egemen çevrelerin saldırıganlığının bu yönde kullanıldığını belirtiyor.

Kıbrıs'ta Türk saldırısının sürdürülmesi, görüşmelerde ortaya sürülen önerilerin engellenmesi ve yerinde sayması, bu olgu, Amerikan emperyalistlerinin ve Türkiye'deki gerici egemen çevrelerin Egedenizi'nde giriştikleri oyunlar, Türkiye'nin salgını altında ezilen Kıbrıslı Rumlar için olduğu gibi, Kıbrıslı Türkler için de bir cinayettir. Bu da Rum ve Türk halkları zararına olduğu gibi, dünyanın bu bölgesinde sürekli bir barış için de ortak bir tehlikedir.

Her üç parti, Kıbrıs sorununun, Birleşmiş Milletler çerçevesinde, barışçıl

ve âdâletli bir biçimde çözümlenmesi için çalışmalarını koordine etme yolunda görüş birliğine vardılar.

Bildiriyi imzalayan her üç parti, Kıbrıs'tan Türk ve tüm yabancı askersel birliklerin bir an önce ve şartsız çekilmesini, Kıbrıs Cumhuriyet'nin bağımsızlığına, egemenliğine, toprak bütünlüğüne ve tarafsızlık politikasına saygı gösterilmesini istemektedir.

Kıbrıs saldırısı sırasında evlerinden, yerlerinden kovulanların hemen yurtlarına dönmesi, tutsak edilenlerin hemen serbest bırakılmaları sağlanmalıdır.

Her üç parti, Kıbrıs Rumları ve Türkleri arasında barışçıl yollardan, karşılıklı anlayış ve işbirliği çerçevesi içinde çözümlenmeyecek anlaşmazlıkların bulunmadığını belirtir. Bundan ötürü, Kıbrıs'ın içişlerine dışarıdan karışılmasına son verilmelidir. Kıbrıs halkına serbestçe, kendi isteğine göre hareket etmek, kendi anayasal düzeni seçme olanağı sağlanmalıdır.

Kıbrıs, bağımsız, egemen, toprak bütünlüğü korunmuş, tarafsız ve bölge halkları için dostluk, işbirliği ve barış köprüsü olmalıdır.

Her üç parti, Kıbrıs'ta ve Ege Denizi'nde tehlikeyi ortadan kaldırmak, Kıbrıs halkının birliğini kurmak için Kıbrıs'lı Rumlar'ta, Kıbrıs'lı Türkler arasında ilişkileri, Rum ve Türk halkları arasındaki dostluk bağlarını geliştirmek ve güçlendirmek uğrunda ortak bir savaş yürütmeyi kararlaştırdılar.

AKEL Genel Sekreteri
(Papayuanu)

TKP Genel Sekreteri
(İ. Bilen)

YKP Birinci Sekreteri
(Florakis)

Mart 1976

TKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin XXV. Kongresinde yaptığı konuşma

Çok değerli yoldaşlar!

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin XXV. Kongresini, bu tarihsel yüce forumu Türkiye Komünist Partisi ve Türkiye komünistleri en ateşli sevgi ve saygı duygularıyla selâmlar!

SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri L. I. Brejnev yoldaşın raporu komünist partisinin yönetiminde Sovyet halkının, devletinin her alanda: Komünizm kuruculuğu yolunda, ekonomik, kültürel, bayındırlık, teknik, bilim alanlarında ulaştığı yeni aşamayı, yeni yeni başarıları, utkuları sergiliyor. Bu utku ve başarıların içinde, SBKP'nin, Sovyet hükümetinin ardıcıl barış, uluslararası güvenliği güçlendirme politikası çok önemli bir yer tutuyor. Uygulanan barış programı uluslararası komünist harekete, ulusal bağımsızlık direnişlerine geniş nefes alma olanakları sağlıyor, bu hareketlerin gelişmesinde tükenmez güç kaynağı oluyor. Bu çözümleyici gücü, somut sonuçlar veren Sovyetler Birliği'nin bu politikasını, içtenlikle yürütülen bu savaşımın somut meyvelerini görmemek kimsenin elinde değildir. Yeryüzünde barışın güçlenmesi, ömrünün uzaması, salgıncı emperyalist çevrelerin dünyanın değişik yerlerinde tutuşturdukları harp ocaklarının birer birer söndürülmesi, ulusal bağımsızlıklar için savaşan halkların yeni yeni başarılar kazanması, komünist hareketinin güçlenmesi burdan kaynaklanıyor.

Biz, Türkiye komünistleri bu Leninci enternasyonalizmin somut verilerini canla başla savunmayı kendimize borç biliyoruz. Emperyalizmin, onunla işbirliği kuran en gerici, egemen burjuvazinin baskı, yığınsal terörü, en iğrenç provokasyonlarına karşı savaşta, ulusal bağımsızlık, demokrasi, sosyal oluşumlar, barış, sosyalizm için savaşta Leninci enternasyonalizm gücümüze güç katıyor.

Sayın yoldaşlar! Türkiye Komünist Partisi en çetin, gizlilik koşulları altında savaşıyor. Buna karşın, özellikle bu son yıllar içinde TKP hem nicelik, hem nitelik-örgütlenme bakımından gürbüz bir gelişme süreci gösteriyor. Partimiz yığın hareketleriyle, yığınsal örgütlerle en başta işçi ve sendika hareketleriyle bağlanıyor. Partimizin sözlü, yazılı yayınları, bildirgeleri, çağrıları, belgileri, sloganları yığınlara giderek maloluyor. TKP'nin Eylem Programı, politik savaş platformu güç kazanıyor. TKP'nin otoritesi artıyor. TKP'ye konan yasağın, bu yasağın ceza yasasında dayandığı maddelerin kaldırılması kampanyası güncelleşmektedir.

Gerici güçler azgın bir anti-komünizm kampanyası yürütüyorlar. Maocular Türkiye'de en gerici, bağnaz, Turancı, kafatasçı akımlarla, faşist komandolarla elele vermişlerdir. Komünist partisine, Sovyetler Birliği'ne saldırıyorlar. Komünistleri polise veriyorlar. Pekin yöneticileri yeryüzünde faşistlerle, emperyalistlerle, ulusal bağımsızlık düşmanlarıyla, komünizm düşmanlarıyla, NATO'cularla açıktan açığa kucaklaşıyorlar. Maocularla azılı gericilik elele veriyor. Barış ve halklar arasında güvenliği sağlamak savaşımına karşı çıkıyor. Kışkırtıcılık yapıyor. Türkiye'de Mao'nun yolunu izleyenler de aynı provokasyonları yapıyorlar.

Partimiz, ulusal birliği parçalayan, işçi hareketinin karşısına dikilen Maoculara karşı savaş, Amerikan köleliğine, NATO boyunduruğuna, işbirlikçi çevrelerin baskı ve terörüne karşı olan yığınsal savaştan ayırmıyor. Biz bu savaşımı sürekli sürdürüyoruz. Başka çıkar yol yoktur.

Kapitalizmin genel bunalımının sonuçları, emperyalist tekellere, ülkelere bağımlı durumda olan kapitalist Türkiye'de daha yıkıcı oluyor. İşsizlik, pahalılık çığ misali gidiyor. Bunalımın bütün yükünü, bütün NATO harcamalarını burjuvazi, egemen çevreler geniş halk yığınlarının sırtına yüklüyor. Bunalım böylece daha da derinleşiyor. Bu gidiş sınıfsal çatışmaları daha da sertleştiriyor.

Türkiye'de, halk arasında, özellikle işçi sınıfı arasında, sonra ilerici, yurtsever güçler arasında Sovyetler Birliği halklarına karşı sempati duyguları, iyi komşuluk, dostluk istekleri gelişiyor. İskenderun Demir-Çelik üzininin açılış töreninde, Sovyetler Birliği Başkanı Kosigin yoldaşa yapılan saygılı, yürekten gösteri bunun en somut biçimlerinden biridir.

TKP, Türk-Sovyet ilişkilerinin geliştirilmesi, iki komşu devlet arasında saldırmazlık antlaşması bağlanması savaşımını sürdürügelmiştir. TKP, Anadolu topraklarının NATO üslerinden, atom başlıkları, rampaları harmanlarından temizlenmesi, Anayurdumuzun, dünyanın bu kesiminde, barış güvenlik savaşımına destek olması için direniyor. Bütün komşularımızla iyi ilişkilerin geliştirilmesi politikasını savunuyor. TKP, ta baştanberi, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin toprak bütünlüğünü, egemenlik haklarını, başınabuyruk devlet olmasını, Yeşiladanın yabancı üslerden, bütün yabancı silâhlı güçlerden temizlenmesini istiyegelmiştir. Biz, bu direnişimizi sürdüreceğiz. Halkımız, işçi sınıfı bunu istiyor.

Sovyetler Birliği, Lenin partisi her zaman ulusal bağımsızlıkları için savaşan halkların yanında yer almıştır. Kıbrıs sorununda da öyle. Sovyetler Birliği'nin bu politikası barış ve güvenliğin güçlendirilmesi, azılı, yayılcı emperyalist güçlere gem vurulması politikasının somut biçimleri, somut örnekleridir.

XXV. Kongreye büyük başarılar dileriz. Böylesi barşanlar dünya halklarına mutlu olsun! Biz, Türkiyeli komünistler, böylesi Leninci bir foruma

katılmış olmaktan en büyük kıvanç duyuyoruz. Partimiz, dünya komünist ve işçi partilerinin yeni bir forumunun toplanmasını zorunlu ve yararlı buluyor.

Yaşasın Sovyetler Birliği Komünist Partisi!

Yaşasın komünist partisinin, esinleyici, akılcı yönetim politikası!

Yaşasın yeryüzünde barış ve güvenliğin yıkılmaz kalesi Sovyetler Birliği!

Yaşasın Leninizm!

Yaşasın komünizm!

TÜSTAV

XXV. Kongre üstüne TKP Merkez Komitesi Politik Bürosu'nun kararı

Politik Büro, Genel Sekreter I. Bilen yoldaşın, SBKP'nin XXV. Kongresi üstüne raporunu dinledi. Kongreye katılan TKP delegasyonunun tutumunu onayladı. Politik Büro, Sovyet komünistlerinin bu yüksek forumunun tarihsel önemini, Leninci ilkelere dayanan çözümleyici niteliğini içtenlikle belirtir. XXV. Kongrenin aldığı kararlar, Sovyetler Birliği'nin, sosyalizmden komünizme geçme yolunda yeni bir aşamaya doğru gittiğini, gelişmesinde dev adımlar atmakta olduğu gerçeğini gözler önüne seriyor. Yeryüzünde barış ve güvenliğin güçlenmesi yolunda Sovyet devletinin, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin, yüce Sovyet halkının şaşmadan, durmadan yürüdüğünü dünya kamuoyu açık seçik görüyor.

XXV. Kongreye dünya komünist ve işçi partileri, ulusal bağımsızlık örgütleri delegeleri katıldı. Bu göz kamaştırıcı ve tarihsel bir olaydı. Bu, Leninci-proleter enternasyonalizminin en somut örneğidir. Komünist partilerinin, ilerici, devrimci örgütlerin, en başta komünistlerin Leninci ödevi yeryüzünde barış ve sosyal ilerlemenin, sosyalist hareketin, komünist ve işçi hareketlerinin, ulusal bağımsızlık hareketinin ana gücü, tükenmez güç kaynağı olan Sovyetler Birliğini, sosyalist ülkeler topluluğunu, proleter enternasyonalizmini canla başla savunmaktır. Maoculuğa, bugün en gerici, azılı faşist güçlerle, hükümetlerle, NATO ile, emperyalizmin yayılcı koluyla işbirliği kuran Pekin yöneticilerine karşı savaş ulusal bağımsızlık, demokrasi, barış sosyal kurtuluş ve sosyalizm için Türkiye halkının, işçilerinin, komünistlerinin, bütün yurtseverlerin verdikleri savaştan ayrılmaz.

Partimiz, TKP, Türk-Sovyet ilişkilerinin halkımızın vazgeçilmez istem ve isteklerine göre düzenlenmesi için var gücüyle bundan sonra da savaştacaktır.

TKP MK Politik Bürosu, SBKP XXV. Kongresinin oybirliğiyle almış olduğu tarihsel kararları oybirliğiyle destekliyor, onaylıyor.

13. 3. 1976

TKP MK Politik Bürosu

AKP'nin Bonn Kongresine katılan TKP delegasyonu adına Köln mitinginde yapılan konuşma

Sevgili dostlar ve yoldaşlar!

53 yıldan beri en ağır gizlilik koşulları altında Türkiye emekçilerinin kurtuluşu için, barış demokrasi, sosyalizm için savaştan Türkiye Komünist Partisi adına hepinizi candan selâmlarız!

Sevgili yoldaşlar!

Herbert Mies yoldaşın okuduğu, sorunları Marksçı-Leninci açıdan etraflı inceliyen yönetim kurulu raporu bize bir gerçeği bir daha doğruladı.

Türk ve Alman komünistlerinin, geleneği Spartaküs hareketine kadar dayanan kardeşçe bağları devam ediyor.

Marksçı-Leninci ilkeler üzerine oturtulmuş proletarya enternasyonalizminde birleşiyoruz.

Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerin barışı savunma, uluslararası komünist ve işçi hareketlerini güçlendirme, ulusal kurtuluş hareketlerini desteklemedeki dünya devrimci süreci üzerindeki sonuçlandırıcı rolünün bilincinde birleşiyoruz.

Emperyalizme, tekellerin egemenliğine karşı savaşta birleşiyoruz.

Barışı ardıcıl şekilde savunmakta birleşiyoruz.

Batı Alman tekellerinin sömürüsüne terkedilmiş olan yabancı işçilerin, Türk işçilerinin hakları için savaşta birleşiyoruz.

Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Konferansının başarıya ulaştırılması çabasında birleşiyoruz.

Maocu-Troçkici ve anarşistlere karşı ardıcıl savaşımızda birleşiyoruz.

Türkiye Komünist Partisi (TKP), Alman Komünist Partisi (AKP) tam bir görüş ve tutum birliği içindedir.

Elbetteki iki kardeş parti, barış, demokrasi ve sosyalizm için savaşlarını, ilkelerinde birbirine benzemiyen farklı koşullar altında sürdürüyorlar. Türkiye'de egemen olan büyük sermaye ve büyük toprak sahipleri iktidarı ve egemenliği emperyalizmin ekonomik, politik, askersel tüm sistemlerine bağlı olduğundan, tekellerin kapitalizmin derinleşen genel bunalımı Türkiye'ye geniş ölçüde yansıyor. Türkiye geri kalmış kapitalist bir ülke olduğundan bu bunalım, politik, ekonomik, sosyal depremlere dönüşüyor.

Sovyetler Birliği'nin halkımıza yardımları Türkiye'ye bu krizli kısır döngüden çıkması için olanaklar veriyor. Fakat bu, emperyalizmin, egemen

çevrelerin çıkarlarıyla çatışıyor. Bundan ötürü bu çevreler Sovyetler Birliği'nin yardımlarını elden geldiğince engellemeye çalışıyorlar. Ama bunalımlar, iç çelişkiler, onları da Sovyetler Birliği'nin halkımıza yardımlarını bir ölçüde kabule zorluyor. Bu engellenmiş, sınırlandırılmış yardımlar bile yurdumuzu geliştiriyor, işçi sınıfını, anti-emperyalist, demokratik hareketi güçlendiriyor. Partimiz bu yardımların karşısındaki bütün engellerin kaldırılmasını istiyor.

Türkiye büyük ve olanakları zengin bir ülkedir. Fakat emperyalizmin egemenliğinde bu olanakları değerlendirecek bir endüstrileşme programı geliştirememiş, emperyalizmin sürüp pazarı ve ucuz hammadde ve işgücü kaynağı haline gelmiştir. Gerek ekonominin, gerekse politik iktidarın kilit noktaları ABD'nin, Ortak Pazar'ın, bu arada özellikle Federal Almanya tekellerinin elindedir.

Büyük şehirlerde işsiz sayısı resmi verilere göre, yaklaşık olarak 3 milyondur. Üstelik gelişmiş kapitalist ülkelerde bir milyon kadar Türkiye'li işçi çalışmaktadır. Bunun büyük çoğunluğu Federal Almanya Cumhuriyeti'ndedir. Köy kesiminde yaklaşık 7 milyon gizli işsiz var. Gene resmi verilere göre, enflasyon hızı bir yılda yaklaşık olarak % 30'dur.

Bunalım arttıkça, egemen çevreler ve Demirel hükümeti bir yandan emperyalizme daha fazla bağlanıyor, bir yandan da işçi sınıfına, emekçi yığınlara, devrimci gençliğe karşı kanlı faşist yöntemler uygulamada sürekli olarak tırmanıyor.

Bu tırmanışın en sivri ucu işçi sınıfına yöneliktir. Büyük sermaye, yerli-yabancı tekeller işçi sınıfının zincirleme gelişen grevlerini kırmak için faşist çeteleri, grevci işçilerin üzerine sürüyorlar. Lokavt yapıyorlar. Bütün bu baskılara rağmen işçi sınıfını devrimci sendikalarda toplamak, diğer sendikalarda işçi düşmanlarını izole etmek süreci gelişiyor. İşçi sınıfının en savaşçı kesimi de TKP'de örgütleniyor.

Burjuvazi uzun yıllardan beri 1 Mayıs'ın işçi sınıfı günü olarak kutlanmasını yasaklamıştır. Partimiz işçi sınıfının uluslararası savaş ve dayanışma gününü, 1 Mayıs'ı, illegallik koşullarında daima kutladı. Bu savaş sonucu, işçi sınıfı bunu öylesine benimsedi ki, sendikalar, bu yıl işçi sınıfının savaş gününü süregelen yasağa rağmen yığınsal eylemlerle kutlamayı kararlaştırdılar.

TKP memleketteki bütün işçilere iş ve insanca yaşama olanaklarının yaratılması için savaşıyor. Burjuvazi ise, çözümü, emekçilerimizin işgücünü gelişmiş kapitalist ülkeler tekellerine ihraç etmekte arıyor. Bundan ötürü dış ülkelerde, özellikle Federal Almanya Cumhuriyeti'nde bulunan işçilerimizin haklarını savunmak TKP için de bir ödevdir. TKP bu ödevi, bu kapitalist ülkelerdeki kardeş partilerle işbirliği ve ahenkli bir dayanışma içinde yerine getirmek çabasındadır. Bu dayanışma kardeş partiler ara-

sındaki enternasyonalist dayanışmanın canlı bir örneğidir. Sömürüye, baskıya, tekellerin egemenliğine karşı enternasyonalist dayanışmanın canlı bir örneğidir.

Kardeş AKP ile birlikte bu alanda yaratıcı çalışmalarımız bu Leninist ilkeyi doğruluyor.

Yurdumuzda emperyalizmin ve işbirlikçi burjuvazinin emekçi yığınlara karşı baskısı, bu baskıya karşı işçi sınıfından gelen örgütlü direniş, bizzat burjuvazi içindeki zaten var olan ayrışmaları sertleştiriyor ve derinleştiriyor. Tekelci olmiyan burjuvazi ve orta katmanlar demokratik haklar için savaşıma katılmak, hatta bir ölçüde anti-emperyalist tavır takınmak zorunluğunu duyuyorlar.

Yurdumuzdaki gelişmeler, partimizin işçi sınıfı saflarında daha geniş ölçüde örgütlenmesine olanak yarattığı gibi bütün ilerici demokratik güçleri, anti-emperyalist, demokratik bir eylem birliğine yöneltme olanaklarını da yaratıyor.

Partinin program ve politikasını ayrıntılarıyla anlatmaya olanak yok. Yalnız şu kadarını belirtelim ki,

– «Partimiz büyük toprak sahiplerinin egemenliğine son verecek, köy emekçilerinin, küçük toprak sahiplerinin kurtuluşunu sağlayacak demokratik bir toprak reformu için savaşıyor.»

– «Emperyalizmin NATO, SENTO gibi saldırı paktlarından çıkmak, Amerikan ve NATO üslerini kaldırmak, barışçı ve bütün komşularımızla, bu arada Sovyetler Birliği'yle içten dostluk politikasını uygulamak için savaşıyor.»

– «Bütün ulusal azınlıklara, bu arada Kürt halkına uygulanan baskı ve zulme son verilmesi ve ulusal demokratik haklarının kabulü ve uygulanması için savaşıyor.»

– «Partimiz Kıbrıs'ın bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne, egemenlik haklarına yapılan saldırıları şiddetle protesto ediyor, Birleşmiş Milletler kararlarının eksiksiz uygulanmasını, tüm yabancı üs ve birliklerin, Türk silâhlı kuvvetlerinin çekilmesini, NATO'nun, emperyalizmin saldırı ve entrikalarına son verilmesi, Rum ve Türk topluluklarının karşılıklı haklarına saygı gösteren demokratik bir düzen kurulmasını istiyor.

– Tüm bu hedeflere ulaşabilmesi için ilk adım olarak işbirlikçi aşırı gerici, faşist karması hükümetin devrilmesi, demokratik güçlerden kurulu, işçi sınıfının da temsil edildiği bir hükümetin işbaşına gelmesi için savaşıyor.

Yaşasın AKP ve TKP'nin kardeşliği!

Yaşasın enternasyonal dayanışma!

Alman Komünist Partisi'nin Bonn Kongresi

Alman Komünist Partisi'nin Bonn Kongresi

19–21 Mart 1976 tarihinde Alman Komünist Partisi'nin Federal Almanya başkenti Bonn'da, bu kentin adıyla anılan Kongresi yapıldı. AKP'nin Bonn Kongresinin başta gelen şiarı şuydu: «Sosyal ve demokratik haklar için, barış, özgürlük ve sosyalizm için AKP ile birlikte büyük sermayeye karşı!»

AKP'nin Bonn Kongresi bu şiarlar altında parti yönetimiyle komünistleri temsil eden delegeler arasında yakın bir ahenk, anlayış ve dayanışma içinde geçti. Parti yönetimiyle, tabanı oluşturan örgütler arasındaki bu yakın dayanışma, ahenk ve işbirliği partinin yanrki gelişmesinde, büyük burjuvaziye, emperyalizme karşı, barış, demokrasi ve sosyalizm uğrındaki savaşımının kazanılmasında başta gelen bir unsurdur. Bu birliğin bulunduğu her yerde komünist partileri, işçi sınıfının büyük burjuvaziye ve emperyalizme karşı sınıf savaşımını başarıyla sürdürmüş, demokrasi, barış ve sosyalizm yolunda sağlam adımlarla ilerlemişlerdir. Bu işbirliği ve ahengin bulunduğu yerlerde ise, işçi sınıfının büyük burjuvaziye ve emperyalizme karşı savaşımı aksamıştır. AKP bu birliği sağladığından ötürü gerek Federal Almanya'da, gerekse dünya komünist ve işçi hareketi içinde geniş perspektifleri ve olanakları olan bir partidir. Bonn Kongresinde de görüldüğü gibi, partinin temel örgütlerini oluşturan kadronun önemli bir kısmı genç ve dinç elemanlardan oluşuyor. Partinin bu dinamizmini bizzat partinin başkanı Herbert Mies yoldaş kendi gençliği ve dinamizmiyle sembolleştiriyordu. Herbert Mies yoldaş AKP Yönetim Kurulu adına okuduğu raporda gerek Federal Almanya'daki, gerekse dünyadaki olayları Marksçı-Leninci açıdan tahlil etti ve sonuçlar çıkardı. Proletarya enternasyonalizminden, Marksizm-Leninizmin temel ilkelerinden hiçbir ödün vermedi. Oportünizm, dünya işçi hareketinin önemli sorunlarından biri olagelmıştır. Bilimsel Sosyalizmin kurucuları Marks ve Engels ve daha sonra Lenin oportünizmle savaşmayı gerekli görmüşlerdir.

Marks'ın Lassalcılarla savaşımı malûmdur. Engels 1891'de, «Zur Kritik des sozialdemokratischen Programmentwurfs» yapıtında Bernstein'in oportünizmine karşı şunları belirtiyordu: Başta gelen hedefi, günlük ve kısa vadeli çıkarılara ve kısa vadeli başarılarla feda etmek ilerde bunun sebep olacağı sonuçları hesaplamamak oportünizmdir. Aşağı yukarı 85 yıl önce açıklanan bu fikir koşullar hayli değişmiş olmasına rağmen bugünde geçerlidir.

Genç, dinamik ve parti yönetimine bağlı bir kadroya sahip olan AKP, oportünizme sapmamakla yarının daha büyük başarılarının olanağını elde etmesini başarmıştır. Herbert Mies yoldaş raporunda, Batı Alman

tekellerinin işçi sınıfına, halk yığınlarına dayattığı sömürü düzeninin, silâhlanma yarışının tahlilini yaptıktan sonra, sosyalizme yönelik demokratik bir düzen kurmanın gereğini belirtti ve bu gelişmeyi sağlayacak güçlerin varlığını ve bu güçler arasında büyük tekellere karşı bir eylembirliğinin zorunluluğunu anlattı. Sosyal demokrasinin uyanık ve ilerici kolu, işçi ve emekçiler, ilerici, devrimci gençlik, aydınlar büyük tekellerin egemenliğine karşı eylembirliğinin unsurlarını oluşturmaktadırlar. Öte yandan sağcı sosyal demokrat yöneticilerin, büyük sermaye zümresi, genellikle burjuvaziyle işçi sınıfını barıştırma, yani sınıfları uzlaştırma politikasını yürüttüklerini, yani büyük sermayeye, büyük sermayenin varlığını devam ettirmesine hizmet ettiklerini de unutmamak gerek. Herbert Mies yoldaş bu yönlerde savaşım yürüten AKP'nin Hamburg Kongresinden bu yana önemli başarılar elde ettiğini belirtti. Bu başarılar işçi sınıfı ve gençlik arasında sağlanmıştır. Hamburg Kongresinden bu yana partiye üye olanların sayısı 42 bin 453'e yükselmiştir.

Mies yoldaş raporunda dünya komünist ve işçi hareketinin birliği ve proletarya enternasyonalizmi üzerinde uzun uzun durdu, kardeş partiler arasındaki bazı fikir ayrılıklarının dayanışma ve birliği bozmaya neden olmaması istemini belirtti. Dünya komünist ve işçi hareketinin birliği onun başta gelen gücüdür. Bundan ötürü bu birliği zayıflatma yönünde gelişen her hareket, dünya devrim sürecini engellemek anlamına gelir. Bu açıdan Herbert Mies yoldaşın raporunu dinleyen delegelerin Sovyetler Birliği, Alman Demokrati Cumhuriyeti ile dayanışmayı ifade eden sözlerini ayakta ve uzun uzun alkışlamaları, enternasyonalist dayanışmanın dürüst ve bu dayanışmayı güçlendirici bir ifadesiydi. Batı Alman komünistlerinin, Federal Almanya gericiliğinin, tekelciliğinin merkezi sayılan Bonn'da Sovyetler Birliği, Alman Demokratik Cumhuriyeti ve öteki sosyalist ülkelerle dayanışmalarını böylesi güçlü bir şekilde açığa vurmaları kendine öz devrimci bir anlam taşımaktadır.

Bilindiği gibi, Federal Almanya'da Türkiyeli işçi sayısı 700 bin civarındadır. Aileleriyle birlikte hesaplanırsa, denebilir ki, bugün Federal Almanya'da aşağı yukarı 1 milyona yakın yurttaşımız yaşamaktadır. Yurttaşlarımızın sorunları değişiktir. Herşeyden önce yurtta iş bulamamak, başka ülkelere göç etmek zorunda kalmaktır. Buldukları ülkede, bu arada Federal Almanya'da büyük tekellerin en amansız sömürü ve baskısına terkedilmiş olmak, bu sorunların başında gelmektedir. Alman Komünist Partisi Federal Almanya'da bulunan bütün yabancı işçileri, bu arada işçilerimizi Batı Alman işçi sınıfının ayrılmaz bir parçası saymaktadır. Hemen ilâve edelim ki, yabancı işçilerin, bu arada işçilerimizin daha kaba, daha sert bir sömürüye tabi tutulduğunu ve kendilerine göre özel sorunları bulunduğu da kabul edilmektedir. Fakat Türkiye'li işçilerle Batı Alman işçileri ve öteki yabancı işçilerin sınıfsal niteliği birdir, sınıfsal kardeşliği inkâr edilemez. Batı Alman işçileriyle yabancı işçilerin

Batı Alman tekellerine karşı sürdürdüğü sınıf savaşımı birbirinden ayrılmaz. TKP de Alman Komünist Partisi ile aynı fikirdedir. Büyük tekellere karşı savaşımın proletarya enternasyonalizmi ve dayanışması ilkelerine göre yürütülmesini savunmaktadır. İki kardeş parti, yani TKP ile AKP bu konuda da tam bir fikir ve işbirliği içindedirler. Batı Almanya Komünistleri işçilerimizin günlük ve politik sorunlarının çözülmesinde Türkiyeli komünistlerle yanyana savaşmaktadırlar. Ortak düşmana karşı yürüttükleri sınıf savaşında proletarya enternasyonalizmini canlı bir şekilde uygulamaktadırlar. Bu canlı ve verimli işbirliği iki ülke komünistlerinin eski ve geleneksel savaş birliğine tamamen uygundur.

Türkiye Komünist Partisi delegasyonunun söylevi kongre sırasında Köln'de tertiplenen mitingte okundu. Mitingte ayrıca Sovyetler Birliği Moğolistan, İspanya komünist partileri ve «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin temsilcileri de katıldılar. TKP temsilcisinin söylevi mitingte sürekli alkışlarla karşılandı. Mitingte bulunan Türkiyeli işçilerle beraber, Alman ve salonda mevcut öteki uluslararası komünistlerin «TKP, TKP» diye sürekli tempo tutmaları Türkiyeli komünistlerle Alman ve öteki ulusların komünist ve işçileri arasındaki kardeşçe dayanışmanın parlak gösterilerinden biri olarak gösterildi.

TSİP'in 1. Kongresinden bazı izlenimler

A. Saydan

Türkiye'de işçi hareketinin olağanüstü bir hızla nicel ve nitel bakımdan gelişmesi, sosyalist hareketi çözümlenmesi zorunlu olan çok önemli sorunlarla karşı karşıya bırakıyor. Legal alanda çalışan sosyalist partiler gittikçe daha fazla biriken bu sorunların üstesinden gelmek ödevini başaramabildiklerini iddia edemezler. Legal sosyalist partilerin kuruluşlarında görülen zaaf onların politik eylemlerinde de sürüp gidiyor. Bunlardan her biri işçi sınıfının partisi olduklarını ve işçi sınıfının savaşımını yalnız kendilerinin örgütlediklerini iddia ediyorlar. Bu onları ayıran nokta. Onları birleştiren nokta da TKP'ye karşı tutumları. Bu partilerden hemen hepsi TKP'ne konan yasağın devamını ister bir tavır içindedirler. Bundan ötürü 141 ve 142 inci maddelerin kaldırılması gibi artık geniş emekçi yığınlarına mal olmuş bir savaşımın kendarında kalıyor, onu genelleştirmek yollarını arıyorlar. Ayrıca bazı istisnalar hariç Türkiye Komünist Partisi'ne konan yasağın kaldırılması gibi somut bir savaşım da seyirci kalıyorlar.

TSİP'in 1. Kongresinde de bu gibi bir duruma şahit olduk. Hemen ilâve edelim ki TSİP başkanı Kaçmaz, «Milliyet» gazetesine verdiği demecin yayınlanmıyan, TKP'nin serbest bırakılması ile ilgili kısmını «Kitle» dergisinde yayınlamakla, bir ara TKP'nin serbest bırakılması kampanyasına katılmak eğilimini göstermişti.

Legal sosyalist partilerin bazı yönetici çevrelerinde illegal duruma zorlanmış olan, fakat buna rağmen varlığını gittikçe artan bir ölçüde kabul ettiren TKP'ni parçalamak amacıyla TKP-R diye bir girişimin varlığını biliyoruz. Bu girişim zaman zaman su yüzüne çıkıyor, zaman zaman politik yaşamın gölgesine çekiliyor. Bu bakımdan bazı çevrelerin TKP'ne konan yasağın kaldırılması yönünde söz etmelerinin başka maksatlara yönelik olabileceği şüphesi de vardır.

Burjuvazi, TKP'ni neden yasaklamıştır? Neden 56 yıldır komünistlere karşı kanlı bir terör, aşağılık bir iftira kampanyası yürütür? Faşist kanun maddelerinin yürürlükte kalmasında neden ayak direr? Bütün bu soruların tek bir cevabı vardır. İşçi sınıfı gerçek öncü partisinden sınıfsal ideolojisinden, devrimci teorisinden, Marksizm-Leninizmden yoksun bırakmak, zaman zaman reformizmle, zaman zamanda faşist yöntemlerle sömürü düzenini ayakta tutmak için.

Yani TKP'ni yokmuş gibi göstermek, hatta onu yok etmek Türkiye'de burjuvazinin 56 yıldan beri uyguladığı değişmez ve şaşmaz politikasıdır.

Bu gerçeği göz önünde tuttuktan sonra TSİP'in 1. Kongresinde partinin

genel başkanı Ahmet Kaçmaz'la genel sekreteri Yalçın Yusufuğlu, eleştirilere verdikleri cevapta, TKP'nin adını anmadan ama TKP'ni kastettiklerini belirten bir dille, onun varlığını inkârda, burjuva ideologlarının paraleline girdiler. Yusufuğlu, TKP'ni savunanlara, «Fanatik bir takım bulacağız?» sözleriyle saldırıyor. Yusufuğlu ayrıca 55 yıldır Türkiye'de proletarya enternasyonalizminin tanıtılması yolunda demokratik, anti-faşist mücadelede birlik sorununda hemen hemen hiç birşey yapılmadığı iddiasında.

TSIP başkanı Kaçmaz, Yusufuğlu'dan aşağı kalmıyor. Kaçmaz, «İşçi sınıfı partisi nerededir?» diyor. «Türkiye'de böyle bir parti yoktur. TSIP kurulurken de böyle bir parti yoktu, nerededir bu parti? Nasıl bulacağız? Önce demokratik devrim yapalım, sonra günü gelirse sosyalist devrim yapalım diyen parti. 55 yılın eleştirisini yapıyoruz, yapacağız» diye tamamlıyor.

Gerek Yusufuğlu, gerekse Kaçmaz namlunun ağızını, 56 yıldır gizli çalışan ve bu gizlilik içinde zaman zaman insan gücünü aşan zorluklar, imkânsızlıklar içinde boğuşan, buna rağmen Cumhuriyet tarihinde işçi sınıfının örgütlenmesinde, sınıf savaşının yürütülmesinde, demokratik hakların savunulmasında, emperyalizme karşı savaşın örgütlenmesinde uzun yıllar tek başına savaşan TKP'ne çeviriyorlar! TKP'ni faşist yöntemlerle yasaklayan, ona karşı kanlı bir terör yürüten burjuvaziye karşı tek bir eleştiri, tek bir söz yok!

Sosyalizm, demokrasi, anti-faşist, anti-emperyalist savaşım adına konuşan bu kişiler, 55 yılın hesabını memleketi bugünkü duruma getiren ve TKP'ni yasaklayan, uzun yıllar işçi sınıfını, emekçi yığınlarını amansız bir sömürüye terkeden en ilkel demokratik hakları bile tanımayan burjuvaziden değil, en zor koşullarda, en kara günlerde burjuvazinin bu terör politikasına karşı tek başına savaşan TKP'den soruyor!

Bu baylar TKP'ni kastederek «Bu parti nerededir?» diye soruyorlar. Ne yazık ki, nerede olduğumuzu söyleyemeyeceğiz. Yusufuğlu'na, Kaçmaz'a sempatik görünmek için kadrolarımızı polise teslim etmek niyetinde değiliz. Ama Türkiye Komünist Partisi, işçi sınıfının burjuvaziye karşı yürüttüğü sınıf savaşının içindedir. Fabrikalardadır, işletmelerdedir, bürolardadır, tarlalardadır. İlegal şartlar altında TKP'nin yürüttüğü bu savaşım ağır kayıplara, büyük fedekârlıklara mal olmuştur. Resmî kayıtlara göre tutuk edilen, poliste işkence gören TKP üyelerinin sayısı yaklaşık 15 bindir.

TKP, gelişip güçlendiği ve işçi sınıfının savaşımına öncülük ettiği, Marksizm-Leninizmi, proletarya enternasyonalizmini işçi sınıfının savaşımına ışık tutan duruma getirdiği zaman, burjuvazi partiye karşı genel bir saldırıya geçmiştir. Bu saldırı yalnız polis terörü biçiminde belirmemiş, aynı zamanda partinin varlığını inkâr etmek, işçi hareketini bazı küçük

burjuva sosyalist akımlara yöneltmek biçiminde, yani ideolojik saldırı biçiminde de belirlemiştir. Burjuvazi bu yöntemi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, yani «çok partili» aşamaya geçildiği zaman uygulamaya başlamıştır. 1945 ile 1950 arasındaki devri inceliyenler burjuvazinin adeta, sosyalist, sosyal-demokrat partilerin kurulmasını el altından teşvik ettiğini göreceklerdir. Maksat Komünist Partisi'ni zayıflatmak, kadroları dağıtmak, küçük burjuva ideolojisinin işçi hareketine aşılacaktır. Değişik biçimleri, değişik taktikleriyle uygulanan anti-komünizm; sosyalist, sosyal-demokrat partilerin yaşama ve gelişme olanağını sürdürülebilmeleri için bir ölçü sayılıyordu. Bu ölçüye uyanlar varlıklarını muhafaza edebildiler, uymayanlar hükümet tarafından kapatıldı. Ne var ki, işçi sınıfı oportünistlere, sosyal demokratlara, küçük burjuva sosyalistlerine yüz vermedi. Türkiye'deki sınıf savaşımının niteliği, sosyal demokrasinin işçi hareketinin başını çekmesi için gereken objektif şartlardan yoksundu. Bütün zorluklara rağmen TKP'ni canlı tutan ve gelişmesini sağlayan da Türkiye'deki sınıf savaşımının bu niteliğidir.

Egemen çevreler için bugün de küçük burjuva sosyalizminin varlığını sürdürmesinin şartı TKP'ne karşı tutumlardır. Küçük burjuva sosyalistlerinin TKP'ne karşı sinsi bir savaş yürütmelerinin, işçi sınıfını arkadan hançerlemeye kalkışmalarının gerçek nedeni budur. Egemen çevrelerde bugün artık anti-komünizm açık ölçü haline gelmiştir. AP Genel Başkanı Demirel ve yandaşları anti-komünizmi politik ortaklıklar için kaçınılmaz ve başta gelen şart saymaktadırlar.

TSİP'in 1. Kongresinde kabul edilen programa gelince: Sömürünün mekanizması üzerine bir ders niteliğini taşıyan bir girişten sonra program partinin ilkelerini tezler biçiminde sıralıyor. Programda genellikle yakın hedef üzerinde durulmuş ve bu aşamanın ayrıntıları saptanmıştır. Programda bu aşama demokratik halk iktidarı olarak nitelendirilmektedir. 2. aşama, yani uzak hedef ise kendiliğinden anlaşılacağı gibi sosyalist düzendir. Ne var ki parti genel başkanı Kaçmaz TKP'ni hedef alan cümlelerinden birinde, bu partinin programındaki iki aşamalı gelişmeyi kastederek alaylı bir cümle kullanıyor. «Önce demokratik devrim yapalım, sonra günü gelirse (!) sosyalist devrim yapalım diyen parti» deyimini kullanıyor. Oysa bizzat kendi partisinin programı da bu gibi iki aşamalı bir süreci gerekli bulduğuna göre Kaçmaz TKP'ne karşı saldırısında bizzat kendi partisinin programına karşı cephe alıyor.

Programda, «Halkın demokratik iktidarının kurulması için sürdürülen mücadele, ülkemizde çıkarları bağımsızlık, demokrasi ve özgürlükten yana tüm toplum kesimlerinin birlikteliğini gerektirir. Bu gereksinim Halk Cephesinde somutlanır.» deniyor. (!) Bu gibi bir Halk cephesini oluşturacak olan «tüm toplum kesimleri» hangileridir? Bunların yakın ve uzak

(!) «Kitle» dergisi, 5 Nisan 1976, sayı 103.

aşamada ekonomik, sosyal ve politik hedefleri nelerdir? Bu hedeflerden işçi sınıfının ulusal ve sosyal kurtuluş savaşımına bugünkü şartlarda en yakın olanları hangileridir? Ve nasıl bir savaşımda belirmektedir? Bu noktalar gereği gibi belirtilmediği gibi, bağımsızlık, demokrasi ve özgürlükten yana bir Halk Cephesi anlamı somutlaşmamıştır.

Ayrıca demokratik halk iktidarının sosyalizme geçebilmesi için devlet ve hükümet organlarına verilecek yön, bu aşamada parlâmentonun niteliği, orta tabakaların, memlekette hiç de küçümsenmeyecek bir güç olan küçük burjuvazinin yeri gereği kadar açıklıkla konmuş, işlenmiş değildir.

Anayasaya aykırı kanun ve mevzuatın kaldırılmasından söz ediliyor programda. Şüpheli yok ki bu yerinde bir istektir. Yalnız bu genel ve soyut savaşımın somutlaşması sürecindeyiz. 141–142 inci maddeler gibi faşist hükümlerin kaldırılması savaşımı işçi sınıfının, emekçi yığınların bütün miting, gösteri, grev ve işgallerde başta gelmektedir. Bu konuda artık «süt demek, peynir demek, anlamına gelmez.» Anti-faşist, anti-emperyalist savaş hedeflerinin, açık seçik ve halk yığınlarının savaşımına ışık tutacak ve onu daha ileri aşamalara ulaştıracak nitelikte olması gerekir.

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Federal Almanya'daki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini ve TKP'nin diğer yayınlarını, listesini yayınladığımız kitapçılardan satın alabilirler.

1. «Yeni Çağ» . . . . . 1,- DM
2. «Atılım» . . . . . 0,50 DM
3. L. İ. Brejnev, «Lenin'in 100. yıldönümü, SBKP'nin XXIV. Kongresi, SSCB'nin 50. yılı» . . . . . 5,- DM
4. Nazım Hikmet, Bütün Eserleri (8 cilt) cildi . . . . . 7,50 DM
5. Bilimsel komünizm . . . . . 7,- DM
6. Lenin (biyografisi) . . . . . 5,- DM
7. Sovyetler Birliği Komünist Partisinin Programı . . . . . 3,- DM
8. Büyük Oktobr 50 yaşında . . . . . 3,- DM
9. S. Üstüngel, «Savaş Yolu» . . . . . 10,- DM
10. S. Üstüngel, «Günümüzde TKP» . . . . . 5,- DM
11. S. Üstüngel, «Güneşli Dünya» . . . . . 5,- DM
12. S. Üstüngel, «Türkiye Olayları – 1973» . . . . . 1,- DM
13. A. Saydan, «Sınıf savaşında yeni aşama» . . . . . 5,- DM
14. A. Saydan, «Alman Demokratik Cumhuriyeti» . . . . . 3,- DM
15. A. Saydan, «Yedi Sosyalist Ülkede Dün-Bugün-Yarın» . . . 3,- DM
16. A. Saydan, «Sovyetler Birliğinde 12 Gün» . . . . . 2,- DM

Ayrıca dergimize abone olmak ve TKP'nin diğer yayınlarını edinmek isteyenler aşağıdaki adrese başvurabilirler:

1 BERLIN 10
Postfach 100229
Berlin (West)

Batı Berlin adresine ödemeler şu konto numarasına yapılır:

Buchhandlung
Postscheckkonto 342 441
Berlin (West)

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Komünist basının geleneklerini sürdürerek «Barış ve Sosyalizm Problemleri» – «Yeni Çağ» dergisi sürekli olarak okurlara başvuruyor ve derginin daha ilginç, içeriğinin daha zengin olması için önerilerini bildirmelerini rica ediyor.

Aldığımız mektuplardaki tavsiyeler, dilek ve istekler, eleştiriler çalışmalarımızı ayarlamamızda bizlere büyük yardımda bulunuyor.

Sizlere tekrar başvurarak aşağıdaki soruları yanıtlamanızı rica ediyoruz:

– Dergide yayımlanan yazılardan hangileri sizde derin bir iz bıraktı ve niçin?

– Hangi yazıları beğenmediniz ve niçin?

– Dergide hangi konularda yazılar okumak istiyorsunuz?

– Derginin sayfalarında kimlerin yazılarını okumak istiyorsunuz?

– Dergide ne gibi yeni bölümler görmek istiyorsunuz?

– Başka önerileriniz var mı?

Okurlarımızın bu sorularımızı yanıtlamalarını bekliyor, mektuplarını aşağıdaki adrese göndermelerini rica ediyoruz.

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozsirovani tisku,

Praha 6, Thakurova 3

Czechoslovakia

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Herman Aksen</i> Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde sosyalist ulusun oluşması	193
<i>Rudolf Vettengel, Dimitir Stanişev</i> SBKP'nin plânları halkın iradesini yansıtıyor	205
<i>Ernst Vimmer</i> Aydınların sosyal çehresi	211
<i>Nuraddin Kiyanuri</i> Genel demokratik aşamada sınıf güçlerinin yer alımı	220
xx: Lenin öğretisinin ışığında çağdaş emperyalizm	229
xx: Uluslararası örgütler hakkında kısa bilgiler	268
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: 10px auto;">ÖZEL SAYFALAR</div>	
xx: AKEL, TKP ve YKP'nin ortak bildirisi	271
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP'nin XXV. Kongresinde yaptığı konuşma	273
xx: XXV. Kongre üstüne TKP MK Politik Bürosu'nun kararı	276
xx: AKP'nin Bonn Kongresine katılan TKP delegasyonu adına Köln mitinginde yapılan konuşma	277
A. S. Alman Komünist Partisi'nin Bonn Kongresi	280
A. Saydan TSİP'in 1. Kongresinden bazı izlenimler	283

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi 29 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.

Fiyatı 5 lira